

Karsten R. Gerdrup

**Skattesystem og skattestatistikk
i et historisk perspektiv**

Rapport

Karsten R. Gerdrup

**Skattesystem og skattestatistikk
i et historisk perspektiv**

Rapporter

I denne serien publiseres statistiske analyser, metode- og modellbeskrivelser fra de enkelte forsknings- og statistikkområder. Også resultater av ulike enkeltundersøkelser publiseres her, oftest med utfyllende kommentarer og analyser.

Reports

This series contains statistical analyses and method and model descriptions from the different research and statistics areas. Results of various single surveys are also published here, usually with supplementary comments and analyses.

Statistisk sentralbyrå, mars 1998
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen,
vennligst oppgi Statistisk sentralbyrå som kilde.

ISBN 82-537-4531-1
ISSN 0806-2056

Emnegruppe

05.01 Inntekt, formue, skatt

Emneord

Inntektsfordeling
Inntektsvekst
Skattegrunnlag
Skattestatistikk
Skattesystem
Økonomisk vekst

Design: Enzo Finger Design
Trykk: Statistisk sentralbyrå

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpige tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	
Rettet siden forrige utgave	Revised since the previous issue	r

Sammendrag

Karsten R. Gerdrup

Skattesystem og skattestatistikk i et historisk perspektiv

Rapporter 98/6 • Statistisk sentralbyrå 1998

Denne rapporten ser på hovedtrekkene i skattesystemet i et 200-års perspektiv, og retter spesiell oppmerksomhet mot den direkte beskatning til kommunene. Skattesystemet slik den er utformet i dag, er et resultat av en lang prosess som skjøt fart på 1800-tallet. Skattereformen av 1882 lovbestemte bruk av inntekt og formue som skattegrunnlag, og dette prinsippet ble videreført i skattereformen av 1911. Siktemålet med å studere utviklingen i skattesystemet er å sette oss i stand til å vurdere virkningen på skattestatistikks utvikling og spesielt hvorvidt skattestatistikk før 1967, som ikke foreligger på registerform, kan brukes til forskjellige analyseformål.

Skattestatistikk fra 1866 og fremover blir presentert. Inntektstall fra skatteligningen, den antatte inntekt (bruttoinntekt fratrukket ulike fradrag), brukes til å beregne inntektsvekst for Norge og Oslo kommune fra 1883 til 1966. Beregnet inntektsvekst sammenlignes med veksten i bruttonasjonalproduktet, og disse målene viser godt samsvar. Soltow (1965) brukes som grunnlag for en figurfremstilling av inntektsfordelingen i Sarpsborg og Kristiansand fra 1840 til 1960.

Det legges vekt på i rapporten at eldre skattestatistikk kan legge grunnlaget for mange interessante undersøkelser av inntekts- og formuesforholdene i Norges byer og landdistrikter. Det vises til at det bør være mulig å ta utgangspunkt i eldre ligningsprotokoller og skattelister for å undersøke inntekts- og formuesforhold på personnivå.

Emneord: Inntektsfordeling, inntektsvekst, skattegrunnlag, skattestatistikk, skattesystem, økonomisk vekst.

Innhold

Figurregister	6
1. Innledning	7
2. Skattesystemet før 1882	8
2.1. Politikk og samfunnsliv.....	8
2.2. Skatt på grunnlag av matrikkelen.....	9
2.3. Skatt på inntekt, formue og matrikkelskyld/eiendommer 1814-1882	11
2.4. En kort oppsummering av hovedtrekkene i perioden 1814-1882	12
2.5. Vurdering av statistisk materiale.....	13
3. Skattereformen av 1882	16
4. Skattereformen av 1911	18
4.1. Skattlegging av personer.....	18
4.2. Skattlegging av selskaper og institusjoner	21
5. Hva kan skattestatistikken fortelle oss?	23
5.1. Utviklingen i den antatte inntekt 1883-1967	23
5.2. Antatt inntekt som mål på nasjonalinntekt og regionalinntekt	25
5.3. Økonomisk vekst – en empirisk undersøkelse	27
5.4. Inntektsfordeling.....	28
5.5. Skattestatistikken utvikling	29
6. Oppsummering	31
Referanser	32
Vedlegg	
A: Utdrag fra ligningsprotokollen for Oslo 1872	33
B: Utligning av skatt i byene 1866.....	35
C: Utdrag fra ligningsprotokollen for Oslo 1884	36
D: Formue og inntekt etter skatteligningen for 1884	38
E: Norges nasjonalinntekt 1913-1924 beregnet av Wedervang	41
F: Privat bruttoinntekt av arbeid og kapital som andel av inntekt beregnet ut fra antatt inntekt.....	42
G: Inntekter i norske byer etter skatteligningen for 1859.....	43
H: Tabeller vedrørende ligningsresultater for skatteåret 1919-20. Østfold fylkesskattestyre	45
I: Fordelingen på de forskjellige livsstillinger mv. av formue, inntekt og formues- og inntektsskatten etter den kommunale skatteligning for 1938-1939	57
Tidligere utgitt på emneområdet	58
De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter	59

1. Innledning*

Statistisk sentralbyrå har siden 1967 hatt registerbasert ligningsstatistikk på personnivå. Dette har muliggjort undersøkelser som krever informasjon om den enkelte persons inntekt og formue ifølge skatteligningen, utlignet skatt, skatteklasser, bostedskommune mv., og har eksempelvis vært brukt til analyser av inntektsfordelingen. Ligningsstatistikken gir kun informasjon om hovedtallene ved ligningen, og ikke om enkeltpostene på selvangivelsen. Dette endret seg i 1993 da Statistisk sentralbyrå fikk tilgang til selvangivelsene på registerform.

Problemet oppstår når vi vil gjøre tilsvarende undersøkelser lenger tilbake i tid: hvordan kan data fremskaffes, og hva kan de fortelle oss? Dette krever at vi går gjennom hovedtrekkene i skattelovens utvikling.

Historisk har den direkte beskatning til kommunene berørt et bredere lag av befolkningen enn den direkte statsbeskatningen. Den direkte statsbeskatningen har til tider vært avskaffet og kun beregnet for spesielle formål. Eksempelvis var det ingen direkte statsbeskatning i tidsrommet 1836-1892. Dessuten har minimumsinntekten for skattlegging vært langt høyere ved statsbeskatningen enn ved kommunebeskatningen¹, og følgelig omfattet færre skatteyttere. Ved å fokusere på kommunebeskatningen, vil vi også kunne fremskaffe inntekts- og formuesdata for den enkelte kommune. Statistisk sentralbyrå har inntekts- og formuestall på kommunenivå helt fra inntektsåret 1883, som følge av skatteloven av 1882. Eldre statistikk foreligger i *Kommunale forhold i Norges Land- og Bykommuner* (1866-1874) og *Statistik over Norges kommunale Finantser* fra 1875.

Studier som krever individuelle inntektsdata må ta utgangspunkt i skattelister (i eldre litteratur kalt ligningsprotokoll) som er utgitt av den enkelte

kommune etter retningslinjer fra Skattedirektoratet (tidligere Riksskattestyret). Før inntektsåret 1948 hadde flere kommuner to skattelister; en for kommunebeskatningen og en for statsbeskatningen. Det vil kreve mye ressurser for å tilrettelegge dataene fra skattelistene for forskningsformål. Men som vi skal se nedenfor, foreligger det forskjellige aggregerte versjoner av disse dataene som også kan benyttes som grunnlag for fordelingsanalyser.

I denne rapporten skisserer vi muligheten for å bruke aggregatdata fra inntektsstatistikken som grunnlag for å beregne vekst og inntektsfordeling blant innbyggerne i det enkelte fylke eller kommune for en 100-års periode. For å illustrere hvordan denne formen for informasjon kan nyttiggjøres, ser vi på inntektsutviklingen i Oslo kommune og landet som helhet for perioden 1883-1966. Vi drøfter i den forbindelse om skattestatistikken inntektsbegrep kan brukes som mål på verdiskapningen. Dette krever en gjennomgang av hvordan måling av inntekt har blitt påvirket av endringer i beskatningen.

I kapittel 2 redegjør vi for beskatningen før skattereformen av 1882, med særlig vekt på institusjonelle forhold og den historiske sammenhengen. Skattereformen av 1882 for Norges by- og landkommuner blir gjennomgått i kapittel 3. Skattereformen av 1911, som i hovedsak videreførte hovedprinsippene fra 1882-reformen, drøftes i kapittel 4. Etter å ha sett nærmere på hovedtrekkene i den direkte beskatningen i et langtidsperspektiv, vurderer vi i kapittel 5 enkelte interessante anvendelsesområder av skattestatistikken. I kapittel 5 gis det også en presentasjon av utviklingen i SSBs skattestatistikk med vekt på perioden frem til 1967. Et kortfattet sammendrag av hovedtrekkene i utviklingen blir gitt i kapittel 6.

* Jeg vil takke Rolf Aaberge for å ha tatt initiativ til denne studien og for å ha gitt gode råd, og Svein Longva for nyttige kommentarer. Jeg vil også takke likningskontoret i Sarpsborg for å være behjelpelig med informasjon om de praktiske sidene ved likningsarbeidet og Oslo byarkiv for å stille eldre likningsprotokoller til rådighet.

¹ For en bredere beskrivelse av utbetalinger i skattesystemet, vises det til *Det norske skattesystemet 1992*.

2. Skattesystemet før 1882

2.1. Politikk og samfunnsliv

For å forstå utviklingslinjene i skattesystemet fra tiden før 1882, kan det være nyttig å begynne med noen innledende bemerkninger om norsk samfunnsliv og økonomi på den tiden. Politiske forhold, næringsgrunnlag og geografiske forhold er faktorer som har hatt betydning for valg av beskatningsgrunnlag og beskatningens omfang. Før vi i det neste kapitlet ser nærmere på detaljene etter 1814, vil vi her skissere de viktigste utviklingstrekkene i det norske kommune- og fylkessystemet, og forholdet mellom stat, by- og herredskommune.

I Norges eldre historie satte geografiske forhold og primitive samferdselsmidler en effektiv grense på graden av sentralstyring. Selv etter samlingen av Norge ble de fleste beslutningene i bygde- og bymiljø tatt i lokale styre eller ting. Behovet for vern mot indre og ytre fiender ga gradvis økt innflytelse hos kongemakten, og ga denne adgang til å gripe inn i de lokale styrene. Den siste rest av lokalt selvstyre forsvant som et resultat av innføringen av eneveldets tid i 1687 ved Christian 5.s norske lov. I stedet oppsto embetsmannsstyret hvor amtmannen (fylkesmannen) med hjelp fra fogden² fikk ansvaret for landdistriktene, og styret i byene ble lagt under magistraten (en Konge-utnevnt embetsmann).

Et amt er et embetsdistrikt, og fra å bli kalt *fylker* på Harald Hårfages tid og *len* på kong Sverres tid, fikk det i 1662 benevnelsen *amt*. Amtene representerte da den øverste verdslige inndeling av landet. I spissen for styret i amtet sto en amtmann, som var mellommann mellom rikets øverste myndighet og den lavere øvrighet (skriver, fut osv.). I 1671 ble Norge inndelt i fire hovedamt (stift), som tilsvarte bispedømmene, og åtte underamt (amt). Amtmannen i hovedamtet (stiftamtmannen) hadde overtilsyn med de andre amtene i stiftet og var høyeste embetsmann i stiftet. Etter den tid skjedde det flere endringer i inndelingen.

² Underøvrighet; politi- og oppbeholdsmyndighet i større landdistrikter; lokal betjent hos fylkesmannen. Fogdembetet ble opphevd i 1894 og erstattet med amtskassererstillinger og politimesterembeter.

Eksempelvis ble Oplands amt i 1757 skilt ut fra Akershus amt. Oplands amt ble ikke lenge etter delt i to (1781): Hedemarkens amt og Kristians amt. I 1763 ble Bergenhus amt delt i Søndre- og Nordre Bergenhus amt. I 1821 ble Jarlsberg og Larviks amt opprettet, og i 1866 ble Tromsø amt skilt ut fra Finnmarkens amt. I 1867 hadde Norge følgende amt:

Tabell 2.1. Amtene i Norge. 1867 og 1998

1. Smålenene - Østfold	12. Søndre Bergenhus - Hordaland
2. Akershus	13. Bergen (byamt)
3. Kristiania (byamt) - Oslo	14. Nordre Bergenhus - Sogn og Fjordane
4. Hedemarken - Hedmark	15. Romsdal - Møre og Romsdal
5. Kristians amt - Oppland	16. Søndre Trondhjem - Sør-Trøndelag
6. Buskerud	17. Nordre Trondhjem - Nord-Trøndelag
7. Jarlsberg og Laurvik - Vestfold	18. Nordland
8. Bratsberg - Telemark	19. Tromsø
9. Nedenæs - Aust-Agder	20. Finnmarken
10. Lister og Mandal - Vest-Agder	
11. Stavanger	

I det samme året var det seks bispedømmer (stift).

En mindre administrativ enhet var oppdelingen av landet i by- og herredskommuner. Bykommunene hadde fra gammelt av en særstilling i landets økonomi med viktige handels- og næringsprivilegier. Som bykommuner ble følgende regnet:

1. *Ladesteder*: Nokså små kommuner med begrenset vareomsetning, men en del gjennomgangstrafikk.
2. *Kjøpsteder*: Hadde videre rettigheter enn ladestedene til å drive handel og håndverksdrift.

Det var også et mål fra kongemaktens side at handelen med utlandet skulle drives gjennom bykommunene for å sikre kontrollen med import og eksport, med det formål å effektivt kunne drive inn toll-, havne-, skipsavgifter mv. Omkring 1867 hadde Norge 39 kjøpsteder og 18 ladesteder, dvs. i alt 57 bykommuner, mens det var hele 434 herredskommuner.

Byene fikk kort tid etter overføringen av styret til magistraten et eget rådgivende organ, de «eligerende»

menn, som besto av noen utvalgte borgere (etter en forordning av 1671). De skulle ha kontroll med inntektene og utgiftene i byen og skatteutskrivningen. De ble også tillagt funksjonen som kontroll- og klagemyndighet for borgerne i byen. Embetsmennene hadde fremdeles bevilgningsretten og tok hånd om forvaltningen. Etterhvert som byene fikk økt økonomisk styrke som følge av økt handel og økonomisk oppgang, fikk de eligerende menn økt myndighet, blant annet innenfor den økonomiske forvaltning, fattigpleien, skolevesenet og vannforsyningen.

På landet hadde befolkningen tapt enhver rett til selvstyre idet de ikke ble godskrevet retten til å ha eligerende menn. Betaling av skatt til kongemakten fortsatte likefullt som før. I saker av lokal betydning kunne imidlertid embetsmennene samle bøndene og be om (eller kreve) støtte til veianlegg og kirker. Etterhvert oppsto denne praksisen også i fattig- og skolesaker. Landbefolkningens innflytelse økte på 1700-tallet ved at de fikk sete i fattig- og skolekommisjonene, men fremdeles var bybefolkningens innflytelse i lokale saker større. Det manglende lokale selvstyret i landdistriktene førte til krav fra bøndene om økt medbestemmelsesrett. Grunnloven av 1814 hadde ingen bestemmelser om styret i byene og landdistriktene, men ga folket rett til å styre og kontrollere staten og regjeringen gjennom det folkevalgte Stortinget, som fattet alle vedtak om disponering av statens penger og om de skatter folk skulle betale. Da Norge gikk over fra å være en del av en eneveldig stat til å bli et konstitusjonelt kongedømme ble på kort tid et helt nytt forvaltningssystem bygd opp. Embetsmannstyret i by og bygd fortsatte derimot i stor grad som tidligere. Dette ble vanskelig for bøndene å godta.

Til tross for motstand og nedleggelse av veto fra Kongen i 1833, fikk vi i 1837 formannskapslovene for by og land. Lovene ga regler om kommunenes alminnelige styre og stell, men bestemte ikke hvilke oppgaver kommunene skulle. Oppgavene skulle i stedet pålegges kommunene ved særlovgivningen, og ingen arbeidsoppgaver skulle pålegges med mindre de var spesifisert ved lov. Kommunene ble gitt rett til å styre, bevilge og drive beskatning gjennom det kommunale *formannskapet* og *representantskapet*³ (kommunestyret). Kommunestyret ble kommunens høyeste styreorgan. Medlemmene skulle velges av urvelgerne⁴ hvert fjerde år. Formannskapet skulle være vesentlig mindre enn kommunestyret, og 25 prosent av kommunestyrets medlemmene ble etter 1896 valgt til

formannskapet av kommunestyrets egne medlemmer. Formannskapslovene innførte i tillegg kommunalt selvstyre for amtskommunen.

Lovene av 1837 var imidlertid ikke helt like for byene og landdistriktene. Den kommunale forvaltning av byene skulle fremdeles ligge hos magistraten i tillegg til de folkevalgte tillitsmenn. «Folkestyret» ble ivaretatt ved at ingen utgifter kunne pålegges kommunen uten samtykke fra formannskapet eller særlovgivningen. På landet fikk herredsstyrene stort sett alle saker til avgjørelse, mens formannskapet tok avgjørelser på områder delegert av herredsstyret på grunn av tidsmangel eller sakens vesentlighet. I byene fikk derimot formannskapene alle saker til behandling som ikke ved lov uttrykkelig var lagt til bystyret eller annen myndighet.

De kommunegrensene som oppsto ved formannskapslovene, og som skulle være formannskapenes og kommunestyrenes virkeområde, fulgte for herredskommunene de gjeldende prestegjeldsgrensene. De eksisterende kjøpstedene skulle ha et eget styre, og ladestedene kunne ha det eller velge å bli tilsluttet det tilstøtende herred. Før 1837 ble ladestedene ikke regnet som byer. De som derimot valgte å utgjøre et eget formannskapsdistrikt ble regnet som bykommuner, noe de fleste ladestedene valgte.

Et prestegjeld besto av ett eller flere sogn. Disse ble egne sognekommuner med egne sognestyrer. Sognestyret besto av sognets representanter i herredsstyret, og ble etterhvert tildelt bevilgnings- og beskatningsrett i alle kirkelige saker og til dels i saker angående skolevesenet, fattigvesenet og veivesenet, med mindre dette skulle behandles i herredsstyret. I 1867 eksisterte det 902 sogn og i 1930 997. Ordningen med sognekommuner ble opphevet i 1951.

2.2. Skatt på grunnlag av matrikkelen

I løpet av 1800-tallet skjedde det store endringer i styre og stell og i økonomisk forhold. Omkring 1814 var Norges økonomi først og fremst en naturalhusholdning. Norge var både teknisk og samferdselsmessig svakt utbygd, og dette hindret industri og handel i å utvikle seg i særlig omfang. Størstedelen av befolkningen (ca. 80 prosent⁵) livnærte seg av jordbruk og skogbruk, 5-6 prosent av fiske og sjøfart, og kun 6 prosent arbeidet innenfor industrien bergverksindustri/jernproduksjon). Under 10 prosent av befolkningen levde i byene.

For å kunne drive inn skatter måtte de utlignes på et grunnlag det var mulig å identifisere og som hadde en rimelig grad av stabilitet og forutsigbarhet. Dette gjorde det naturlig å utligne skatt på matrikkelen, som kan sammenlignes med en form for eiendomsskatt. De fleste skattene som ble utliknet før midten av 1800-

³ Representantskapet ble fra 1921 hetende *kommunestyret*, henholdsvis herreds- og bystyret.

⁴ På 1800-tallet hadde rundt 1/5 av den mannlige befolkning stemmerett, og disse var av den besittende klassen. Alminnelig stemmerett for menn kom først i 1898, men fikk betydning først ved kommunevalgene i 1901.

⁵ Tallene i dette avsnittet er hentet fra Seip (1949).

tallet ble derfor utliknet på matrikkelen. Ifølge O. Jægers «Finanslære» (1930:360), ble en matrikkel definert som følger:

«En av offentlige myndigheter optat fortegnelse over samtlige jordeiendommer i et land med nøiagtig angivelse av eiendomsforholdene, oppdyrking, avkastningsevne, kapitalværdi o.l., som er bestemt til at tjene som grundlag for grundskattens paaligning».

Matrikkelen ble brukt til å rangere gårder etter antatt avkastningsevne utfra visse kjennetegn slik at gårder med stor avkastningsevne betalte høyest skatt. Skatt på matrikkelen har hatt lange tradisjoner både i Norge og i andre europeiske land. Før 1665 var landskylden det viktigste beskatningsgrunnlaget, dvs. den årlige avgiften leilenderen måtte betale for bruk av jordeiendom. De fleste bøndene var på den tiden leilendinger, siden mesteparten av jorden var eid av Kongen, kirken og store godseiere. Vanligvis ble den betalt med gårdens produkter, og de vanligste formene var korn, smør, talg, fisk, salt, huder og skinn.

Magnus Lagabøtes landslov (1274) brukte landskyld som grunnlag for utligning av leidangsskatten, men for å kunne skattlegge selveiere på tilsvarende måte, ble landskylden etterhvert også brukt for selveierbruk. Landskylden ble derfor et mål for avkastningsevnen til en jordeiendom og derfor et hensiktsmessig beskatningsgrunnlag. I matrikkelen ble det angitt hva hver eiendom skulle betale. For bortbebygde eiendommer betalte leilendingen en forpaktningavgift, og for ikke-bortbebygde eiendommer ble det beregnet «en antatt leieverdi».

Fra og med senmiddelalderen fantes det også *jordebøker*, som er en av opprinnelsene til matrikkelen. De inneholdt en fortegnelse over gårdsbruk og jordeiendommer i Kongens, kirkens eller private godsbesitteres eie, og alle avgifter og plikter som hvilte på dem.

I 1665 ble det påbudt en alminnelig omregulering av landskylden, hvor all skyld skulle reduseres til kun tre species:

- korn (skippund tunge),
- smør (løber eller spand),
- fisk (voger),

og mellom disse tre skyldspecies ble det fastsatt et bestemt forhold. Matrikkelen var en fortegnelse over eiendommene med angivelse av blant annet navn, nummer og skatteskyld. Opptegnelsene skulle gjennomføres i alle sogn av lagmannen, fogden, sorenskriveren og seks lagrettsmenn, som skulle besiktige hver gård. Det ble også påbudt at tienden skulle bestemmes til en fast og uforanderlig avgift, men slik at kirkens og kongens tiende ble økt heller enn redusert. Det var imidlertid en stor svakhet ved denne matrikuleringen. Siden målet var å sørge for en mer rettferdig fordeling av skatten innenfor hvert

prestegjeld, besto urettferdigheten mellom prestegjeldene. Skatteskylden skulle ikke endres i prestegjeldet som helhet, men få en riktigere fordeling innenfor prestegjeldet slik at like gårder ble verdsatt til samme skatteskyld. Dengang ble nemlig hvert skattedistrikt pålagt et skattebeløp, og skatteskylden ble brukt til å fordele beløpet mellom jordeiendommene i distriktet.

Aschehoug (1890) nevner at man kan finne matrikuleringsprotokollene for de fleste landsdelene i Norge i Riksarkivet, men skriver samtidig at en god del protokoller er gått tapt. Det står også nærmere beskrevet hva protokollene inneholder av informasjon, og referanser til andre undersøkelser. Det diskuteres spesielt hvorvidt matrikuleringen gir tilstrekkelig informasjon om gårdenes besetning, mengden av såkorn og avling til å regne ut et mål på totalproduksjonen, og i hvilken grad tienderegnskapene kan brukes i så henseende. Tienden skulle være en tiendedel av avlingen og deles likt mellom Konge, kirke og prest (opprinnelig en skatt etter en kirkeordonans av 1539, som er begrunnet utfra bibelens regel om alle skal yte en tiendedel av sin inntekt til «gode formål»). I prinsippet kan man derfor multiplisere tiendeskatten med 10 for å komme frem til totalproduksjonen.

I 1723 ble det bestemt at en ny matrikulering skulle finne sted. Man ønsket å ha én skatteskyldspecies (hartkorn), og man ønsket å fjerne urettferdigheten mellom skattedistriktene ved at skatteskylden skulle fordeles over hele landet. På samme måte som i 1665 skulle matrikuleringen bygges på oppgaver over blant annet hver gårds såkorn, avling og besetning. Disse oppgavene skulle innføres i en protokoll, som skulle kalles matrikuleringens fundament, mens selve skyldsettingen skulle innføres i en annen. Formularene for protokollen ble denne gangen utstedt fra regjeringen, men ble ikke nøyaktig fulgt. Selve matrikuleringen ble da heller ikke formelt innført i skattleggingen, men ble gjennomført og inneholder således nyttig informasjon om gårdene i Norge på den tiden. Oppgavene over kornavlingene ble imidlertid for de fleste fogderiene ikke protokollert, men bare benyttet som grunnlag for skyldsettingen og tiendereguleringen. Aschehoug (1890) stiller igjen spørsmålet hvorvidt tienderegnskapet, eller den ved matrikuleringen bestemte tiende, kan bidra til å bedre bildet om produksjonen fra matrikuleringen ved ganske enkelt å multiplisere tienden med 10.

Matrikuleringen av 1723 ble ikke innført, men i 1818 ble det igjen bestemt at det skulle utarbeides en ny ensartet matrikkel, hvor det skulle være én skatteskyld - *skylddaler*. Samtlige av landets jordeiendommer (unntatt Finnmark) ble inntatt i matrikkelen og satt til en samlet skyld på 247 068. Man fikk da alle i én matrikkel slik at alle gårdene i landet fikk en konsistent rangering. Skattebeløpene som var nødvendige til ulike

formål, kunne derfor fordeles på en rettferdigere måte. Det lyktes imidlertid ikke å gjøre takseringen innenfor de enkelte deler av landet like høye. Matrikkelen ble ferdig i 1827, og innført ved lov i 1836. Enkelte endringer i matrikkelskylden fant sted etter 1827. I 1866 utgjorde den totale matrikkelskylden 240 174. I kommunalstatistikken⁶ for 1866 finner en også hvordan matrikkelskylden fordeler seg stiftsvis⁷, amtsvis, fogderivis og for de enkelte herreder.

Den siste store revisjon av matrikkelen ble påbudt ved lov av 6. juni 1863. Det ble utarbeidet en ny matrikulering hvor alle rikets landeiendommer (unntatt Finnmark) ble satt i en samlet skyld av 500 000 skyldmark. Matrikkelen ble innført i 1886, og har vært i bruk etter det. Endringer har skjedd ved at gårdeiere har kunnet kreve nedsettelse av skylden, og ved at landeiendommer som har gått inn i et kjøpstad/ladested med eget kommunestyre har blitt fjernet fra matrikkelen. Matrikkelen har hele tiden kun omfattet landeiendommer. Kjøpsteder og ladesteder har alltid vært i en spesiell situasjon siden handel og bruk av penger har vært mer utbredt.

Etter at de nye skattelovene kom i 1882 skulle eiendomsskatten i landdistriktene også omfatte verker, gruver, bruk, fiskevær, salterier, lenser, laste- og losseplasser, skipsverfter og andre industrielle anlegg. Disse eiendommer ble satt i en skyldmark etter takst i samsvar med den gjennomsnittlige verdi av skyldmarken i amtet de siste fem år. For byene skulle en del av den samlede byskatt utlignes som skatt på bygninger og grunneiendommer.

2.3. Skatt på inntekt, formue og matrikkel skyld/eiendommer 1814-1882

Matrikkelen ble i utstrakt grad brukt som skattegrunnlag frem til 1882, da den første skatteloven kom for by og land. Den fastslo for første gang at formue og inntekt skulle være hovedutligningsgrunnlaget både for by og land, men at matrikkelen kunne brukes for å trekke inn eiendomsskatter. Før den omfattende skatteomleggingen, skjedde det en gradvis overgang til økt vekt på formue og inntekt.

I 1816 ble en rekke eldre skatter til staten slått sammen til én betydelig direkte land- og kjøpstadskatt. Den ble vedtatt mot bonderepresentantenes stemmer, som oppfattet den som en ensidig belastning av bøndene. Den nye direkte skatten var en repartisjonsskatt, dvs at skattebeløpet ble fastsatt på forhånd. Skattebeløpet ble fordelt med 4/5 på bygdene og 1/5 på byene. I landdistriktene ble den utliknet på *matrikkelskylden*, og i kjøpstadene og ladestedene repartert etter litt mer

kompliserte regler: i 1816 etter folketall, størrelsen på stedenes «tollintrader» og Riksbankheftelsene i byene; senere etter assuransesummen av bygningene istedenfor heftelsene, samt nyere folketellinger. Ved Lov av 12. september 1818 ble det bestemt at fordelingen av skatten mellom borgerne i byene skulle utlignes på *inntekt og næring*. Det var imidlertid ingen enhetlige regler som ble fulgt i byene for utligning på inntekt og næring, og ofte ble bygningenes verdi lagt til grunn ved siden av den skjønnsmessige antatte inntekt av næring og inntektsansettelser. Skattens upopularitet blant bøndene førte imidlertid til at den ble avskaffet da bonderepresentantene fikk flertall i 1836. *Fra 1836 til 1892 eksisterte det derfor ingen direkte skatter til staten*. Statens utgifter ble i stedet dekket av en rekke indirekte skatter, hvorav tollen var den viktigste. Eneste skatt til staten med matrikkelen som utligningsgrunnlag var veiskatten, som ble avskaffet i 1893.

Før 1882 ble de kommunale utgiftene dekket med flere typer skatter. Skattene ble betalt direkte til forskjellige kasser, og variasjonen i skattetyper og skattegrunnlag kunne variere i betydelig grad fra kommune til kommune. Det var mange instanser på ulike nivåer som krevde inn skatter for å finansiere sin virksomhet: tinglag, amt, fogderi, prestegjeld, sogn, skole- og fattigdistrikter. I 1795 ble det i et amt registrert mellom 20 og 30 forskjellige utligningsgrunnlag, som ble brukt av embetsmenn og geistlige til å kreve inn skatter. Det var få felles regler mht. skatteligningen, men skatteinnkrevningen i byene hadde en fastere oppbygning som var regulert ved lover.

For **byene** var det to hovedskatter, *byskatten* og *fattigskatten*, som gikk til henholdsvis *bykassen* og *fattigkassen*. Byskatten skulle etter Kristians V.s norske lov fordeles på *faste eiendommer* og *næringsvirksomhet*. Flere grupper var derfor ikke skattepliktige til bykassen. Rentenister, offentlige embetsmenn og tjenestemenn kom i denne kategorien. Etter datidens oppfatning skulle de som hadde spesiell nytte av byens tiltak og privilegier betale skatt (en *nyttetankegang*). I denne gruppen kom næringsdrivende forretningsmenn og håndverksmestere, som hadde nytte av privilegiene en bystatus kunne gi, og eiendomsbesittere, som hadde nytte av gater, vannanlegg og brannvesen. Praksisen ble at de to utligningsgrunnlagene betalte for halvparten av utgiftene hver. Eiendommene ble taksert etter offentlig grunntakst eller hustakst, og etter branntrygdesummen. Utover 1800-tallet ble imidlertid (netto) formue også et stadig viktigere beskatningsgrunnlag.

Fattigskatten i byene ble utlignet på en videre gruppe av borgere. Alle var i prinsippet skattepliktige, siden skatten ikke begunstiget noen spesiell gruppe utenom de fattige. Også embetsmenn og formuende måtte betale til fattigkassen. I alminnelighet var det skatt

⁶ Med kommunalstatistikk menes i denne rapporten statistikk oppgitt i *Kommunale forhold i Norges Land- og Bykommuner* (1866-1874) og *Statistik over Norges kommunale Finantser* (1875-1883).

⁷ Stiftene i 1866 var Christiania, Hamar, Christiansand, Bergen, Trondhjem og Tromsø.

etter *inntekt* og *formue*⁸. Mens fattigbeskatningen på landet i større grad ble pålagt slekten og bøndene gjennom forsorgssystemet, ble beskatningen i *byene* pålagt *personer*. Det var riktignok endel vakling i skatteprinsippene fra by til by, men i en høyesterettsdom i 1836 ble det uttrykkelig fastslått at skatteplikten til fattigkassa i byene gjaldt alle personlige skatteyttere. Definisjonen av inntekt var imidlertid ikke veldefinert. I den eldre litteraturen henvises det som oftest til *næring* (dette brukes konsekvent i kommunalstatistikken fra 1866, som blant annet har med oversikt over fattigskattens fordeling på henholdsvis *formue* og *næring*). Dette indikerer at inntektsbeskatningen først og fremst var et anliggende for de selvstendig næringsdrivende, mens andre ble beskattet av *formue* og eiendommer. Dette kan skyldes at arbeiderne ofte hadde for lav *skatteevne* til å betale skatt på grunn av høye barnetall og lave inntekter. Høy forsørgelsesbyrde ga gjerne reduksjon i skatt og/eller skattbar inntekt.

Ved innføringen av land- og kjøpstadskattene i 1816 ble det bestemt at de fleste medlemmene i byenes ligningskommisjoner skulle velges av de stemmeberettigede borgerne, som skulle sørge for fordelingen av statsskatten på borgerne. Frem til 1833 brukte likevel bykommunene sine gamle skattemyndigheter ved utligning av byskatten, da det ble bestemt at utligningsreglene skulle være de samme for stats- og byskatten, og at hele arbeidet skulle gjøres i ligningskommisjonene.

Før innføringen av formannskapslovene i 1837, hadde **landdistriktene** i liten eller ingen grad et selvstyre. Innbyggerne måtte betale i skatt det som ble påbudt av embetsmenn og geistlige. Det kunne som nevnt være mange skattedistrikter, avhengig av hvilken kasse som trengte penger. *Skolekommisjonen* krevde inn penger til lærerlønninger og andre skoleutgifter, og *fattigkommisjonen* bestemte at gårdbrukerne (og eventuelt husmenn og tjenere) skulle yte i varer (mel, melk, kjøtt, smør o.l.), husvære (ved å tilby jobb, dvs. omgangslegd) og om nødvendig penger. Gårdbrukerne bar etter gammel arv hovedtyngden av ansvaret for de fattige. *Kirkekassen* var også en viktig utgiftskilde. Veitgifter ble fordelt på de gårdene som hadde særlig nytte av vedkommende veistykke.

Selv etter innføringen av formannskapslovene tok det tid før prinsippene slo igjennom på kommunenes mange virkeområder. Til det trengtes det flere spesiallover som blant annet regulerte forholdet mellom fattigkommisjonen, skolekommisjonen og kommunestyret. Etter fattigloven av 1845 skulle fattigkommisjonen sammensettes etter prinsipper i samsvar med formannskapslovenes forutsetning om at folkevalgte representanter skulle styre kommunen. Spesielt i landdistriktene skjedde det en omlegging i

fattigbeskatningen. Nå skulle alle gårdbrukere (uansett stand), byfolk og andre som eide gårder på landet også betale skatt. I tillegg ble det åpnet for adgang til å utligne fattigskatt på folk som ikke brukte matrikulert jord. I praksis var imidlertid loven for vag, og de lokale myndighetene fortsatte med sin tilvante praksis, selv om urettferdigheten i denne praksisen økte ettersom flere fikk arbeid innenfor handel, industri og transport, og dermed slapp å betale fattigskatt.

Etterhvert som naturallusholdningen måtte vike plassen for pengehusholdningen, ble inntekt og formue ansett som hensiktsmessige skattegrunnlag fremfor matrikkelen. I en lovrevisjon av 1863 ble det bestemt at *formue* og *inntekt* skulle være et *påbudt* utligningsgrunnlag for halvparten av fattigutgiftene. Etter fattigloven av 1863 ble det dessuten bestemt at bevilgnings- og beskatningsmyndigheten for fattigvesenet skulle overføres fra fattigkommisjonen til kommunestyret. *Formue* og *inntekt* tok gradvis over som utligningsgrunnlag, men først og fremst i sentralt beliggende kommuner som hadde større innslag av næringsvirksomhet og industri. For små kommuner skjedde det få endringer i skattleggingen før den store skatteomleggingen i 1882. Regelen var gjerne at «skattar vart skrivna ut på gardene etter matrikkelen og ein liten lut på husmenn og lauskarar» (Seip, 1949).

For amtene forble matrikkelen det eneste utligningsgrunnlaget frem til skatteloven av 1882.

2.4. En kort oppsummering av hovedtrekkene i perioden 1814-1882

I perioden 1816-1836 krevde staten inn den direkte *land- og kjøpstadskatten* (repartisjonsskatt). Den ble utliknet på *matrikkelen* i landdistriktene og i hovedsak på *inntekt* og *næring*, og til dels på *byggningsverdien*, i kjøp- og ladestedene. I perioden 1836-92 var det ingen direkte statsskatter.

De kommunale utgiftene besto av flere kasser som hver krevde inn egne skatter. I byene var det to hovedskatter: *byskatt* og *fattigskatt*. Byskatten ble utliknet på *faste eiendommer*, *næring* og *formue*. Fattigskatten skulle i prinsippet utlignes på alle personlige skatteyteres *inntekt* og *formue*. I kommunalstatistikken fra 1866 ble begrepet *næring* brukt i stedet for *inntekt*, noe som kan tyde på at inntekt i denne forbindelse kun omfattet næring.

I landdistriktene var det flere kasser enn i byene, hvorav de viktigste var *fattig-* og *skolekassa*. Skattene til kassene ble bestemt av henholdsvis *fattig-* og *skolekommisjonen* i distriktet. Etter at det kommunale selvstyre ble innført ved *formannskapslovene* i 1837, økte gradvis de folkevalgtes innflytelse i kommisjonene, som i løpet av 1800-tallet ble overført til det folkevalgte *kommunestyret*. Fattigskatten og skole-

⁸ Se blant annet Seip (1949:19), og Amundsen (1960:4).

skatten ble utliknet på *inntekt, formue og matrikkelskyld*.

Amtsskatten ble utliknet på *matrikkelen* i hele perioden.

2.5. Vurdering av statistisk materiale

Statistikk over kommunenes økonomiske forhold etter 1866 er blant annet utgitt i kommunalstatistikken fra 1866 til 1883, med videre fortsettelse i *Norges kommunale Finantser*. Vi er spesielt interessert i hva denne statistikken gir av informasjon om inntekts- og eventuelt formuesforholdene i herreds-, by- og amtskommunene.

2.5.1. Landdistriktene

For landdistriktene oppgir kommunalstatistikken at det var skatteplikt til blant annet:

1. De egentlige Herredskasser
2. Herredenes almindelige Skolevæsen
3. Herredenes almindelige Fattigvæsen
4. Særskilte Kirkekasser
5. Amtskassen⁹

Utgiftene til den egentlige herredskasse, kirkekassen og amtskommunen ble kun utliknet på *matrikkelen*. Både utgiftene til skolevesenet og fattigvesenet ble utlignet på *matrikkelskyld, formue og næring*. Bruken av matrikkelskylden avtok imidlertid kraftig i perioden 1851-1883, spesielt etter at fattigloven av 1863 bestemte at formue og inntekt skulle utgjøre minst halvparten av fattigutgiftene. Tabell 2.2 viser utviklingen i bruken av utligningsgrunnlag for fattigskatten i den nevnte perioden. Fra og med 1875 oppgir kommunalstatistikken i tillegg hvordan fattig- og skoleskatten fordeler seg på henholdsvis formue og næring.

Fattigskatten utgjorde dengang et stort skattebeløp, hvorav formue og næring var de viktigste utligningsgrunnlagene. Kommunalstatistikken gir en god oversikt over *skattebeløpene*, men vårt fokus er først og fremst *utligningsgrunnlagets størrelse*. I kommunalstatistikken for 1866 (side VI) nevnes det at den skattbare formuen for første gang er blitt innsamlet med utgangspunkt i de enkelte «Fattigdistrikters Ligningsforretninger» (til tross for det omfattende arbeidet). Den skattbare formuen ble antatt å være av vesentlig betydning for distriktenes skatteevne. Det viste seg imidlertid umulig å få inn oppgaver fra alle fattigdistriktene av følgende grunner:

- enkelte distrikter hadde ennå ifølge fattigligningen utligning på matrikkelskylden,
- i flere distrikter var de beskattede formuer ikke oppførte i ligningsforretningen, eller ligningen ble

foretatt skjønnsmessig uten hensyn til formue eller næring,

- ikke mottatt noen ligningsforretning.

Det nevnes videre på side VII i kommunalstatistikken for 1866 at det er tvilsomt om formuen bør være det viktigste skattegrunnlag, men heller en hensiktsmessig målestokk for skatteevnen så lenge det ikke er mulig å oppdrive distriktenes næring eller inntekt. Den *antatte* næring (nettoinntekt) er kun i få tilfeller oppgitt i ligningsforretningene. Det *skattbare* næring (nettoinntekt fratrukket «klassefradrag») fremkom i flere tilfeller, men på grunn av fradrag for familieforsørgelse og lignende, som tilfalt skatteyterne vilkårlig og vekslende, nevnes det at den er ubrukelig som mål for skatteevnen. Dessuten nevnes det at bygdenes ligningskommisjoner hadde manglende innsikt og forståelse for verdsetting av skatteyternes inntekt og næring, noe som skyldtes manglende erfaring med næringsvirksomhet og annet arbeid. Formuen var lettere å verdsette.

Tabell 2.2. Fattigskattens fordeling på skattegrunnlag 1851-1883*. Prosent

År	På matrikkelskylden		År	På formue og næring	
	formue og næring	formue og næring			
1851	67	33	1868	33	67
1852	66	34	1869	30	70
1853	67	33	1870	29	71
1854	58	42	1871	27	73
1855	57	43	1872	25	75
1856	57	43	1873	23	77
1857	58	42	1874	22	78
1858	58	42	1875	18	72
1859	60	40	1876	16	84
1860	59	41	1877	16	84
1861	59	41	1878	16	84
1862	57	43	1879	16	84
1863	56	44	1880	15	85
1864	57	43	1881	7	93
1865	50	50	1882	7	93
1866	38	62	1883	12	88
1867	35	65			

*Kilde: Kommunalstatistikk 1866-1883, dvs. *Kommunale forhold i Norges Land- og Bykommuner* (1866-1871) og *Statistikk over Norges kommunale Finantser* (1875-1883).

For de distriktene man hadde samlet inn tall for inntekt og næring, viste det seg at formuen og inntektene fulgte hverandre, men at forholdet mellom inntekt og formue avhang av landsdel. På Vestlandet var eksempelvis inntekten stor relativt til formuen, mens forholdet i det indre Østlandet var motsatt.

Data i kommunalstatistikken angående *den egentlige herredsskatt* bygde på innsendte oppgaver fra de enkelte herredene til *Departementet for det Indre* (Finansdepartementet). Data angående skolekassen og fattigkassen bygde på regnskapsutdrag og forklaringer

⁹ Skattene til amtskassen medregnes under landdistriktene fordi byene ikke var underlagt amtskommunene.

fra herredene tilsendt Kirkedepartementet og bearbeidet i henholdsvis «Kontor for Skolevæsenet» og «Kontor for Fattigvæsenet». Den offisielle fattigstatistikken ble også brukt.

For perioden 1866-1883 oppgir kommunalstatistikken den skattbare formuen for alle amt og herreder hvor slike data fantes, og det ble i 1866 gjort forsøk i en egen undersøkelse (side XIV) på å beregne den skattbare formuen i de herredene hvor slike data manglet (spesielt Tromsø amt). Fremgangsmåten de brukte for å beregne den skattbare formuen kan også tjene som grunnlag for oss for å forstå *formuesbegrepet* slik det fremgikk av fattig- eller byskatteligningen. I de kommunene hvor faste eiendommer var fremtredende, slik som på Østlandet og deler av Trøndelag, tok man utgangspunkt i antatt samlet verdi av de faste eiendommene, gjeld og utestående kapital. Til hjelp her tok de utgangspunkt i offisielle oppgaver over herredenes matrikkelskyld og eiendomspriser for en lengre periode, og delvis i oppgaver over de ved ligningen fastsatte verdier over skylddaleren og antatt utestående kapital. Der det ikke fantes noen veiledning i ligningsprotokollene mht. ansettelse av gjeld og kapital, tok de hensyn til forholdet i andre distrikter i samme fogderi eller amt. For kommuner hvor faste eiendommer hadde mindre betydning, tok de utgangspunkt i den skattbare formuen i økonomisk henseende lignende distrikter.

Den skattbare formuen ble i kommunalstatistikken for 1866 antatt å være systematisk lavere enn den virkelige. Løsøre, slik som innbo, kreaturbesetninger og gårdsredskaper, var i sin helhet eller delvis fritatt for skatt. Dette hadde konsekvenser for forholdet mellom eksempelvis Vestlandets og Østlandets formue, siden fast eiendom (løsøre) hadde mindre (større) betydning på Vestlandet enn på Østlandet. De regnet dessuten med at skattbare eiendomsgjenstander ble verdsatt for lavt, gjelden for høyt og utestående kapital for lavt. Dette problemet ble ansett for å være mindre i byene (side XVI). Argumentene over kan derfor tyde på at man hadde mulighet til å gi feilinformasjon til ligningskommisjonene til tross for at det var straffbart.

I likhet med næring ble det også i formuen eller direkte i skatten gjort fradrag på grunn av familieforsørgelse. Likevel anser kommunalstatistikken for 1866 *formuen* for å representere et bedre mål på *skatteevnen* (og muligens velstands nivå) enn næring. Den antatte næring oppgis da heller ikke i kommunalstatistikken, til tross for at skole- og fattigskattens fordeling på henholdsvis formue og næring oppgis i statistikken fra og med 1875. Det kan skyldes at næring ikke var noe veldefinert inntektsbegrep. Skatten kan ha blitt regnet ut etter skjønn (med blant annet skatterabatter for venner og kjente) med vage forestillinger om inntektens størrelse. I mange tilfeller oppgis ikke den

antatte næring i ligningsforretningene, kun den skattbare, men denne ble ansett for spesielt upålitelig.

2.5.2. Byene

For byene oppgir kommunalstatistikken at det var skatteplikt til blant annet:

1. Bykassa
2. Fattigkassa

Utgiftene til *bykassa* ble utliknet dels på *eiendommer* og dels på *formue* og *næring*, mens *fattigskatten* i sin helhet ble utliknet på det sistnevnte grunnlaget. Siden ligningskommisjonene i byene hadde lenger tradisjon med å verdsette inntekt og formue på grunn av større innslag av handel, industri og annen næringsvirksomhet, vil data fra byene være mer pålitelige.

Kommunalstatistikken gir opplysninger om den *antatte* formue og næring i Norges byer fra og med 1866. Fra og med 1870 oppgis også, i tillegg til den antatte næring, den skattbare næring. Den skattbare *næring* er betydelig lavere enn den antatte, noe som skyldes fradrag for familieforsørgelse og lignende. For perioden 1866-1873 oppgis i samme tabell befolkningstallet i den enkelte by, og i perioden 1874-1883 tas også antall skatteyttere ved henholdsvis by- og fattigskatteligningen med.

Den innarbeidede bruken av formue og næring og annen inntekt som skattegrunnlag i byene, gjør at *ligningsprotokollene* fra den tid, som er primærkilden for all skattestatistikk, inneholder informasjon over både den *antatte inntekt* og *formue*, samt *skattbar inntekt*. Følgelig inneholder kommunalstatistikken data over både antatt formue og næring ved henholdsvis by- og fattigskatteligningen for perioden 1866-83. Vedlegg A viser et utdrag fra ligningsprotokollen for Christiania anno 1872, som er kopiert fra mikrofilm i Oslo byarkiv. Utdraget viser et eventuelt matrikelnummer, gatenavn, personnavn, skatteklasse, antatt inntekt og formue, skattbar inntekt ved henholdsvis byskatt og fattigskatt, og utregnet byskatt og fattigskatt av henholdsvis inntekt og formue. Vedlegg B viser summariske tall over skatteforholdene i byene (utdrag fra kommunalstatistikken for 1866) og utligningsgrunnlagets størrelse.

Soltow (1965) brukte i en undersøkelse av åtte norske byer ligningsprotokollene for å undersøke inntekts- og formuesforholdene (for menn), med det formål å estimere inntektsulikheten (Gini-koeffisienten). De utvalgte byene var Sarpsborg, Fredrikstad, Halden og Moss i Østfold, og Flekkefjord, Farsund, Mandal og Kristiansand i Vest-Agder. Ligningsprotokollene inneholdt ifølge Soltow skatteyterens navn, tittelen på arbeidet, den antatte inntekt og formue, og var ordnet geografisk etter en alfabetisk liste over gatenavn, med videre inndeling i husnummer og personene i husholdet. Soltow brukte ligningsprotokollene til blant annet å beregne Gini-koeffisienter i fordelingen av

antatt inntekt i byene helt tilbake til 1840 og frem til 1960. Tilsvarende må det kunne være mulig å beregne dette og andre størrelser for et større utvalg av byer, ved å benytte ligningsprotokollene eller statistikk over aggregerte størrelser (f.eks. kommunalstatistikken og *Statistiske meddelelser*).

«*Statistisk Aarbog 1867-71*» har med tall over verdien av de faste eiendommene i alle herreder, bykommuner og amt i Norge. For herredene er verdien beregnet etter beregninger av matrikkeskyldens verdi utført i Finansdepartementet etter sorenskriverens offisielle oppgave over salg uten påheftelser («af Føderåd») i perioden 1850-63. For byene (kjøpstedene og lade-stedene) er eiendomsverdiene først og fremst basert på oppgaver fra byenes magistratpersoner, og tildels etter det forholdstall mellom branntakst og verdi som fremgikk av hypotekbanktakstene i årene 1861-65. Det interessante her er at de fremkomne «faste Eiendomes antagelige Værdi» korrelerer sterkt med den antatte formue (i byene) og den skattbare formue (i herredene), som fremkommer i den ovennevnte kommunalstatistikken. Vi kan derfor påstå at formuesbeskatningen i byene og herredene var sterkt knyttet til eiendommenes verdi. Det betyr at nærmere undersøkelser over formuesforholdene i Norge basert på enten ligningsprotokoller eller beregninger av matrikkeskyldens verdi og beregninger av branntaksten o.l. i byene, begge kan gi et rimelig godt utgangspunkt for å undersøke formues- og velferds-messige forhold i Norge. Riksarkivet har informasjon og tall fra de forskjellige matrikuleringene, og kommunene forventes å sitte med ligningsprotokoller.

2.5.3. Oppsummering

Inntrykket fra gjennomgåelsen av det statistiske materialet før 1883 er at den direkte kommunebeskatningen led av uklare regler og uerfarne ligningskommisjoner, spesielt i landdistriktene. Spørsmålet blir da: er det mulig å gjøre empiriske undersøkelser på inntekts- og formuestall før 1883? Den gradvis økte vekten på inntekt og formue som beskatningsgrunnlag gir grunnlag til å tro det, men vi kan forvente å finne kvalitetsforskjeller på materialet mellom by og land. Byene hadde lengre erfaring med å beregne by- og fattigskatt av inntekt og formue, på grunn av større innslag av industri, handel og tjenesteyting, enn på landet. I landdistriktene forelå det i mindre grad data over den antatte inntekt i ligningsprotokollene. Skattbar inntekt forelå hyppigere, men uklar praktisering av skattefradrag i den antatte inntekt gjør tallene svært usikre. Landdistriktene har derimot hatt lengre erfaring med å beregne de skattepliktiges formue, siden bruk av matrikkelen var mer innøvd og kjennskap til de skattepliktiges formueseiendeler var lettere å få rede på.

3. Skattereformen av 1882

De nye kommunale skattelovene av 15. april 1882 med virkning fra og med inntektsåret 1883 gikk bort fra ordningen med skatlegging til spesielle formål eller kasser. Det økte praksisen med skatt av inntekt og formue ble nå lovfestet som obligatoriske ved siden av eiendomsskattene. I landdistriktene skulle imidlertid ikke bare matrikulerte¹⁰ jordeiendommer skatlegges, men også verker, gruver, bruk, fiskevær, salterier, lenser, laste- og losseplasser, skipsverfter og andre industrielle anlegg. Eiendommene ble satt i skyldmark etter takst i samsvar med den gjennomsnittlige verdi av skyldmarken i amtet de siste fem år. Utligningen på eiendommer ble samtidig begrenset oppover, fordi loven fastsatte grenser for hvor stort beløp det kunne drives inne per skyldmark. For byene ble det bestemt at en del av den samlede byskatten *skulle* utlignes som byskatt på eiendommer og grunneiendommer, men loven satte samtidig en maksimalgrense for eiendomsskattens forholdsmessige størrelse.

Skattereformen ble først og fremst gjennomført etter krav fra bøndene, siden skatt på matrikkelskylden fremdeles var utbredt i landdistriktene. Skatt etter matrikkelen kunne gi en urettferdig skattebyrde på bøndene etter at innføringen av kapitalistiske metoder og lånemuligheter hadde blitt mer utbredt. Matrikkelskylden ga derfor ikke lenger et riktig mål på nettoavkastningen i landdistriktene. Bønder fikk ingen reduksjon i skatten til tross for store innkjøp og høy gjeld, samtidig som næringsdrivende i landdistriktene slapp eiendomsskatt. Bøndenes krav om gjennomføring av inntekts- og formuesskatt som hovedskatt førte allerede i 1869 til nedsettelse av en kongelig kommisjon. Innstillingen ble forelagt Stortinget i 1875 (Det kommunale skattevesen), men ble hele tiden motarbeidet av «embetsverk og industrikapitalen» (J. Vogt, 1935) frem til skatteloven kom i 1882.

Innføringen av skatteloven videreførte også formannskapslovene av 1837. Det kom nye retningslinjer for budsjettbehandlingen i kommunene. Budsjettet skulle omfatte alle de utgiftene som tidligere ble behandlet som egne kasser - fattigkasse, kirkekasse, skolekasse

mv. – og kommunestyrene ble tillagt myndighet til å fastsette størrelsen på bevilgningen og det nødvendige skatteøre. Kommuneutgiftene holdt seg likevel stabile frem mot århundreskiftet, noe som kan tilskrives den begrensede stemmeretten. Etter utvidelsen av stemmeretten i 1898, da alle menn fikk adgang til å stemme ved kommunevalg¹¹, ble det reist krav om utvidelser i kommunenes arbeidsområder.

Med skattelovene søkte en ikke bare å oppnå mest mulig ensartethet i beskatningen i by- og herredskommunene, men også i reglene om ligningen og ligningsorganene. De forskjellige kassene var nå ikke lenger selvstendige rettssubjekter, derfor ble gjeldende regler om ligningsmyndighetene i byene i stor grad også gjort gjeldende for landkommunene.

Det ble ikke innført selvangivelse med skatteloven av 1882. Inntekt og formue skulle fortsatt beregnes skjønnsmessig av ligningsmyndighetene for hver enkelt skatteyder. Selvangivelsesplikt hadde senest vært innført i nødsårene før 1814, men uten gode resultater. Fremgangsmåten ved beregningen av inntekt ble gjort ved at nettoinntekten ble beregnet uavhengig av forsørgelsesbyrden. I bruttoinntekten ble det fratrukket utgifter til inntekts ervervelse, og nettoinntekten som fremkom fikk benevnelsen *antatt inntekt*. For å beregne den *skattbare inntekt*, ble det innrømmet et skattefritt fradrag, som avhang av forsørgelsesbyrden og til en viss grad av inntektens størrelse. Gjennomsnittlig var mellom 50 og 60 prosent av all inntekt i kommunen skattbar.

Innføringen av et skattefritt fradrag i den antatte inntekten ble innført for hele landet, og erstattet den tidligere så skjønnsmessige og uensartete praksis med skattefradrag eller skatterabatter. Det ble innført 4 klasser: 0 barn, 1-3 barn, 4-6 barn og flere barn. Denne bestemmelsen gjaldt frem til revisjonen av skatteloven i 1911, da antall skatteklasser økte til 8.

¹¹ I 1884 fikk alle menn som tjente minst 800 kroner (i byen) eller 500 kroner (på landet) i årsinntekt, stemmerett, noe som omfattet omkring 12 prosent av befolkningen (Kilde: J. Vogt, 1935).

¹⁰ Etter matrikuleringen i 1863.

Vedlegg C viser utdrag fra ligningsprotokollen anno 1884 (kopiert fra Oslo byarkivs mikrofilm). I forhold til året 1872, er nå matrikelnummeret og beskatning til fattigkassa tatt ut. Den antatte inntekt og formue, skatteyterens klasse (i henhold til de nye reduksjonstabellene) og skattbare inntekt ved byskatteligningen viser et utdrag av inntektsforholdene dengang.

Skatteloven av 1882 førte også til store endringer for finansiering av amtene. Mens amtens utgifter var forholdsvis lave i 1830- og 1840-årene, økte utgiftene i andre halvdel av århundret. For å begrense beskatningen på matrikulerte eiendommer, ble det innført en øvre grense på hvor stort beløp som kunne kreves inn per skyldmark. Dersom begrensningen ble for sterk kunne amtene ifølge skatteloven i tillegg til eiendoms-skattene kreve inn en *repartisjonsskatt*, dvs. et fast beløp som ble belastet herredene¹² etter bestemte karakteristika som folketall og næringsgrunnlag.

For staten ble det ikke utlignet direkte skatter i tidsrommet 1836-1892. Utgiftene ble dekket med indirekte skatter, hvorav toll og brennevinsavgifter stod for en betydelig del. Med økende statsutgifter i siste halvdel av århundret, økt internasjonal konkurranse og økt popularitet for liberale ideer, ble behovet for direkte skatter til staten stadig mer aktuelt. For å unngå økte tollsatser og eksportavgifter, spesielt på fisk og trelast, og for å sikre beskatning etter *evne*, ble en progressiv inntektsskatt og formuesskatt innført i 1892.

J. Vogt (1935) mener at hovedprinsippene for den direkte inntektsbeskatningen i Norge ble utformet i 1882. Et viktig prinsipp som ble innført i 1882, var skattlegging av personlige skatteyttere i bostedskommunen, uavhengig av hvor inntekten ble opptjent. Næringsvirksomhet skulle skattlegges der den var lokalisert. Prinsippet ble videreført i skattereformen av 1911.

¹² Byene hørte ikke med til amtene.

4. Skattereformen av 1911

Den andre store skattereformen for by- og landkommunene ble innført ved lov av 18. august 1911. Prinsipielt skjedde det ingen endringer i skattesystemet, men det ble innført en viktig endring i innsamlingsmåten av ligningsdata ved at *selvangivelses-systemet* ble innført. Det ble også innført klarere regler for hva som skulle regnes som inntekt slik at det ble mindre behov for skjønn fra ligningsnemndenes side. En konsekvens av innføringen var at antallet skatteyttere og den antatte inntekt økte kraftigere enn normalt fra inntektsåret 1911 til 1912. Kiær (1913) og Wedervang (1926) antok i sine analyser av nasjonalinntekten i Norge at økningen i den antatte inntekt, som hadde sitt utspring i for lave inntektsansettelser før 1911, utgjorde 15 prosent.

Inntektsbegrepet *antatt inntekt* har helt siden 1882 vært ment å dekke all inntekt en skatteyter (personer og selskaper) mottar som nettoavkastning av arbeid og kapital. I prinsippet skjer skattleggingen av alle skatteyttere på samme grunnlag, den antatte inntekt og formue etter fradrag for klassefradrag og avsetning til fonds. Av praktiske og kontrollmessige grunner har det imidlertid utviklet seg forskjellige bestemmelser for forskjellige selskapsformer og næringer. I praksis har også forskjellige former for næringspolitikk og sosialpolitikk vært med på å utforme skattereglene for hva som skal regnes som inntekt og hva som kan trekkes fra.

4.1. Skattlegging av personer

For å komme frem til den antatte inntekt (nettoinntekten) beregnes først bruttoinntekten. Skattelovene av 1911 (byskatteloven §36 og landskatteloven §42) gir følgende definisjon:

«Til inntekt beregnes - med de følgende fastsatte unntagelser og begrensninger - rente av formue, livrente, føderåd og pensjon, enhver fordel som er vunnet ved eiendom, kapital, arbeide eller virksomhet hva enten det er ervervet leilighetsvis eller ved en enkelt anledning, og hva enten det måtte bestå i underhold, klær, husly, brensel, belysning og desslike, eller i annet, som er anvendt i egen eller familiens nytte eller behagelighet eller til utvidelse av næring eller drift eller til formuesforøkelse....»

Regelen for fradragrett av utgifter er at de har påløpt til inntekts ervervelse. I byskattelovens §38 og landskattelovens §44 heter det:

«Fra den antatte bruttobeløp av inntekt dras, foruten renter av skatteyterens gjeld, alle utgifter som skjønnes å være pådratt til inntektens ervervelse, sikrelse og vedlikeholdelse...»

Etter å ha kommet frem til nettoinntekten - den *antatte inntekt* - innrømmes personlige skatteyttere et fradrag i samsvar med gjeldende normaltabell, før den *skattbare inntekten* fremkommer. I 1911 ble normaltabellen utvidet med flere klasser. Det ble utarbeidet seks forskjellige normaltabeller der det var spesifisert skattefrie fradrag for de åtte skatteklassene man hadde kommet frem til. Normaltabellene for byene var relativt bedre, og tok mer hensyn til forsørgelsesbyrden. I 1927 ble de seks forskjellige reduksjonstabellene avløst av en bestemt normaltabell, én for landkommunene og én for bykommunene. I forhold til normaltabellene fikk så kommunestyrene lov til å regulere de skattefrie fradragene opp eller ned med inntil 50 prosent av normaltabellen. I 1946 ble det vedtatt et sett med 11 forskjellige faste reduksjonstabeller, som skulle være like for by- og landkommunene. Kommunestyrene fikk rett til å bestemme hvilken reduksjonstabell som skulle gjelde for deres kommune. Senere ble enkelte reduksjonstabeller fjernet, spesielt de dårligste. I 1955 var det syv reduksjonstabeller, og i 1967 var antallet nede i tre. Reduksjonstabellene spesifiserte helt siden 1911 hele åtte skatteklasser.

4.1.1. Lønnsinntekt

Generelt er alle vederlag for arbeid utført i andres tjeneste skattepliktig inntekt. Både kontraktmessig avtalte kontant- og naturalytelser og alle tilfeldige inntekter som kan betraktes som vederlag for arbeid. Naturalytelser (fri bolig, kost mv.) skal i prinsippet vurderes til den alminnelige markedsverdi i distriktet. Siden naturalytelser er vanskelig å beregne, er det blitt alminnelig at disse godene blir vurdert lavt av ligningsmyndighetene. Dette gir størst utslag i den oppgitte inntekten i jordbruksintensive kommuner, hvor en større andel av inntekten består i naturalytelser.

Prinsippet for fradrag av utgifter er at de er påløpt til inntekts ervervelse. Når en inntektstaker kan dokumentere slike utgifter, er det følgelig fradragsberettiget, og kan sammenlignes med når en bedrift beskattes av sitt overskudd. 1. januar 1957 ble minste-fradraget innført for å forenkle selvangivelsen for lønnstakere. Fradraget ble først satt til 6 prosent av lønnen, men er blitt hevet flere ganger. I tillegg til å dekke utgifter til inntekts ervervelse, var minste-fradraget også ment å dekke utgifter til forsikring og trygd. Nødvendige utgifter til befordring til og fra arbeidsplass skulle fratrekkes i den grad det oversteg det beløpet som inngikk i minste-fradraget. Hvis en lønnstaker kunne godtgjøre at de faktiske utgiftene var høyere, skulle i stedet dette beløpet brukes.

4.1.2. Inntekt av næringsvirksomhet

Stort sett blir inntekt av næringsvirksomhet fastsatt etter felles prinsipper i alle næringer. Siktemålet for inntektsfastsettingen er å finne et uttrykk for det økonomiske resultat av næringsvirksomheten for en bestemt periode med den hensikt å skattlegge det. Først beregnes bruttoinntekten, deretter fratrekkes verdien av innsatsfaktorene brukt i produksjonen i en bestemt periode. Innsatsfaktorer som forbrukes fortløpende blir verdsatt til løpende verdi (råstoffer, halvfabrikata), mens faktorer som bare delvis (eller ikke) forbrukes, f.eks. kapital, fratrekkes i samsvar med gjeldende avskrivningsregler. Uttak av produkter og varer til privat bruk eller til gaver regnes som en del av bruttoinntekten.

Endringer i varelageret og dets verdi er viktig for periodisering av inntekter og utgifter. Grovt sett er den skattepliktige bruttonæringsinntekten definert som *avgiftspliktig omsetning + avgiftsfri omsetning + uttak av varer til eget forbruk (vurdert til markedspris) + verdien av varebeholdningen pr. 31/12 - innkjøpte varer i året - verdien av varebeholdningen pr. 1/1 - påløpte omsetningsavgifter o.l.* Varelageret skal etter skatte-loven verdsettes enten til historisk anskaffelsespris (tilvirkningspris for varer som er foredlet av den skattepliktige), eller til gjenanskaffelsespris ved utgangen av det regnskapsår ligningen gjelder. Verdien av lageret kan reduseres hvis den skattepliktige kan sannsynliggjøre at varen, på grunn av skade, ukurant-het eller annen særlig årsak, bare kan ventes solgt til redusert pris. Skatteyderen kan også nedskrive verdien av kontrakter om kjøp av varer, når prisene på varene er falt siden kontraheringstidspunktet eller det foreligger påviselig risiko for prisfall.

De skattemessige avskrivningene bestemmer hvordan bedriften kan fordele utgiftene til varige driftsmidler over driftsmiddelets levetid. I utgangspunktet har vi de ordinære avskrivningene, som tar sikte på å dekke den årlige verdinedgang på grunn av slitasje og elde (utidsmessighet). I tillegg har det blitt gitt ekstra-ordinære avskrivninger i form av tilleggs- eller åpnings-

avskrivninger, som har ført til større avskrivninger i driftsmiddelets første leveår enn slit og elde skulle tilsi. For skatteytere som kom innunder Nord-Norge-loven av 1952, var det særregler om avskrivning på driftsmidler til investering i fylkene Nordland, Troms og Finnmark. Reglene gikk ut på at skatteyderen kunne kreve fradrag for årets avskrivning pluss avskrivninger for ytterligere tre år. I tillegg kunne de kreve fradrag for overprisavskrivninger, noe som var mer eller mindre blitt avvirket for andre kommuner.

Skattefrie fondsavsetninger av forskjellige arter har vært innført med særlover for å nå bestemte mål i næringspolitikken. Prinsippet er at bedriftene får et fradrag i overskuddet, en skattekreditt, som skattlegges når beløpet brukes etter hensikten. I mellomtiden ble pengene for enkelte fonds oppbevart i Norges Bank. Parallelt med spesielle avskrivningsordninger for Nord-Norge, har det vært tilsvarende regler på fondssiden, der formålet har vært å stimulere til investeringer i utvalgte områder.

Utgifter som lønn, bedriftenes bidrag til offentlige pensjons- og trygdeordninger, og til en viss grad bidrag til private pensjonsordninger¹³ var fradragsberettiget. Andre utgifter, som representasjons- og reiseutgifter, utgifter til bilhold mv., har gjerne blitt fratrukket, selv om de egentlig har vært en del av driftseierens eget forbruk. Utgifter til velferdstiltak som tok sikte på å knytte arbeidere til en bedrift (bidrag til bedrifts-idrettsklubber, foreninger, bibliotek, feriehem, kantiner o.l.), har normalt vært fradragsberettiget i bedriftens inntekt. I tillegg kom bidrag til husbygging som bedriften ytte sine ansatte. Reklameutgifter var fradragsberettiget så fremt det hadde til hensikt å opprettholde eller øke omsetningen. Det samme gjaldt gaver i den grad det kunne betraktes som utgifter til reklame. Bedriften kunne kreve fradrag for kontingenter til foreninger som utelukkende ytte medlemmene bistand av juridisk eller teknisk art, men ikke til arbeidsgiverforeninger og fagforbund.

Frem til 1952 var det bestemmelser om *gjennomsnittsligning* av jordbruk og fiske. Skatten ble da ikke regnet ut bare på grunnlag av foregående års inntekt, men etter gjennomsnittet av inntektene for de siste tre årene. Denne form for skattlegging bidro til å jevne ut skatteinngangen i jordbruksdominerte kommuner, noe som var medvirkende til at bestemmelsen ble innført. For skogbruket var det bestemmelser om *prosentligning*. Inntekten av skogen skulle etter denne metoden settes til mellom 2 og 7 prosent av skogens salgsverdi. Prosentatsen skulle gi uttrykk for det gjennomsnittlige utbytte av skog i distriktet. Dersom herredsstyret vedtok det, kunne prosentligning også bli gjort gjeldende for jordbruk. I så fall gjaldt en tilleggsordning om at skatteytere hadde rett til å få

¹³ Folketrygden ble først innført 17. juni 1966, og medførte endringer i de offentlige pensjons- og trygdeordninger.

ligningen korrigert så fremt de kunne dokumentere at inntektene hadde vært lavere enn ligningsresultatet tilsa. Bestemmelsene om prosentligning har bidratt til at den antatte inntekt i primærnæringsdominerte kommuner har blitt satt lavere enn den reelle, og med mindre svingninger fra år til år. Bestemmelsen kunne også utnyttes av kommuner som ønsket å gi inntrykk av å ha lavere antatt inntekt enn den reelle, for at innbyggerne skulle få lavere statsskatt.

Ved endringer i skatteloven i 1952 ble fremgangsmåten ved ligningen av jordbruk og skogbruk lagt om. Fra skatteåret 1955/56 ble skatteyterne liknet på grunnlag av individuelle oppgaver over inntekter og utgifter. De viktigste særregler for *jordbruket* var at

- verdien av naturalier i gårdbrukerens egen husholdning skulle vurderes til produsentpris.
- formuesøkning som følge av nydyrking av jord eller bidrag til nydyrking eller bureising fra staten, kommunene eller selskap med offentlig støtte, ikke skulle regnes som inntekt. Ved nydyrking og overflatedyrking skulle utgiftene (ikke verdien av eget arbeid) komme til fradrag.
- inntekt av bureisingstiltak var fritatt for skatt de første 5 årene.

De viktigste særregler for *skogbruket* var at

- ved inntektsligningen ble det ikke tatt hensyn til verdiøkning eller verdinedgang i skogbestanden.
- utgifter til planting og annet kulturarbeid var fradragsberettiget.
- gjennomsnittsligning ble innført, hvor inntektsgrunnlaget for et skatteår ble satt til den gjennomsnittlige nettoinntekt de fem siste årene. Den faktiske avvirkning ble da lagt til grunn, og ikke en antatt prosentvis avkastning av skogens salgsverdi.
- ordinære avskrivninger på skogsbilveier, kom til fradrag.
- gjeldsrenter ble trukket fra etter at nettoinntekten var beregnet, og kom da til fradrag med det beløpet de utgjorde det året.

Fiskere kunne kreve særfradrag på 14 prosent av netto arbeidsinntekt, og etter 1975 20 prosent, så fremt de hadde deltatt i fiske eller fangst i minst 15 uker av inntektsåret.

4.1.3. Annen inntekt

Personer måtte også skatte av enkelte inntektsarter som ikke var knyttet til næringsvirksomhet eller lønnet arbeid. Tidligere skulle husstandens håndverks- og husflidarbeid i hjemmet tas med som inntekt, men bestemmelsen ble endret i 1952. Regelen ble sjelden fulgt for varer og tjenester til eget forbruk. Inntekt av slikt arbeid skulle dermed ikke regnes med ved ligningen. Etter en lovendring av 1956 skulle heller ikke fritidsarbeid på eget boligbygg beskattes.

Inntekt av varige forbruksgjenstander som bolig og selveierleiligheter, ble regnet som en prosent av husets ligningsverdi. Inntekten skulle reflektere antatt leieverdi.

Renteinntekter var etter hovedregelen skattepliktig, men for renter av bankinnskudd var det tidligere særregler. Kun renteinntekten av bankinnskudd over et beløp skulle skattlegges. Utbytte ved aksjer i innenlandske selskaper var skattefritt ved kommuneskatteligningen fordi det ble skattlagt på vanlig måte i selskapet. Personlige skatteytere ble skattlagt til staten av aksjeutbytte. Ved mottatt utbytte fra selskaper uten skatteplikt, f.eks. Norges Industribank, skulle det likevel betales skatt ved kommuneskatteligningen.

Ved avhending av faste eiendommer, verdipapirer eller andre formuesgjenstander var gevinsten (tapet) opprinnelig (ved skatteloven av 1911) skattepliktig (fradragsberettiget) når formuesgjenstanden *måtte antas ervervet av selgeren med lønnsomt salg som mål*. I den grad kjøp og salg inngikk i næringen, var gevinsten (tapet) alltid skattepliktig (fradragsberettiget). Lovteksten var imidlertid for vag, og selgeren argumenterte selvfølgelig overfor skattemyndighetene utfra hva som lønte seg. I 1916 ble det bestemt at gevinst (tap) ved salg av skipsaksjer alltid skulle være skattepliktig (fradragsberettiget). Loven ble endret i 1921. Fra da av skulle ikke lenger gevinst ved salg av verdipapirer utenfor næring være skattepliktig i det hele tatt. Den samme regelen ble gjort gjeldende for innbo og annet løsøre som hadde vært benyttet i bopel eller husholdning. Årene mellom 1916 og 1921 opplevde store svingninger i skipsverdiene, og fikk stor innvirkning på skatteligningene. For andre formuesgjenstander - faste eiendommer og realkapitalobjekter - ble lovteksten endret i 1918 og 1921, slik at skatteplikt inntrådte når gjenstanden ble ervervet et bestemt antall år før avhendelsen.

4.1.4. De særlige skatteordninger for sjøfolk og for skattepliktige på Svalbard

Ved Lov om skattlegging av sjøfolk av 21. mars 1947 ble sjøfolk skilt ut som en egen gruppe skattepliktige. Grunnen var at det ble ansett urimelig at sjøfolk med samme stilling skulle skattlegges forskjellig avhengig av hjemkommunens økonomi. Man regnet også med at skattleggingen kunne bli mer effektiv. Sjøfolk ble etter dette skattlagt med samme prosentsats av skattbar inntekt. Skatten ble fordelt på den enkelte kommune på følgende måte: Først krevde rederiet eller skipsføreren inn skatten før utbetaling av den månedlige hyre, deretter ble dette tilsendt Sentraltrekkkontoret for sjømenn, som sendte oppgjøret videre til staten og de forskjellige kommuner etter bestemte regler. Sjømannsskatten ble beregnet av inntekten for den enkelte måned og bare på grunnlag av hyrer og annen godtgjøring som sjøfolk fikk utbetalt eller hadde krav

på av rederiene. Kost og losji ble ikke regnet med. De fikk fradrag i bruttoinntekten på samme måte som for andre personlige skatteyttere, dvs. utgifter til inntekts ervervelse, og videre fradrag for frivillig livs- og sykeforsikring, tvungne innskudd i pensjonskasser o.l.

Etter Lov om skatt til Svalbard av 15. juli 1925, ble Svalbard skilt ut som eget skattleggingsområde. Loven fikk imidlertid ingen innvirkning på den kommunale beskatning, men erstattet i en viss forstand stats-skatten. Personer hjemmehørende i Norge ble som før skattlagt av hele sin inntekt og formue til bosteds-kommunen, også av den delen som var opptjent på Svalbard. Til staten betalte de kun av inntekt opptjent i Norge, og svalbardskatt av inntekt opptjent på Svalbard. Personer hjemmehørende på Svalbard slapp kommuneskatt og i en viss forstand statsskatt, men betalte i stedet svalbardskatt til staten.

4.2. Skattlegging av selskaper og institusjoner

Inntekt og formue hos private selskaper kunne enten skattlegges ved at inntekten og formuen ble fordelt på de interesserte medlemmer, eller ved at selskapet ble betraktet som et selvstendig skattesubjekt. Hovedkriteriet var gjeldsansvaret, men det var også forskjeller mellom kommune- og statsbeskatningen. I prinsippet skulle alle selskaper og institusjoner med selvstendig styre betale skatt av inntekt og formue, med unntak av selskaper og institusjoner som ikke hadde erverv til formål, f.eks. politiske foreninger, nærings- og arbeiderorganisasjoner, kirkesamfunn og sosiale organisasjoner. De skulle imidlertid skattlegges av den delen av virksomheten som lå utenfor deres egentlige oppgaver. Statlig næringsdrift var i utgangspunktet ikke unntatt skattlegging, med mindre de tok sikte på dekke allmenne behov. Tidligere gjaldt således dette veivesenet, jernbanene, telegraf og kringkasting. Fylkes-, herreds- og bykommunene var også skattefrie for næringsdrift innenfor kommunenes egne områder.

I litteraturen skilles det tradisjonelt mellom skattlegging av personer og ikke-personer (selskaper og institusjoner). Skattegrunnlaget - antatt inntekt og formue - for selskaper ble med visse unntak fastsatt etter de samme regler som for skattepliktige personer. Ved kommuneskatteligningen ble dessuten selskapene i alminnelighet skattlagt etter satsene som gjaldt i vedkommende kommune, med antatt inntekt og formue som skattegrunnlag. Skattefrie fradrag var derimot kun forbeholdt personlige skatteyttere, noe som skyldtes at reduksjonstabellene opprinnelig oppsto i 1882 for å dempe skattebyrden for familier med lave inntekter og stor forsørgelsesbyrde, dvs. en lavere skatteevne.

Den viktigste forskjellen mellom selskaper og institusjoner på den ene siden, og andre skatteyttere på den andre, lå først og fremst i statsskattevedtaket av

1921. Det inneholdt spesielle skattesatser for følgende grupper av innenlandske skatteyttere:

1. Innenlandske aksjeselskaper og dermed likestilte innenlandske selskaper.
2. Forbruks- og innkjøpsforeninger.
3. Sparebanker og gjensidige skadeforsikringsselskaper.
4. Boligselskaper.
5. Kommuner.
6. Gjensidige livsforsikringsselskaper.
7. Aksjeselskaper hjemmehørende i utlandet.
8. Aksjonærer bosatt i utlandet.

Siden vårt fokus er på den antatte inntekt slik den fremgår ved kommuneskatteligningen, vil vi ikke omtale særreglene for de enkelte gruppene, men kort omtale den første.

Lovene om aksjeselskaper av 1910 og 1957 inneholdt regler om hvordan slike selskaper skulle organiseres. De skulle blant annet ha minst tre aksjonærer, innskyterne skulle ha begrenset ansvar for gjelden, og selskapet skulle ledes av et selvstendig styre. I kommuneskatteloven av 1911 var det tatt inn spesielle paragrafer som behandler aksjeselskapene, men reglene avvek ikke vesentlig fra reglene for personlige næringsdrivende. For staten ble særreglene behandlet i egen Lov om beskatning til staten av aksjeselskaper av 13. juli 1921. Inntil 1921 ble således alle personer og selskaper i hovedsak skattlagt etter de samme reglene. I 1921 ble det innført et skille mellom *selskapsinntekt* og *fondsinnpekt*.

Selskapsskatten til staten ble beregnet av det samme grunnlaget som antatt inntekt ved kommuneskatteligningen. Ved kommuneskatteligningen ble utbytte skattlagt på bedriftens hånd, og for å unngå dobbeltbeskatning ble utbytte ikke regnet som inntekt for mottakeren, hverken for personer eller ikke-personer. I tillegg til selskapsskatt, ble de i tillegg pålagt å betale fondsskatt til staten av fondsinnpekt, som var lik *selskapsinntekten + inntekt av aksjer i andre skattepliktige innenlandske aksjeselskaper - utbytte til aksjonærene tatt av årets overskudd - avsetninger til lovbeholdt reservefond*.

I prinsippet skulle selskapsinntekten - den antatte inntekt - ved kommuneskatteligningen innbetales til kommunen hvor selskapet lå. Dette er regelen om stedbunden beskatning, og lyder slik (skatteloven av 1911):

«Formue i og inntekt av fast eiendom eller anlegg samt formue i og inntekt av næringsdrift, som knytter seg til sådan eiendom eller anlegg, beskattes i det distrikt, hvori eiendommen eller anlegget er beliggende».

En fravikelse fra dette prinsippet ble gjort med virkning fra og med inntektsåret 1917 for rederi-, fangst- og

bergingsselskaper. For å få en mer rettferdig fordeling mellom kommunene av de store inntektene fra denne næringen omkring første verdenskrig, ble det bestemt at selskapets formue og inntekt skulle skattlegges i de distrikter hvor dets aksjonærer eller parthavere bodde. I praksis skjedde det ved at ligningsnemnden i det distrikt hvor selskapet hadde sitt hovedkontor foretok selve ligningen, dvs. ansatte inntekt og formue, for deretter å fordele formuen og inntekten på de distrikter som hadde aksjonærer i selskapet, i samsvar med den part disse tilsammen hadde i hvert distrikt i selskapets formue og inntekt. Oppgavene over fordelingen ble sendt vedkommende distrikt, som så regnet ut skatten. Skattesatsene var imidlertid de samme for hele landet uavhengig av skattedistrikt. Særregler av liknende art, som fikk konsekvenser for fordelingen av inntekt mellom skattedistrikter, ble også innført for selskaper som sparebanker, elektrisitetsverker og kraftanlegg.

En regel som ble ansett uheldig av blant annet Jæger (1930) var at pantobligasjoner skulle skattlegges i det distrikt hvor eieren av obligasjonen bodde, både dens formuesverdi og renteavkastning. Kommunen hvor eiendommen lå, fikk derfor ingen skatteinntekter med mindre eieren av obligasjonen også hadde sitt bosted i kommunen. Problemet oppsto fordi mange herredskommuner ofte hadde sterkt forgjeldede jord- og skogeiendommer i mellomkrigstiden, mens utenbygds personer, ofte bosatt i sentrale strøk, var panthavere.

5. Hva kan skattestatistikken fortelle oss?

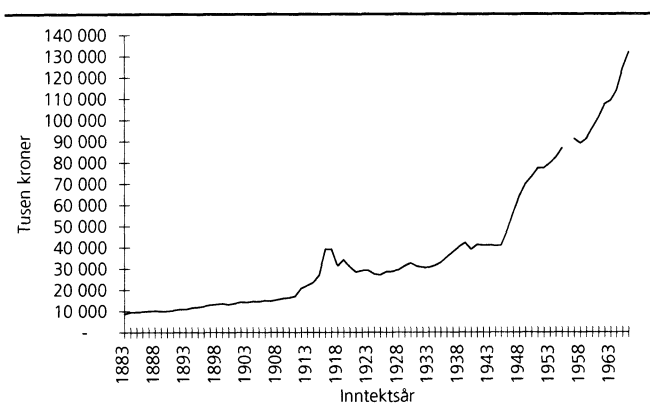
5.1. Utviklingen i den antatte inntekt 1883-1967

Innføringen av de kommunale skattelovene av 1882 førte til en omlegging av inntektstatistikken. Fra og med inntektsåret 1883 (ligningsåret 1884) begynte Statistisk sentralbyrå årlig å oppgi formue og inntekt for landets byer og herreder¹⁴. I vedlegg D ser vi skatteligningen for inntektsåret 1883 (ligningsåret 1884) slik den fremgår i Statistiske meddelelser. Statistikken er lagd på bakgrunn av innberetninger fra hver enkelt ligningsnemnd. På bakgrunn av denne statistikken har vi i figur 5.1 og 5.2 tatt med utviklingen i den antatte inntekten i henholdsvis Norge og Oslo kommune fra inntektsåret 1883 til 1966. Innføringen av de nye skattelovene i 1882 med en kommunekasse og ett skattegrunnlag for hver skatteyter, gjør sammenligning med eldre statistikk vanskelig. Hvis en ønsker å føre statistikk over inntekten lenger tilbake i tid, kan en eventuelt basere seg på den antatte inntekt slik den fremgår ved fattigskatteligningen eller byskatteligningen.

Den antatte inntekt omfatter all inntekt som er innmeldt til ligningsmyndighetene, både fra personlige og ikke-personlige skatteytere. Som beskrevet under, skal inntekten reflektere nettoinntekten av arbeid og kapital ved kommuneskatteligningen, og inntektsbegrepet preges derfor av skattereglene for hva som skal regnes som inntekt og fradragsberettigede utgifter. Grovt sett kan vi imidlertid si at utviklingen i den antatte inntekt reflekterer utviklingen i henholdsvis nasjonalinntekten og Oslos samlede inntekt. En nærmere drøftelse av skattesystemets inntektsbegrep som verdiskapningsmål er gitt i kapittel 5.2.

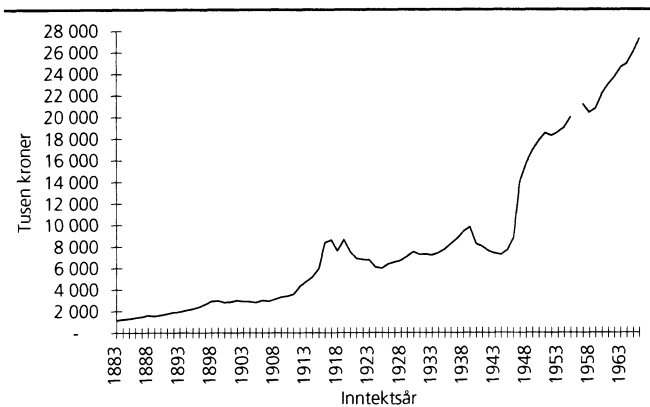
Vi ser av figurene 5.1 og 5.2 at utviklingen i den antatte inntekt er jevnt (eksponensielt) stigende både for landet som helhet og for Oslo, men med enkelte brudd. Den første oppsto som følge av innføringen av skatteloven av 1911 og innføringen av selvangivelse, noe som førte til en økning i antall skatteytere, med påfølgende hopp i den antatte inntekt (jfr. Kiær, 1913,

Figur 5.1. Antatt inntekt i Norge. 1985-kroner*

*Konsumprisindeksen (Kilde: Historisk statistikk 1994) er lagt til grunn ved omregningen til 1985-kroner. For inntektsåret 1956 ble det ikke utliknet skatt for de fleste personlige skatteytere i forbindelse med overgangen til forskuddsbetaling av skatt for personlige skatteytere, som kom til anvendelse fom. inntektsåret 1957. Inntektsåret 1956 omfatter mao. ikke de personlige skatteyterne, og er derfor utelatt.

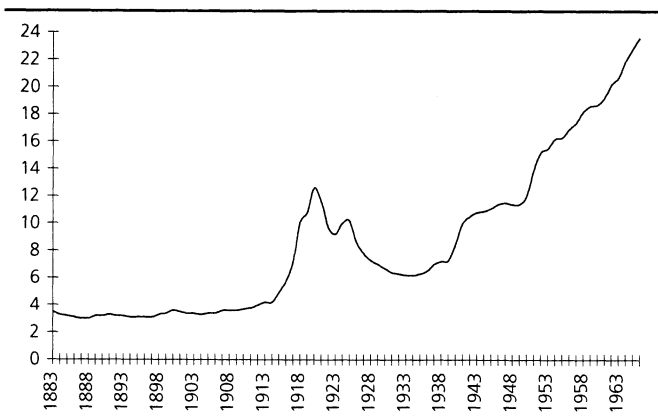
Figur 5.2. Antatt inntekt i Oslo kommune. 1985-kroner*

*Konsumprisindeksen (Kilde: Historisk statistikk 1994, NOS) er lagt til grunn ved omregningen til 1985-kroner. For inntektsåret 1956 ble det ikke utliknet skatt for de fleste personlige skatteytere i forbindelse med overgangen til forskuddsbetaling av skatt for personlige skatteytere, som kom til anvendelse fom. inntektsåret 1957. Inntektsåret 1956 omfatter mao. ikke de personlige skatteyterne, og er derfor utelatt.

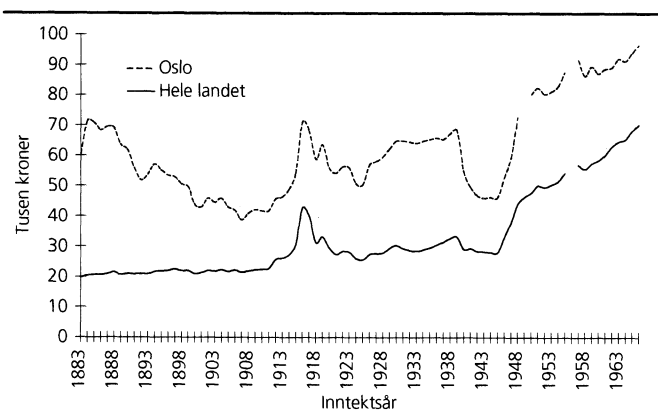
¹⁴ I kapittel 5.5 gjør vi nærmere rede for byråets publikasjoner over skattestatistikken.

Figur 5.3. Utviklingen i konsumprisindeksen 1883-1966. 1985=100

Kilde: Historisk statistikk 1994, NOS.

Figur 5.4. Antatt inntekt per skatteyter. Oslo og Norge. 1985-kroner*

* Konsumprisindeksen (Kilde: Historisk statistikk 1994, NOS) er lagt til grunn ved omregningen til 1980-kroner. For inntektsåret 1956 ble det ikke utliknet skatt for de fleste personlige skatteytere i forbindelse med overgangen til forskuddsbetaling av skatt for personlige skatteytere, som kom til anvendelse fom. inntektsåret 1957. Inntektsåret 1956 omfatter mao. ikke de personlige skatteyterne, og er derfor utelatt. For inntektsåret 1949 fant vi ikke tall for antall skatteytere i Oslo i statistikken.

og Wedervang, 1926). Deretter kom en kraftig oppgangsperiode under den første verdenskrig, da Norges eksport økte kraftig og tidene var gyldne for skipsfarten og fiskerinæringen. Toppen ble nådd i 1916 og varte frem til 1918. Deretter fulgte en langvarig nedgangsperiode. I den samme perioden var det store svingninger i inflasjonen (se figur 5.3).

For inntektsåret 1921 melder Statistiske meddelelser at nedgangen i den antatte inntekt var størst for de distrikter som hadde opplevd den største oppgangen under krigen, dvs. byer og nærliggende landdistrikter med sterk tilknytning til fiske og sjøfart (f.eks. Drammen, Tønsberg, Bergen, Tønsberg, Porsgrund, Skien, Haugesund, Stavanger, Arendal, Sandefjord og Ålesund). Nedgangen var liten og kunne i enkelte distrikter vise en oppgang i typiske jordbruksdistrikter. Nedgangen kunne være stor i enkelte industridistrikter i Østfold, Buskerud og Vestfold. Ligningen var ekstra

høy i 1923 på grunn av erstatninger fra Amerika som var blitt tilkjent endel rederiselskap.

Bunnen ble nådd i 1924. For Oslo gjorde en arbeidsstans seg gjeldende dette året. Det gode fisket i 1924 ga imidlertid gode inntektsøkninger i Møre, Troms og Finnmark.

I 1925 begynte oppgangen i nasjonalinntekten. Dette gjaldt spesielt i distrikter hvor industrien var fremtredende. For byene nevner Statistiske meddelelser at Sarpsborg hadde en spesielt gunstig utvikling som følge av en kraftig økning i A/S Borregaards antatte inntekt. I Sandefjord var inntektsutviklingen innenfor sel- og hvalfangsten sterk. I Bergen og Stavanger førte langvarige streiker i hermetikkindustrien sommeren 1925 til en nedgang i den antatte inntekt. Inntektsveksten i A/B Luossavarra-Kiirunavarras ga en økning i den antatte inntekt i Narvik.

Oppgangen vedvarte frem til begynnelsen på 1930-tallet. Skipsfarten fikk i 1931 og 1932 hard medfart, skipsoppleggene var store og hvalfangsten innstilte i 1931-32. Industrien opplevde en (mindre) arbeidsstans i 1931, men totalt sett økte industriproduksjonen. Den negative utviklingen ble motvirket av godt høstutbytte i landbruket.

Fra og med inntektsåret 1934 startet en oppgangsperiode som varte frem til annen verdenskrig. Dette gjaldt de fleste næringer: industri, skipsfart og jordbruk. Ikke uventet stagnerte inntektene under den andre verdenskrig. Den positive utviklingen etter den annen verdenskrig var derimot sterk i hele perioden.

Figurene 5.1 og 5.2 viser utviklingen i den samlede inntekten regnet i faste priser. Dette kan være misvisende hvis vi er interessert i *produktiviteten* til den gjennomsnittlige skatteyter¹⁵. Figur 5.4 viser utviklingen i den antatte inntekt per skatteyter i Oslo og landet som helhet. Den gjennomsnittlige skatteyter i Oslo har vesentlig større antatt inntekt enn landsgjennomsnittet i perioden. Dette skyldes at Oslo hadde større velstand enn landsgjennomsnittet, og fordi en velutviklet bykommune med utbredt handel og næringsdrift hadde et større inntektsgrunnlag til beskatning enn i landdistriktene, hvor prosentligning og mer skjønnsmessige

¹⁵ Både personer og ikke-personer kan bli talt som flere skatteytere hvis de skatter til flere kommuner pga den stedbundne beskatning av fast eiendom og næringsvirksomhet. Rederi-, hvalfangst- og bergingsselskaper skulle fom. inntektsåret 1917 skattlegges i kommunene hvor aksjonærene bodde. Ektefeller som liknes under ett, vil fremkomme som en skatteyter. Det tilsvarende skjer når barn liknes med foreldrene. Opprinnelig lød skatteloven av 1911 at hustruen kunne kreve særskilt likning for «særeiemidler samt for utbytte av hennes selvstendige virksomhet». I 1921 ble det bestemt at ektefellene som regel skulle liknes sammen. I 1959 ble det bestemt at ektefeller kunne kreve at den med lavest inntekt skulle liknes særskilt, men bare inntekt skaffet ved *aktiv* virksomhet.

(lave) anslag på naturalinntekter preget inntektsfastsettingen.

Utviklingen for Kristiania¹⁶ var imidlertid temmelig negativ i perioden 1884-1907. I *Beretninger om Amternes økonomiske tilstand* (1884-1910) kan vi lese at næringslivet var sterkt avhengig av skipsfart, trelast og tremassehandel (cellulose, papir). I denne perioden møtte de norske seilskipene sterk konkurranse fra det stadig økende antall utenlandske dampskip, og var trege med å tilpasse seg den nye konkurransemessige situasjonen. Konjunktorene og prisene på trelast og tremasse var i lange perioder dårlige. I 1889 gikk det oppover med skipsfarten igjen, men stagnasjonen kom allerede i 1890.

I perioden 1895-1900 var det sterk vekst i befolkningen i Kristiania, blant annet på grunn av sterk utvandring fra landdistriktene og utlandet. Hvis vi antar at innvanderne hadde lavere inntekt enn gjennomsnittet, kunne det forklare litt av den fortsatte nedgang i den gjennomsnittlige antatte inntekt. I perioden 1900-05 ble fabrikkindustrien utsatt for dårlige konjunkturer, befolkningen stagnerte og den (oversjøiske) utvandringen økte. Fra 1906 og utover opplevde industrien bedre forhold, befolkningen økte og nettoutvandringen stanset opp.

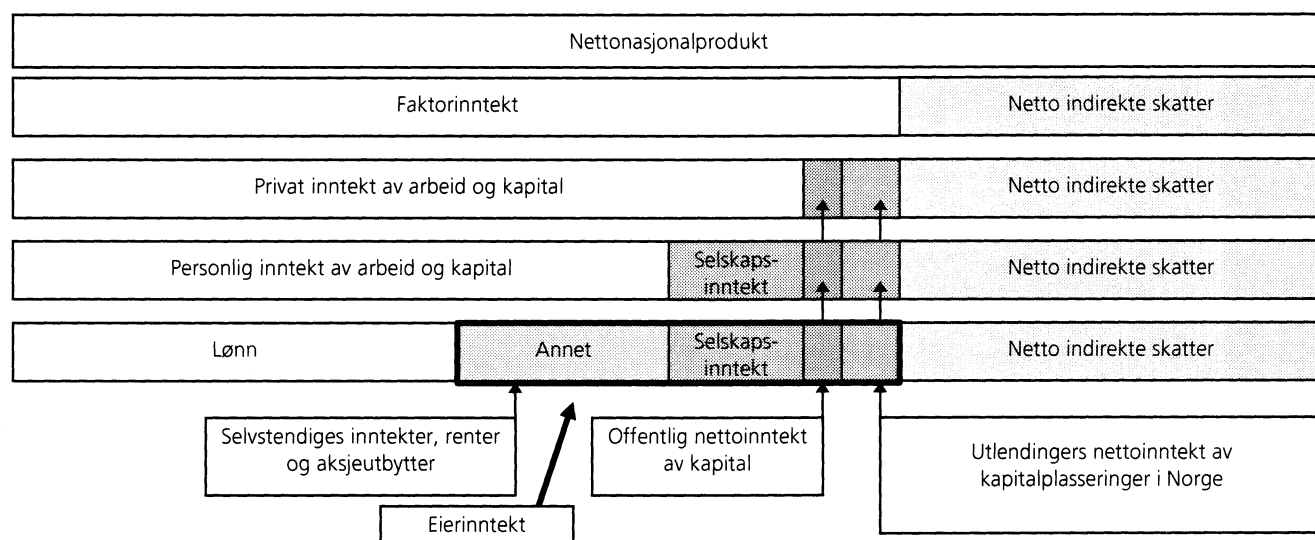
Etter den tid, viser utviklingen de samme hovedtrekkene som landet forøvrig uavhengig om vi måler per skatteyder eller ikke. Det ser imidlertid ut til at den annen verdenskrig hadde spesielt sterk negativ effekt på Oslos inntekt per skatteyder. I tillegg til at den samlede inntekt gikk ned i krigsårene, økte også antall skatteyttere kraftig fra 1940 til 1941.

Drøftelsen over gir en viss innsikt i hva slags informasjon skattestatistikken kan gi oss. Ved å gå nærmere inn i primærstatistikken og kombinere dette med annen statistikk, kan vi finne interessante utviklingstrekk både på kommunenivå og nasjonalt, eksempelvis langsiktige vekstrater i inntekt, konvergens mellom regioner, næringsstrukturens virkning på den kortsiktige og langsiktige veksten, hvorfor noen regioner hadde større svingninger enn andre osv. En kan gå videre i statistikken og gjøre undersøkelser på personnivå, blant annet for å studere utviklingen i inntektsfordelingen på regionsnivå eller landet som helhet. Dette er omtalt nærmere i kapittel 5.4.

5.2. Antatt inntekt som mål på nasjonalinntekt og regionalinntekt

Bruttonasjonalproduktet er det mest brukte målet på verdien av totalproduksjonen i et samfunn. Likeledes er veksten i bruttonasjonproduktet (evt. per capita) det mest brukte målet på veksten i totalproduksjonen. Etter å tatt hensyn til kapitalslit, nettostønader og netto rente- og utbyttebetalinger vis à vis utlandet, kommer vi frem til landets disponible inntekt. I prinsippet skal man imidlertid kunne måle nasjonalinntekten (regionalinntekten) ved å gå begynne i den andre enden, dvs. å beregne landets (regionens) faktorinntekt ved å ta utgangspunkt i lønns- og eierinntekter. Boksene nedenfor illustrerer sammenhengene¹⁷.

Den nederste boksen illustrerer at faktorinntekten består av to komponenter: lønn og eierinntekt. Lønn er all inntekt opptjent ved arbeid i andres tjeneste. Eierinntekten er den rest som står til disposisjon for eierne, i form av godtgjøring av eget arbeid og egen kapital, og godtgjøring til fremmedkapital.

¹⁶ Kristiania ble fra 1. januar 1925 som kjent hetende Oslo.

¹⁷ Boksene er hentet fra *Nasjonalregnskap 1865-1960*, side 22, og baserer seg på eldre definisjoner.

Problemer knyttet til beregning av nasjonalinntekten er ikke ny. Ragnar Frisch ledet i perioden 1932-43 arbeidet med teoretiske og praktiske problemer som oppstillingen av et nasjonalregnskap krevde. Nasjonalregnskapet ble tatt i praktisk anvendelse i Statistisk sentralbyrå under annen verdenskrig. Arbeidet resulterte først i oppstillinger av nasjonalregnskapet for 1930-39 og 1946-51. Senere ble det beregnet nasjonalregnskap for perioden 1865-1899 og 1900-29. Kvaliteten på beregningene ble imidlertid dårligere jo lenger en gikk tilbake i tid, på grunn av ufullstendig primærstatistikk. Enkelte år er beregnet ved interpolasjon.

Ingvar Wedervang (1926) kalte den førstnevnte metoden for den *reale* (eller objektive), fordi den tok utgangspunkt i produksjonssiden for å beregne merverdien i landets bedrifter. Den andre tilnæringsmåten kalte han den *personlige* (eller subjektive). A. N. Kiær foretok beregninger av nasjonalinntekten for årene 1891, 1898, 1906 og 1912 med den personlige metode, og forsvarte denne fremgangsmåten. Senere beregninger ble gjort av Wedervang. Wedervangs syn på to metodene var: «*For mig personlig står begge metoder som like gode og valget mellom dem kommer bare til å avhenge av hvilken fremgangsmåte har best chancer for å føre frem i det gitte tilfelle, alt efter det foreliggende materiales godhet. Efter min oppfatning - med utgangspunkt i det foran behandlede om inntektens økonomiske vesen som fordelt avkastning - må begge metoder gi samme resultat hvis tallmaterialet på begge hold er helt pålitelig og uttømmende og - for det tilfelle at opgavene som kommer til benyttelse ved den personlige metode, bygger på inntektsbeskatningens opgaver - hvis inntektsbegrepet i skatteloven er riktig definert i økonomisk-teoretisk forstand, og endelig at inntektsbeskatningen er almindelig.*» (Statsøkonomisk tidsskrift 1926:192-193)

Problemet med den personlige metode oppstår imidlertid i skattesystemets definisjon av nettoinntekt. Hvis vi antar at nasjonalregnskapets inntektsbegrep er dekkende for verdiskapningen, er det hensiktsmessig å drøfte skattesystemets inntektsbegrep i lys av nasjonalregnskapets begreper.

Både i nasjonalregnskapet og i skattesystemet (se kapittel 4) trekkes kapitalslitet eller avskrivningene fra inntekten. Mens nasjonalregnskapet vurderer kapitalslitet til gjenanskaffelsespris, blir avskrivningene i næringslivet vurdert til anskaffelsespris. Dette gir høyere tall for kapitalslitet i nasjonalregnskapet. I motsatt retning går tendensen i næringslivet til å sette en kort avskrivningstid, og dermed høye avskrivningstall. I tillegg kommer adgang til å sette av til fonds o.l. (se kapittel 4.1.2). Som hovedregel er fradragmulighetene større i skattesystemet, og nettoinntektstallene tilsvarende lavere enn i nasjonalregnskapet.

I den eldre nasjonalregnskapsstatistikken medregnes ikke tall av mer flyktig karakter som en del av inntektsbegrepet, slik som prissvingninger på realkapital, tap som følge av misligholdte fordringer, kurssvingninger på verdipapirer og valuta. Slike inntekter (tap) kan forsterke (svække) inntektstallenes topper og bunner i konjunktursyklusen, men i et langsiktsperspektiv forventer vi at trenden ikke påvirkes nevneverdig av skattesystemets bestemmelser på dette området.

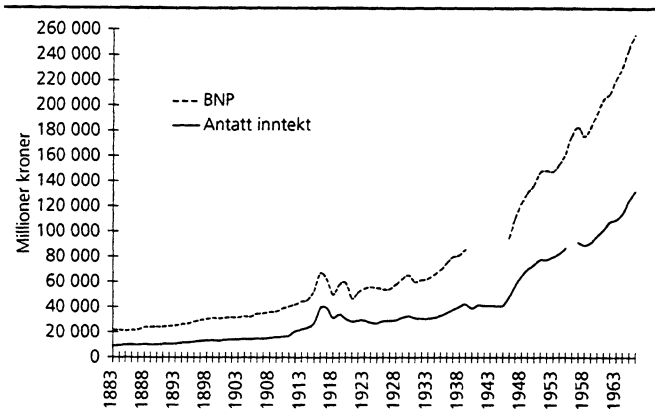
Skattesystemets inntektsbegrep er et nettoinntektsbegrep. Først beregnes bruttoinntekten, deretter trekkes utgifter til inntekts ervervelse fra bruttoinntekten (se kapittel 4.1). I tillegg kommer adgang til å trekke fra utgifter i forbindelse med pensjonssparing, livsforsikring og offentlige trygdeordninger (før innføringen av folketrygden i 1967). *Utgifter til inntekts ervervelse og andre fradragberettigede utgifter vil i nasjonalregnskapet i enkelte tilfeller fremkomme som en anvendelse av inntekt, og dermed inngå som en del av verdiskapningen.* Et eksempel er minstefradraget, som skal omfatte de viktigste utgiftene til inntekts ervervelse. Utgifter til inntekts ervervelse for ett individ vil være inntekt for en annen, og vil derfor i nasjonalregnskapet ofte tolkes som en inntektsanvendelse. Det samme gjelder fratrekk for forsikringspremier o.l. I næringslivet vil fratrekk for utgifter til representasjoner, reiser, bilhold (til eget forbruk) og endel sosiale utgifter til de ansattes beste, kunne trekke i samme retning. Skattesystemets fradragposter bidrar derfor til (betydelig) lavere verdiskapningstall.

For skogbruket (og til dels jordbruket) var det bestemmelser om prosentligning frem til 1952. Generelt ga dette lavere inntektstall enn den virkelige inntekten. For jordbruk og fiske var det bestemmelser om gjennomsnittsligning. Denne formen for inntektsfastsetting ga mindre svingninger i inntektene, og dermed dempede svingninger i verdiskapningen. Generelt vil inntektene i primærnæringsdominerte kommuner være lave på grunn av betydelige innslag av naturalinntekter. Disse er vanskelige å anslå, og usikkerhetsmomentene trekker som oftest i retning av lavere inntektsfastsettelse. Dessuten er det grunn til å tro at inntekten lettere kan unndras beskatning. I nasjonalregnskapet verdsettes forbruk av egne produkter innenfor fiske og jordbruk til salgsverdi. Det er derfor grunn til å tro at nasjonalregnskapet verdsetter produksjon til eget forbruk høyere enn i skattemessig sammenheng.

Som skattbar inntekt regnes også en normbasert inntekt av egen bolig basert på likningstakster. Denne er gjennomgående lav sammenlignet med antatt leieverdi, som brukes i nasjonalregnskapet.

Det er grunn til å tro at betydelige verdier unndras beskatning, enten som følge av «hull» i skattesystemet, eller fordi det svindles. Når skattene øker, øker

Figur 5.5. Antatt inntekt og bruttonasjonalprodukt. 1985-kroner*

* Konsumprisindeksen (Kilde: Historisk statistikk 1994, NOS) er lagt til grunn ved omregningen til 1980-kroner. For inntektsåret 1956 ble det ikke utliknet skatt for de fleste personlige skatteyttere i forbindelse med overgangen til forskuddsbetaling av skatt for personlige skatteyttere, som kom til anvendelse fom. inntektsåret 1957. Inntektsåret 1956 omfatter mao. ikke de personlige skatteytterne, og er derfor utelatt.

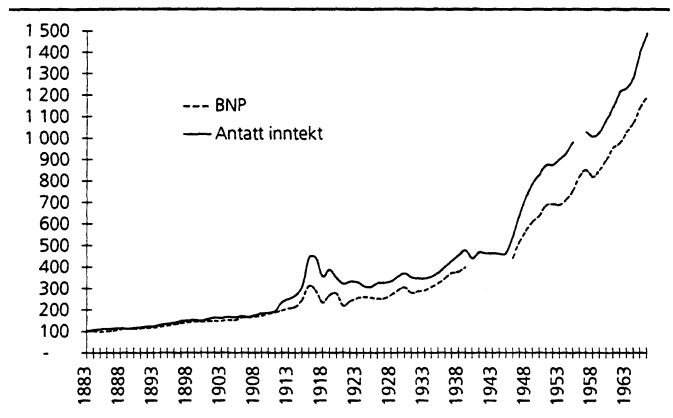
fristelsen til å unndra inntekt fra beskatning. Kiær gjorde i sine beregninger av nasjonalinntekten i 1912 et tillegg på 20 prosent. Det samme gjorde Valutakommisjonen for 1923. Wedervang (1926) anslo dette til å utgjøre 15 prosent (se vedlegg E). I *Nasjonalregnskap 1900-29* (se vedlegg F) antok de at påslaget for ikke-lignede personer stadig ville avta med årene, etterhvert som ligningsapparatet ble stadig mer innarbeidet og større andel av inntektene kom over skattegrensene.

Vi forventer derfor å finne at den *personlige* metode gir til dels betydelige lavere anslag på nasjonalinntekten enn den *reale* metode. *Nasjonalinntekten* målt ved de to metodene er illustrert i figur 5.5. Vi ser at bruttonasjonalproduktet (som også omfatter kapitalslit) er betydelig større enn den antatte inntekt. Forholdet 2:1 er relativt stabilt over tid (se figur 5.6) hvis vi tar hensyn til at inntektsfastsettelsene før innføringen av selvangivelsen i 1911 var lavere (se kapittel 4), og at første verdenskrig ga store gevinster for skipsaksjene, som i tidsrommet 1916-1921 i sin helhet ble tatt i betraktning ved beskatningen (se figur 5.1 og 5.2). Selv om den *personlige* metode ikke gir gode anslag på verdiskapningen i det enkelte år, men forventes å ligge betydelig under, kan vi likevel forvente at metoden kan gi gode anslag på utviklingen i verdiskapningen på lengre sikt.

5.3. Økonomisk vekst - en empirisk undersøkelse

Tidligere i dette kapittelet presenterte vi inntektsutviklingen for Norge og Oslo kommune. Vi så spesielt av figurene 5.1, 5.2 og 5.5, og til dels figur 5.4, at det er en jevn underliggende (eksponensiell) vekst i inntektene i 1985-kroner, med (konjunktur-)bevegelser rundt trenden. Vi ønsker nå å beregne veksten i Norges antatte inntekt, bruttonasjonalproduktet, Oslos antatte inntekt, Oslos antatte inntekt per skatteyter, Norges

Figur 5.6. Indeks for utviklingen i den antatte inntekt og bruttonasjonalproduktet i faste 1985-kroner. 1883=100*

*For inntektsåret 1956 ble det ikke utliknet skatt for de fleste personlige skatteyttere i forbindelse med overgangen til forskuddsbetaling av skatt for personlige skatteyttere, som kom til anvendelse fom. inntektsåret 1957. Inntektsåret 1956 omfatter mao. ikke de personlige skatteytterne, og er derfor utelatt. Tall for bruttonasjonalproduktet i krigsårene 1940-45 foreligger ikke.

antatte inntekt per skatteyter og bruttonasjonalproduktet per capita. Resultatene presenteres i tabell 5.1.

For å beregne langsiktige vekstrater antar vi at verdiskapningsmålet følger en eksponensiell utvikling beskrevet ved modellen

$$(5.1) \quad Y(t) = Ae^{bt+u(t)}, \text{ der } t=1883, 1884, \dots \text{ og}$$

$u(t)$ er et stokastisk restledd, som fanger opp konjunkturer og endrede skatteregler (en varig endring i skattesystemets inntektsbegrep eller inntektsfastsettelse som forventes å påvirke trenden i den antatte inntekt kunne eventuelt operasjonaliseres ved å estimere skift i A). For å estimere parameterne i modellen, setter vi (5.1) på logaritmisk form. Det gir følgende modell:

$$(5.2) \quad y(t) = a + bt + u(t), \\ \text{der } a = \ln A \text{ og } y = \ln Y$$

Tabell 5.1 viser resultatene ved forskjellige valg av venstresidevariabel. Den siste raden viser den underliggende vekstraten i tidsperioden. Vi ser at inntektsutviklingen over en tidsperiode på 83 år stort sett følger en eksponensiell trend, som beskrevet ved modell (5.1). Vekstratene ligger rundt 3 prosent for denne perioden når vi ser på totaltall (kolonne 1, 2 og 3). Når vi derimot betrakter veksten i inntekten *per skatteyter*, faller den estimerte vekstraten kraftig. Den utgjør med den ovennevnte modellen (5.1) bare i overkant av en ½ prosent for Oslos innbyggere (se kolonne 4). Det skyldes i all hovedsak at inntektene per skatteyter avtok kraftig over en lengre tidsperiode før 1907. Den eksponensielle modellen *treffer* derfor ikke så godt for denne tidsperioden. Antakelig bør en lengre tidsperiode betraktes, eventuelt bør perioden deles opp i forskjellige vekstperioder utfra en nærmere historisk analyse. Når vi betrakter veksten i landets antatte

Tabell 5.1. Anslag på den økonomiske veksten i perioden 1883-1966*

Venstreside-variabel	(1) Antatt inntekt hele landet	(2) BNP	(3) Antatt inntekt Oslo	(4) Antatt inntekt per skatteyter Oslo	(5) Antatt inntekt per skatteyter hele landet	(6) BNP per capita
a	-49 (35)	-46 (44)	-51 (28)	0,255 (0,14)	-15 (11)	-31 (28)
b	0,031 (42)	0,030 (55)	0,035 (37)	0,006 (6,07)	0,013 (18)	0,021 (38)
R^2	0,96	0,98	0,94	0,32	0,80	0,95
Tidsperiode	1883-1955 1957-66	1883-1939 1946-66	1883-1955 1957-66	1883-1948 1950-55 1957-66	1883-1955 1957-66	1883-1939 1946-66
Observasjoner	83	78	83	82	83	78
Estimert vekst	3,13 %	3,01 %	3,55 %	0,56 %	1,34 %	2,14 %

*t-verdiene i parentes.

inntekt per skatteyter (kolonne 5) ligger vekstraten høyere enn for Oslo kommune - nesten 1 prosent høyere. Veksten i BNP per capita var i overkant av 2 prosent i perioden.

Veksten i den antatte inntekt per skatteyter er 0,8 prosentpoeng lavere enn veksten i BNP per capita, mens veksten er tilnærmet lik når vi ser på totaltall. Dette skyldes at antall skatteyttere har vokst betydelig raskere enn befolkningen. Mens skatteyterne utgjorde 23 prosent av befolkningen i 1883, steg den jevnt til 50 prosent i 1966¹⁸. For Oslo gjorde det samme mønsteret seg gjeldende. Fra å utgjøre 16 prosent av folketallet i Oslo i 1890, hadde den steget til 53 prosent i 1960. En stadig større andel av befolkningen har følgelig blitt skatteyttere. Grunnen til dette er blant annet økt yrkesdeltaking blant kvinner og en generell inntektsvekst som har gjort flere personer skattepliktige.

For å videreføre diskusjonen om vekst i *antatt inntekt* versus *BNP* som mål på verdiskapningsveksten, ser vi at begge anslår en vekst på rundt 3 prosent, med litt høyere vekst i landets antatte inntekt, og litt lavere vekst i BNP. Selv om den antatte inntekt gjennomgående predikerer verdiskapning på et lavere nivå, kan vi likevel betrakte *veksten* i denne. Hvis den antatte inntekt etterhvert skulle utgjøre en økende andel av BNP, på grunn av endrede skatteregler, økt effektivitet hos ligningsmyndighetene eller andre endringer som øker skattegrunnlaget, kunne dette korrigeres ved å nedjustere vekstanslagene. Det er selvfølgelig ikke nødvendig å gjøre dette på de områder der det eksisterer bruttonasjonalproduktall, men det springende punktet er at det ikke finnes slike tall på et mindre geografisk område enn landet bortsett fra

enkelte år (fylkesfordelte nasjonalregnskap er beregnet for årene 1973, -76, -80, -83, -86 og -92). Dessuten ble nasjonalregnskap før annen verdenskrig beregnet i etterkant, slik at kvaliteten på tallmaterialet blir dårligere jo lenger en går tilbake i tid.

5.4. Inntektsfordeling

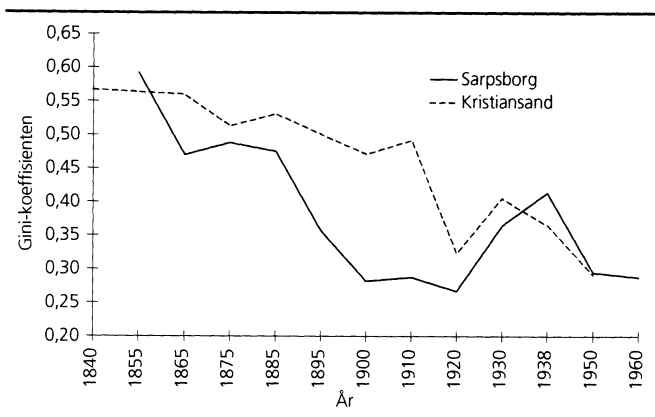
Skattelister (ligningsprotokollene) inneholder informasjon om nøkkeltall som nettoinntekt, nettoformue, skattbar inntekt, skattebeløp og forsørgelsesbyrde på personnivå. Dette kan brukes til å estimere inntektsfordelingen på kommunenivå eller for landet som helhet. Skattelister skal etter loven lagres (i den enkelte kommune), mens selvangivelser makuleres etter ti år. Derfor finnes det muligheter for å gjøre undersøkelser langt tilbake i tid, også før 1967.

I Statistiske meddelelser 1892 inngår en undersøkelse av byskatteytternes fordeling etter inntekt (ved byskatteligningen) etter skatteligningen for 1859 (se vedlegg G). En detaljert undersøkelse over inntektsforholdene ifølge skatteligningen for 1913-14 (inntektsåret 1912), dvs. året etter at skatteloven og selvangivelsen ble innført, ble utgitt i 1915 som NOS VI. 57. Undersøkelsen baserte seg på ligningsutskrifter med tilordnede tellekort for nesten alle skatteyterne i landet, og ble bearbeidet elektrisk i Statistisk sentralbyrå. For enkelte større byer og herreder var det ikke praktisk mulig å tilveiebringe tellekort for alle. For disse ble det samlet inn et representativt utvalg. Publikasjonen inneholder oversikter over skatteytternes fordeling i inntekts- og formuesgrupper etter både kommune- og statsskatteligningen fordelt på byer og fylker i inntektsåret 1912. For kommuneskatteligningen er det i tillegg en fordeling etter livsstilling og kjønn.

Som nevnt under kapittel 5.5 samlet Statistisk sentralbyrå fra og med inntektsåret 1948 inn skattelister for hver enkelt skatteyter, og dette muliggjorde om-

¹⁸ Kilde landets folkemengde: *Historisk statistikk 1994*. Kilde folkemengden i Oslo: *Statistisk fylkeshefte 1973* og *Statistisk fylkeshefte 1980*.

Figur 5.7. Utviklingen i inntektsfordelingen i Sarpsborg og Kristiansand 1840-1960

Kilde: Soltow (1965:21).

fattende analyser av den personlige inntektsfordelingen etter statsskatteligningen.

En nærmere omtale av Soltows analyse (1965) ble gitt i kapittel 2.5.2. Soltow tok utgangspunkt i åtte norske byers ligningsprotokoller for å beregne Gini-koeffisienten for den antatte inntekten for menn i hver av byene i perioden 1840 til 1960. Resultatet for Sarpsborg og Kristiansand er vist i figur 5.7. Figuren viser at inntektsulikheten i de nevnte byene avtok i perioden.

Dette er eksempler på tidligere undersøkelser som kan benyttes for å estimere inntektsfordelingen, her representert ved Gini-koeffisienten. Etter 1967 har det vært lettere å gjøre empiriske undersøkelser, siden dataene er blitt lagret på registerform i Statistisk sentralbyrå.

5.5. Skattestatistikkens utvikling

Før 1882 ble opplysninger om skatteoppgjørene i by- og landkommunene utgitt i *Kommunale forhold i Norges Land- og Bykommuner* (1866-1874), med fortsettelse i *Statistik over Norges kommunale Finantser*. Utdrag fra året 1866 er tatt med i vedlegg B.

Etter at skattereformen av 1882 ble innført, ble skattestatistikken utgitt som en del av *Statistiske meddelelser*. Inntekts- og formuestall - antatt inntekt og formue - på kommunenivå, var eneste informasjon frem til og med skatteligningen for 1893. For årene 1884-1893 bruker vi derfor *Statistikk over Norges kommunale Finantser* som kilde for antall skatteytere. Fra og med skatteligningen for 1894 inneholder *Statistiske meddelelser* også opplysninger om antall skatteytere, skattbar inntekt og fordelingen av henholdsvis by- og herredsskatt på faste eiendommer, formue og inntekt på kommunenivå. Herredskommunene er innordnet etter respektive amtskommuner. Bykommunene var ikke underordnet amtene, og får derfor en selvstendig plass

i statistikken. Herredene betalte både eiendomsskatt og repartisjonskatt til respektive fylkeskommuner.

Den gamle betegnelsen *amt* ble fra og med inntektsåret 1917 (skatteligningen for 1918-19) byttet ut med *fylkesbetegnelse*, og de daværende fylkesnavnene tabell 2.1 skiftet navn til de nåværende¹⁹. I perioden fra skatteligningen for 1884 til 1923/24 (henholdsvis inntektsåret 1893 og 1934), inneholder *Statistiske meddelelser* opplysninger på kommunenivå, som nevnt over. Fra og med skatteligningen for 1924/25 (inntektsåret 1923) reduseres imidlertid skattestatistikken for herredskommunene. Kun totaltall for hver enkelt fylkeskommune blir da oppgitt, mens data for den enkelte bykommune tas med som tidligere.

Skattestatistikken ble i perioden 1884-1935/36 trykt i *Statistiske meddelelser*. For 1936/37 (inntektsåret 1935) og 1937/38 (inntektsåret 1936) ble oversikten utgitt i særskilte publikasjoner (henholdsvis NOS IX. 117 og NOS IX. 130). Fra og med budsjettåret 1938/39 (inntektsåret 1937) er skattestatistikken blitt utgitt i egen publikasjon, NOS Skattestatistikk, etter anbefaling fra Riksskattestyret (Skattedirektoratet). Publikasjonen skulle erstatte *Statistiske meddelelser* og *Tabeller vedkommende Ligningsresultatene*, som ble utgitt fra det enkelte fylkesskattestyre i perioden 1919/20-1937/38 (henholdsvis inntektsårene 1918 og 1936). Vi kommer tilbake til sistnevnte publikasjon.

Skattestatistikken ble frem til budsjettåret 1949/50 (inntektsåret 1948) utarbeidet etter opplysninger fra skjemaer som ga *summariske oppgaver* avgitt fra ligningsnemndene i hvert skattedistrikt. Fra og med budsjettåret 1949/50 gikk man over til å få kopier av *skattelisterne* i tillegg til de summariske oppgavene fra ligningsnemndene, slik at man ble i stand til bearbeide maskinelt opplysninger om *den enkelte skatteyter*. Skattelisterne inneholdt etter rundskriv fra Finansdepartementet opplysninger både om kommune- og statsskatteligningen. Inntil 1949/50 hadde de fleste kommuner nyttet to skattelister, én for kommune- og statsskatteligningen og én for statsskatteligningen. Skattelisterne inneholdt opplysninger om skatteyterens antatte inntekt og formue, skattbar inntekt, skatteklasse, utlignede direkte skatter, alder og kjønn. Av hensyn til skattestatistikken ble den enkelte skatteyter *kodet* ved ligningskontorene etter en kodeinstruks utarbeidet av Statistisk sentralbyrå og utsendt som Riksskattestyrets rundskriv nr. 188 (1949). Ifølge rundskrivet skulle skatteyteren kodes i henhold til:

1. *Næringsveg*: Jordbruk og skogbruk, Fiske og fangst, Industriell produksjon og håndverk, Tjenesteytende virksomhet offentlig eller privat mv.
2. *Bransje*: Møbelfabrikk, Undervisning mv.
Sosialstilling: Selvstendig med leiet hjelp, Arbeider,

¹⁹ Bergen ble først innlemmet i Hordaland i 1972.

- Formenn, Hjemneværende barn/slektning i jordbruk mv.
3. *Skatteydergruppe*: Innenbygds/-bys personlige skatteytere og boer mv. med skattefritt fradrag i henholdsvis *dette* distriktet, overført til *annet* distrikt eller overført til *dette* distriktet, Innenlandske aksjeselskaper mv.
 4. *Kjønn*: M for menn og K for kvinner.

Opplysningene fra skattelister ga nyttig informasjon, og muliggjorde omfattende beregninger av inntektsforholdene til personlige skatteytere (blant annet inntektsfordelingen ved statskatteligningen definert ved antall skatteytere på forskjellige inntektstrinn).

Kopiene av skattelister omfattet *samtlig* skatteytere (omkring 1,5 mill.) i alle landets skattedistrikter. Arbeidet med skattelister, og spesielt kodingen, ble omfattende både for SSB og kommunene. Fra og med budsjettåret 1951/52 (inntektsåret 1950) gikk man derfor over til - i tillegg til de summariske oppgavene fra ligningsnemndene, som omfattet alle skatteyterne - å trekke et representativt *utvalg* skattelister. Nærmere detaljer om metoden er drøftet av Herdis Amundsen (1954).

Kodingen av skatteyterne i henhold til Riksskattestyrets rundskriv nr. 188, avløste den tidligere *livsstillingsgrupperingen*. Livsstillingsgrupperingen ble tatt i bruk i enkelte distrikter etter at skatteloven av 1911 trådte i kraft, av hensyn til kontrollen med ligningen. Etter en sirkulære av 31. mai 1918 fra Riksskattestyret, ble den påbudt i alle *landdistrikter*. Som en følge av dette, begynte fylkesskattestyrene fra og med budsjettåret 1919/20 (inntektsåret 1918) å utgi *Tabeller vedkommende Ligningsresultater*. En kopi fra ligningsresultatene utgitt fra Østfold fylkesskattestyre for skatteåret 1919/20 er gitt i vedlegg H. Vi merker oss at inntekten for (innenbygds) *personlige skatteytere* er oppgitt i statistikken. Ved sirkulære fra Riksskattestyret 10. august 1937 ble ny gruppering fastsatt, og samtidig ble det gitt inngående forskrifter om hvordan grupperingen skulle gjennomføres. Dessuten ble det bestemt at skatteinspektørene skulle foreta grupperingen i stedet for tidligere praksis hvor grupperingen ble foretatt av de enkelte ligningsnemnder. Endringen i livsstillingsgrupperingen var såpass omfattende at resultatene vanskelig kunne sammenlignes med tidligere års resultater. De nye livsstillingsgrupperingene ble tatt i bruk i NOS Skattestatistikk 1938/39, og vedvarte frem til de nye ovennevnte bestemmelsene kom i 1949. Et eksempel på fordelingen på livsstillinger etter skatteligningen for 1938/39, er gitt i vedlegg I. Vi merker oss blant annet oppdelingen i (innenbygds) personlige skatteytere og selskaper mv.

6. Oppsummering

Vi har i denne undersøkelsen sett på utviklingen i skattesystemet og vurdert inntektsbegrepet brukt ved skattleggingen. Den første skatteloven for landets by- og landkommuner kom i 1882, og lovfestet en generell anvendelse av inntekt og formue som uligningsgrunnlag. Dette ble videreført i skatteloven av 1911. Før den tid skjedde det en gradvis overgang fra beskatning av eiendom etter matrikkelen til beskatning av inntekt/næring og formue. Det var imidlertid store forskjeller mellom by og land. Byene bar i større grad enn landdistriktene preg av å ha en pengehusholdning, siden handel, industriproduksjon og håndverksproduksjon krevde bruk av penger for å kunne drives effektivt. Landdistriktene baserte en større del av sin virksomhet på jordbruk, og samfunnet ble derfor i større grad organisert som en naturalhusholdning hvor penger hadde en mindre funksjon. Beskatning av eiendommer etter matrikkelen falt derfor naturlig. Utover 1800-tallet utviklet også landdistriktene industri og handel, og inntekt og næring ble mer naturlige skatteobjekter.

Skatteloven av 1882 førte også til endringer i ligningsstatistikken. Fra å skatte til mange kommunale kasser, ble det nå utliknet skatt på inntekt og formue. Siden prinsippet om beskatning av inntekt og formue er blitt fulgt konsekvent etter den tid, har det gitt oss et verdifullt materiale som gjør oss i stand til å følge inntektsutviklingen og inntektsfordelingen over tid når vi korrigerer for endringer som har påvirket definisjonen av inntektsbegrepet.

Vi drøftet blant annet hvorvidt utviklingen i den antatte inntekt, som var definisjonen på nettoinntekten til både personer og ikke-personer før klassefradrag, kunne brukes som et mål veksten i produksjonen. Vi undersøkte sammenhengen mellom bruttonasjonalproduktet og den antatte inntekt over en 100-års periode, dvs. fra 1882 til 1966, og fant en klar sammenheng. Vi estimerte i tillegg veksten i bruttonasjonalproduktet og den antatte inntekt i faste priser over den nevnte perioden, og fant at målene ga en vekstrate på om lag 3 prosent. Veksten i BNP per capita ble beregnet til i overkant av 2 prosent. Skattestatistikken ga ikke bare inntektstall for landet som

helhet, men også på kommunenivå. Vi gjorde derfor en tilsvarende analyse av utviklingen i den antatte inntekt i Oslo kommune over den nevnte perioden, og fant at veksten var noe høyere enn landsgjennomsnittet. Dessuten estimerte vi veksten i den antatte inntekt i henholdsvis Oslo og landet som helhet per skatteytter.

Hvis vi går til kilden til skattestatistikken, dvs. skattematrisene/ligningsprotokollene, vil vi også kunne gjøre undersøkelser av inntektsfordelingen for et utvalg av befolkningen, i en bestemt kommune eller landet som helhet. Det er også mulig å basere seg på enkeltundersøkelser som er gjort (f.eks. NOS VI 57 som viser fordelingen av nettoinntekt og nettoformue ifølge skatteligningen for 1913-14) som viser antallet personer i forskjellige inntektsintervall, for derved å kunne estimere et ulikhetsmål, for eksempel Gini-koeffisienten. I vedlegg G presenterte vi en kopi av en undersøkelse som ble gjort i 1859 over byskatteytternes fordeling etter inntekt ved byskatteligningen (i byene var det dengang to hovedkasser - bykassa og fattigkassa). En nyere undersøkelse ble gjort av skattematrisene for inntektsåret 1912 i NOS VI 57, som viste fordelingen av inntekt ved kommune- og statsskattematrisene. Fra og med inntektsåret 1948 ble dette gjort mer systematisk for statsskattematrisene. Da gikk Statistisk sentralbyrå over til å få kopier av skattematrisene, som ble kodet etter yrke og andre kjennetegn. Dette ga nok informasjon til å gjøre beregninger av inntektsfordelingen ved statsskattematrisene målt ved antall personer i forskjellige inntektsintervall.

Dette arbeidet har tatt for seg enkelte sider av skattestatistikken og skattelovens historiske utvikling. Videre forskning på skattestatistikken kan gi interessante resultat om kommunenes økonomiske og sosiale utvikling over en 100-års periode, både med henblikk på økonomisk vekst og inntektsfordeling. Interessante spørsmål er: Har kommunenes inntekter konvertert eller ikke, hvilke vekstfaktorer kan forklare den økonomiske utvikling og hvilke faktorer kan forklare utviklingen i inntektsfordelingen på kommunenivå eller landsnivå?

Referanser

- Amundsen, H. (1954): *Utvalget av personlige skattytere for skattestatistikken*, Statistiske meldinger, 8, 277-297.
- Amundsen, K. (1960): *Om skatter og skattepolitikk i Norge etter 1814*, Memorandum, Sosialøkonomisk institutt, Universitetet i Oslo.
- Aschehoug, T. H. (1890): *Statistiske studier over folkemængde og jordbrug i Norges landdistrikter i det syttende og attende aarhundrede*, H. Aschehoug & Co., Kristiania.
- Broch, O. J. (1871): *Statistisk årbog for Kongeriget Norge 1867-71*, Kristiania.
- Departmentet for det indre 1866-1871: *Kommunale forholde i Norges Land- og Bykommuner*, C. No. 10.
- Det statistiske centralbureau 1872-74: *Kommunale forholde i Norges Land- og Bykommuner*, C. No. 10.
- Det statistiske centralbureau 1875-1883: *Statistik over Norges kommunale Finantser*, C. No. 10.
- Det statistiske centralbureau 1884-1910: *Beretninger om Amternes økonomiske tilstand*.
- Det statistiske centralbyraa (1915): *Indtægt, formue og fordelingen av den kommunale skat ifølge skatteligningen for 1913-1914*, NOS VI. 57.
- Det statistiske centralbyrå (1937): *Kommunenes skatteligning og budgetter 1936-37*, NOS IX. 117.
- Det statistiske centralbyrå (1938): *Skatteligningen 1937-38*, NOS IX. 130.
- Jæger, O. (1930): *Finanslære*, H. Aschehoug & Co., Oslo.
- Kiær, A. N. (1897): *Nye undersøgelser angaaende indtægts- og formuesforhold i Norge*, *Statsøkonomisk tidsskrift* **11**, 1-26.
- Kiær, A. N. (1913): *Beregning av den økonomiske værdie av det norske folks arbeidsevne*, *Statsøkonomisk tidsskrift* **27**, 65-123.
- Kiær, A. N. (1913): *Norges nationalindtægt og nationalformue samt kapitalværdien av vort folks arbeidsevne*, *Statsøkonomisk tidsskrift* **27**, 124-142.
- Nordanger, K. M. og Engh, A. (1960): *Kommunalkunnskap*, Tiden Norsk Forlag, Oslo.
- Riksskattestyrets rundskriv nr. 188 (1949): *Instruks for kodingen i skattelisteene. Med tillegg: Systematisk koderegister for næringsveg, bransje og stilling. Alfabetisk yrkes- og virksomhetsfortegnelse*.
- Seip, H. (1949): *Kommunenes økonomi*, Tiden Norsk Forlag, Oslo.
- Soltow, L. (1965): *Toward Income Equality in Norway*, The University of Wisconsin Press.
- Statistisk sentralbyrå (1958): *Det norske skattesystemet 1958*, SØS 7.
- Statistisk sentralbyrå (1968): *Det norske skattesystemet 1967*, SØS 20.
- Statistisk sentralbyrå (1992): *Det norske skattesystemet 1992*, SØS 79.
- Statistisk sentralbyrå (1978): *Historisk statistikk 1978*, NOS XII 291.
- Statistisk sentralbyrå (1994): *Historisk statistikk 1994*, NOS.
- Statistisk sentralbyrå (1965): *Nasjonalregnskap 1865-1960*, NOS XII 163.
- Statistisk sentralbyrå (1953): *Nasjonalregnskap 1900-1929*, NOS XI 143.
- Statistisk sentralbyrå (1974): *Statistisk fylkeshefte 1973 Akershus og Oslo*, NOS A 636.
- Statistisk sentralbyrå (1980): *Statistisk fylkeshefte 1980 Akershus og Oslo*, NOS B 52.
- Statistiske sentralbyrå 1884-1936: *Statistiske meddelelser*.
- Vogt, J (1935): *Ny Skattepolitikk*, Fram Forlag, Oslo.
- Wedervang, I. (1926): *Nasjonalinntekten i Norge*, *Statsøkonomisk tidsskrift* **40**, 149-201 og 237-298.

Utdrag fra ligningsprotokollen for Oslo, 1872

Nr.	Kommune	Navn	Profession	Klass.	Afsatte Indtægt	Afsatte Fortæring	Skatter	
							Grundskat	Indtægtsskat
<i>Distrikterne</i>								
1	1	Larsen - Anders - Overretter		2	340		50	50
2		Larsen - Olef - Tømrermester		2	300		50	50
3		Cronquisten - Hans - Værkmester		2	440		139	139
4		Bojleson - B. - Tegningst.		1	240		39	39
5		Wølfsen - J. - Engreningsm.		2	1400	15000	290	
6	3	Engel - Johan - Gædder		2	180		9	9
7		Andersen - August - B.		2	160			
8		Lohoyen - Gult. - 2.		2	150		9	9
9		Højgaard - Lorenz - Rikshjælper		3	260		19	19
10		Fryg - Gult. - Rikshjælper		1	140		12	12
11	Emmen	Grundtvig - P. - Pastor		3	650		230	230
12	Kjøben	Grundtvig - J.O. - Cantor		1	300		95	95
13		Wern - Abner - Friser		1	140	3000	12	12
14	11	Walle - H.B. - Madmager		3	1400		565	565
15	2	Klingenberg - J.B. - Tømrermester		2	1100		670	670
16		J. Wølfsen - P. - Bødder		1	220		97	97
17	Inde	Riis - Joh. - Værkmester		1	200		35	35
18	Inde	Thomsen - H.A. - Skulptør		1	460		235	235
19		Olson - Carl - Skulptør		2	160			
20	Inde	Thygesen - G.B. - Værkmester		2	300		180	180
21	Inde	Johansen - J.B. - Bødder		3	340		51	51
22		Wølfsen - Adolph - Tømrermester		1	200		35	35
23		Wølfsen - 2. - 2.		1	200	3000	95	95
24	Inde	Olson - Erik - Tømrermester		2	300	1000	60	60
25	Inde	Larsen - Harald - Lærer		1	350		95	95
26	14	Glad - Abner - Tømrermester		1	1900	34000	1675	1675
27		Wølfsen - Abner - U.N. albyrdning		1	440	2000	215	215
28		Hall - J. - Skulptør		2	2000	20000	2370	2370
29		Wølfsen - J. - Tømrermester		1	650		425	425
30		Larsen - Ole - Skulptør		1	4000	42000	375	375
31		Skjold - C.T. - Postbud		2	260		40	40
32		Kings - H.O. - Tømrermester		1	350		255	255
33		Hare - H. - Carver		3	600		175	175
34		Schilder - A.J. - Skulptør		1	320		111	111
35		Wølfsen - Adolph - Tømrermester		2	160			
36	Inde	Højgaard - C.A. - Bødder		2	320		70	70
37	Inde	Wølfsen - Olef - Tegningst.		1	320		275	275
38		Hare - H. - Tømrermester		2	240		9	9
39		Olson - P. - Bødder		1	220		97	97

Einkat			Fattigskat			Anmerkninger.
Af Indtægt.	Af Formue.	Tilsvarende.	Af Indtægt.	Af Formue.	Tilsvarende.	
2-1		2-1	2-70		2-70	
12-65		12-65	16-15		16-15	
3-58		3-58	4-58		4-58	
1-58		1-58	1-108		1-108	
24-79	7-60	32-39				her i Skat
27		27	35		35	
11		18	24		24	
27		27	35		35	
57		57	74		74	
36		36	77		77	her (Bundens)
5-92		5-92	7-50		7-50	
2-46		2-46	3-8		3-8	1 ^{er} Fogd Eger
36	1-60	1-96	47	3-	3-47	
21-83		21-83	27-107		27-107	
17-37		17-37	22-30		22-30	
1-22		1-22	1-62		1-62	
106		106	15		15	
5-107		5-107	7-69		7-69	
18		18	24		24	
4-62		4-62	5-97		5-97	
1-34		1-34	1-77		1-77	
106		106	15		15	
106	1-60	2-46	1-15	3-	4-15	
1-61	60	2-1	1-112	1-	2-112	
2-46		2-46	3-8		3-8	med Ans v. Ulf: Skole
52-2	17-	57-2	54-1	34-	88-1	Gunnar Glad: Ender
5-47	4-60	9-107	6-112	9-	15-112	
64-115	15-	79-115	83-61	30-	113-61	
10-73		10-79	13-85		13-85	
34-81	25-60	118-21	121-12	47-	168-86	
1-35		1-	1-35		1-35	
6-48		6-48	8-27		8-27	med Gunnar Glad: ender
4-107		4-107	6-35		6-35	med Skole
2-74		2-94	3-70		3-70	
18		18	24		24	Skole: Folke
1-91		1-91	2-31		2-31	her Skole: Gunnar
6-107		6-107	8-105		8-105	
13		13	1-		1-	
1-22		1-22	1-62		1-62	

Utligning av skatt i byene, 1866

C. No. 10.

No. 8. Oversigt over Bykommunernes Skatteforholde i Aaret 1866, sammenholdte med Folkemængde og antagen Formue og Næring samt over Kommunernes Gjæld ved Aarets Udgang.

Byer.	Folke- mængde den 1ste Januar 1866.	Ved Udligning af Fattigskat for 1866. ¹⁾		Ved Udligning af Byskat for 1866.		Sum af By- og Fattigskat.	Samme Beløb pr. Indvæn- ner.	Samme Beløb pr. 100 Spd. antagen Næring. ²⁾	Udlignet (i Byskat) paa fast Eiendom.	Byskat udlignet paa Formue og Næring.	Fattigskat udlignet paa Formue og Næring.	Ialt Skat paa Formue og Næring.	Bykassens Gjæld ved Aarets Udgang.	Andre By- kommunerne tilhørende Kassers Gjæld ved Aarets Ud- gang (Hav- nekundt.) ³⁾
		antagen Formue.	antagen Næring.	antagen Formue.	antagen Næring.									
		Spd.	Spd.	Spd.	Spd.									
Christiania	57,382	16,572,000	3,921,000	17,483,500	4,086,590	214,104	3.7	5.5	63,588	68,516	87,000	150,516	719,593	91,215
Frederikshald	9,219	2,017,400	475,210	2,017,400	475,210	21,100	2.3	4.4	5,738	10,615	4,747	15,362	53,789	1,454
Frederiksstad	4,820	719,300	358,962	766,300	358,962	10,882	2.3	3.0	886	9,230	766	9,996	42,718	1,259
Sarpsborg	2,989	-	-	166,000	258,540	6,808	2.3	5.5	648	6,165	-	6,165	28,841	-
Moss	4,129	520,000	114,025	531,000	186,684	11,610	2.8	10.1	2,128	5,926	3,556	9,482	10,370	18,534
Drøbak	1,662	-	-	410,060	107,098	1,870	1.1	1.7	186	1,684	-	1,684	4,280	-
Soon	677	95,150	36,244	96,150	36,244	1,102	1.6	3.0	41	449	612	1,061	-	540
Hølen	311	21,280	8,218	21,280	-	186	0.6	2.3	68	61	62	123	325	-
Kongsvinger	990	87,000	56,190	87,000	55,740	1,263	1.3	2.2	183	680	400	1,080	-	-
Hamar	1,868	-	-	202,000	101,648	3,206	1.7	3.2	449	2,757	-	2,757	14,248	1,000
Gjøvik	626	93,050	46,190	90,050	47,590	898	1.4	1.9	177	521	200	721	2,411	173
Lillehammer	1,676	289,400	86,615	290,900	91,535	3,202	1.9	3.7	616	1,889	697	2,586	18,321	50
Hønefos	1,026	123,500	65,390	125,500	65,730	2,071	2.0	3.2	592	1,178	301	1,479	9,628	59
Kongsberg	5,011	-	-	403,500	212,450	11,120	2.2	5.2	5,640	2,680	2,800	5,480	13,141	1,699
Drammen	18,032	3,684,000	751,150	3,684,000	781,850	45,767	3.5	6.1	8,295	29,185	10,287	39,472	194,232	-
Svelvik	1,567	204,430	37,998	193,250	76,180	2,721	1.7	7.2	-	1,753	968	2,721	18,831	15
Holmestrand	2,084	423,500	106,470	423,500	-	6,409	3.1	6.0	1,100	2,468	2,841	5,309	28,043	-
Horten	6,192	577,000	175,000	577,000	182,897	6,986	1.1	4.0	361	3,474	3,151	6,625	4,700	243
Aasgaardstrand	446	80,600	21,507	86,400	24,124	417	0.9	1.9	71	96	250	346	-	304
Tønsberg	4,641	1,272,420	286,635	1,266,720	288,716	10,475	2.3	3.7	184	5,824	4,517	10,341	25,242	250
Sandefjord	1,797	236,450	94,430	236,450	-	2,545	1.4	2.7	375	1,700	470	2,170	6,421	-
Laurvik	6,327	1,310,100	286,260	1,310,100	295,280	13,193	2.1	4.6	4,349	5,245	3,599	8,844	7,693	12,369
Skien	4,776	1,034,800	272,900	1,178,900	305,703	12,290	2.6	4.6	2,886	7,186	2,718	9,904	42,325	1,920
Porsgrund	2,774	605,000	286,020	606,400	235,180	5,918	2.1	2.5	505	3,366	2,047	5,413	6,179	1,843
Brevik	2,162	260,850	122,850	262,900	114,290	3,816	1.8	3.1	816	2,512	488	3,000	3,002	-
Stathelle	501	-	-	157,507	38,663	485	1.0	1.3	-	485	-	485	930	-
Langesund	916	-	-	96,380	42,930	903	1.0	2.1	160	655	88	743	1,331	364
Kragerø	4,089	1,116,000	231,950	1,150,500	235,200	6,677	1.6	2.9	1,621	3,036	2,120	5,156	6,295	1,173
Østerrisør	2,335	566,600	120,930	-	-	5,548	2.4	4.6	1,111	2,410	2,027	4,437	14,274	8
Tvedestrand	1,069	-	-	384,500	101,100	2,000	1.9	2.0	280	1,720	-	1,720	5,510	326
Arendal	3,452	2,965,500	435,000	-	-	13,686	4.0	3.2	4,068	7,997	1,621	9,618	59,542	-
Grimstad	1,601	584,600	129,910	600,600	140,990	4,600	3.0	3.5	771	3,229	600	3,729	22,802	207
Lillesand	1,231	363,050	88,486	391,050	70,220	1,645	1.3	4.3	-	828	817	1,645	3,550	288
Christianssand	10,876	1,788,000	514,230	1,808,000	-	26,114	2.4	5.1	12,914	3,189	10,011	13,200	25,550	-
Mandal	3,842	502,300	177,140	532,300	177,140	4,734	2.2	2.7	-	2,883	1,851	4,734	700	21,688
Farsund	1,416	243,400	75,320	276,830	75,320	1,441	1.0	1.9	153	989	299	1,288	3,339	-
Flekkefjord	1,622	363,600	-	364,100	41,346	2,400	1.5	5.8	200	1,500	700	2,200	3,147	-
Sogndal	507	18,270	16,130	41,490	17,420	340	0.7	2.1	-	260	80	340	90	-
Ekersund	2,145	217,400	80,900	232,600	89,220	2,062	1.0	2.5	255	1,072	785	1,807	-	285
Sandnes	1,000	-	-	154,060	40,530	1,056	1.1	2.6	87	773	196	969	920	-
Stavanger	16,647	3,802,500	820,920	4,172,600	855,600	45,349	2.7	5.5	7,325	28,329	11,195	38,024	161,562	-
Skudeneshavn	1,209	258,700	53,970	258,700	52,560	1,349	1.1	2.5	241	883	225	1,108	100	1,130
Haugesund	3,221	555,200	183,530	589,800	194,200	4,390	1.4	2.4	700	2,790	900	3,690	3,600	7,244
Bergen ⁴⁾	30,402	7,796,000	1,636,100	7,724,000	1,623,630	83,201	2.8	5.3	34,673	28,028	20,500	48,528	284,791	-
Flørø	346	-	-	30,900	18,754	336	1.0	1.8	-	336	-	336	-	-
Aalesund	3,658	873,400	198,160	1,035,900	258,260	11,147	3.0	5.6	300	3,184	1,669	10,847	67,357	17,600
Molde	1,691	195,200	-	195,200	44,663	3,780	2.2	3.5	567	2,187	1,026	3,213	16,654	570
Christiansund	5,709	1,178,100	333,860	1,187,100	384,165	16,192	2.8	4.8	5,004	7,487	3,701	11,188	7,684	11,816
Thronhjelm	19,287	4,663,000	948,660	4,691,000	975,160	49,258	2.6	5.2	15,407	22,399	11,452	33,851	103,925	2,223
Stenkjær	1,150	123,020	59,160	117,020	-	1,326	1.2	2.2	150	1,110	66	1,176	3,710	63
Levanger	1,017	-	-	238,900	46,833	2,329	2.8	6.0	569	1,699	561	2,260	3,690	357
Namsos	1,189	-	-	74,400	78,410	1,843	1.5	2.4	312	1,531	-	1,531	2,955	531
Bodø	519	-	-	62,700	36,380	347	0.7	1.0	-	334	13	347	610	-
Tromsø	4,073	889,250	246,700	889,250	248,700	11,280	2.8	4.6	2,902	7,078	1,300	8,378	39,570	-
Hammerfest	1,547	-	-	337,700	156,050	4,743	3.1	3.0	-	4,039	704	4,743	3,965	7,636
Vardø	830	100,200	118,100	100,700	126,220	638 ⁵⁾	1.1	0.8	-	205	433	638	285	1,133
Vadsø	1,344	136,300	40,959 ⁶⁾	126,900	40,200 ⁷⁾	1,554 ⁸⁾	1.7	5.7 ⁹⁾	-	664	890	1,554	244	8,125
Summa	268,425	-	-	-	-	713,112	2.7	4.7	186,992	317,969	203,151	526,120	2,093,410	215,644

Anm. 1) Hvor denne Brubrik ikke er udfyldt, har det sin Grund i, at ingen Udligning til Fattigvæsenet har fundet Sted. Hvor ? er anbragt, mangler Opgave. 2) Skatteprocenten i Forhold til Næring er i Regelen beregnet efter Fattigligningen; kun hvor saadan ikke have, er Byskatligningen brugt. For Sarpsborg er Procenten udført efter den Sum af Næring, der faldt paa indenbyes Skatteydere, nemlig 113,000 Spd. 3) Ved Bergen merkes, at Landsognene i de vigtigste kommunale Anliggender er forenet dermed. Opgaverne gjælder derfor i det Væsentlige begge Dele. Til Hovedsummen 83,201 kommer desuden Landsognenes særskilte Skatter, m. m. ialt 315 Spd. (se foran Side 28) og 3000 Spd. i særskilt Kirkeskat for Byen. Efter de nævnte Kommuners samlede Skattebeløb 83,512 Spd. er Summen pr. Indvæner og Skatteprocenten beregnet. Ligningen gjælder begge Kommuner. 4) For Vadsø have kun Oplysning om den skatbare Næring, som er opført istedetfor den antagne. 5) Til Hovedsummen 638 Spd. og 1554 Spd. kommer for Vardø og Vadsø i særskilte Kirkeskatter henholdsvis 309 Spd. og 787 Spd. Efter de samlede Beløb er Summen pr. Individ og Skatteprocenten beregnet. 6) Disse Opgaver ere neppe ganske fuldstændige, idet det for nogle Steder f. Ex. Bergen og Stavanger ikke vides, om saadan Gjæld eksisterer eller ikke. Efter indsendte Regnskabs-Uddrag skulde det ikke være saa.

Utdrag fra ligningsprotokollen for Oslo 1884

Lignings- i. Proto- kollen.	Skatteyderens Navn.	Bosted. (En Indtægt, Gade eller Hede og Nummer.)	Antagen		Klasse.
			Formue.	Indtækt.	
			Erue	Aerue	
1	Sup - M G.	Sekundært		1200	1
2	Almestuen - Hans	Andersens		300	2
3	Atterberg - J. G.	Andersens		2300	3
4	Sjöberg - Osk.	Kaptein	Hovedboingen	640	3
5	Plass - Johan S.	Regnskaber	Grundboingen	1400	3
6	Hingsted - Severin	Fyresider		1500	2
7	Hingsted - Johan	Kaptein		500	1
8	Christoffersen - Paul	Regnskaber		1400	3
9	Johannsen - Martin	Opvækket		1000	2
10	Nilsen - Anders	"		1000	2
11	Harvold - P.	"		550	2
12	Os - Joh. S.	Hovedboingen	Hovedboingen	3000	4
13	Os - G.	Kaptein	Fraatboingen	1000	1
14	Abenberg - H.	Andersens	Grundboingen	2000	2
15	Levstam - Ove	Opvækket		900	1
16	Hingsted - H. S.	Andersens	Hovedboingen	1500	2
17	Høeggen - J. Olav	Sekundært		1200	3
18	Åken - Chr.	Kaptein	Fraatboingen	4200	2
19	Wassil - P. M.	Kaptein	Fraatboingen	4200	2
20	Thorsen - O.	Andersens		1200	3
21	Leind - P.	Sekundært		500	1
22	Hind - J.	Regnskaber	Skatteboingen	500	1
23	Hordtveit - Michael	"			
24	Hordtveit - O.	Andersens			
25	Halden - J.	Opvækket		1100	1
26	Gjerdsen - J. M.	Regnskaber	Andersens	850	2
27	Olav - Carl	Fyresider		350	2
28	Peter - S. G.	Andersens		4200	1
29	Hagen - C.	Kaptein			
30	Thorsen - Thore	Opvækket	Hovedboingen	1050	3
31	Thorsen - Thore	Andersens			
32	Nilsen - M.	Andersens		1000	2
33	Spicath - S.	Andersens		2500	2
34	Bør - C.	Andersens		1700	2
35	Bør - Helma	Andersens		50	1
36	Olav - Ove	Andersens			
37	Hagen - M.	Andersens		1050	3
38	Hagen - Thore	Andersens			
39	Wassil - Herman	Andersens		570	1

Klasse	Skatter Del af Indtægt.	Samlet Indløb af udlignet Byskat.						Anmærkninger.
		Paa Formue.		Paa Indtægt.		Tilsvarende.		
		Krone	Pro.	Krone	Pro.	Krone	Pro.	
1	320			23	47			
2	1420			104	15			
3	660			48	41			
3	4200			308	04			
3	160			11	73			
2	340			24	74			
1	80			5	87			
3	160			11	73			
2	80			5	87			
2	80			5	87			
2	80			1	50			
4	880			64	54			
1	200			14	67			
2	4100	32	..	300	70	332	70	
1	8640			633	68			lige...
2	340			24	74			lige...
2	2500			183	36			lige...
2	80			5	87			lige...
1	80			5	87			lige...
1	260			19	67			lige...
1				1	50			
1				1	50			
1	3240			237	63			lige...
3				1	50			lige...
2	80			5	87			lige...
2	1020			74	81			
2	460			33	74			
1	80			5	87			lige...
2				1	50			lige...
1	1740			127	62			
	51300	32		4400	92	4531		

7. Formue og Indtægt efter Skatteligningen for 1884.

Nedenstaaende Tabel indeholder en Opgave over den antagne Formue og Indtægt i Landets samtlige Byer og Herredor efter Skatteligningen for 1884, som var den første, der foretog paa Grundlag af den nye Lov om det kommunale Skattewesen af 15de April 1882. Opgaven er imidlertid kun foreløbig, og det er ikke umuligt, at et og andet Tal kan blive berigtiget i den endelige Tabel, der i sin Tid vil blive indtaget i Kommunalstatistikken.

Opgaven viser, at den samlede Formue og Indtægt var:

	Byerne.	Bygderne.	Riiget.
Antagen Formue	530 638 805 Kr.	1 004 418 881 Kr.	1 540 067 686 Kr.
Antagen Indtægt	124 002 198 "	186 666 276 "	309 058 474 "

Landsdele.	Antagen	Antagen	Landsdele.	Antagen	Antagen
	Formue.	Indtægt.		Formue.	Indtægt.
	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.
Byerne.			Ekersund	1 829 700	649 700
Fredrikshald	14 395 000	2 898 800	Sandnæs	1 257 350	260 870
Fredrikstad	7 998 500	3 133 350	Stavanger	22 721 000	5 190 000
Sarpsborg	1 796 200	646 300	Kopervik	396 040	78 613
Moss	6 625 000	1 734 350	Skudesnøhavn	780 900	227 400
Sou	312 800	134 390	Haugesund	4 488 000	1 295 000
Hjølse	125 200	35 560	Bergen	65 052 000	13 028 100
Drøbak	1 667 800	514 400	Flors	205 000	107 410
Kristiania	214 757 000	40 617 500	Aalesund	4 232 000	1 565 810
Kongsvinger	1 210 000	452 440	Molde	1 002 000	425 070
Hamar	3 073 000	1 188 700	Kristiansund	10 661 580	3 184 420
Gjøvik	1 057 700	379 490	Trondhjem	29 439 500	6 258 100
Lillehammer	2 545 900	488 300	Levanger	1 025 400	226 840
Hjøfhus	1 313 500	379 500	Stonkjer	1 116 200	450 370
Kongsberg	2 580 400	1 031 120	Namsos	1 203 200	478 400
Drammen	20 342 000	5 882 900	Mosjøen	546 300	265 050
Holmsbo	149 200	34 663	Bodø	816 000	542 300
Svelvik	566 200	317 160	Tromsø	4 235 300	1 664 450
Holmestrand	2 035 000	667 060	Hammerfest	865 500	682 600
Horten	2 792 000	1 632 050	Vardø	1 235 500	1 165 350
Ansgaardstrand	390 100	101 430	Vadsø	1 488 600	754 300
Tjønsberg	9 164 350	2 231 042			
Saudefjord	3 274 300	778 050	Tilsammen	536 538 805	124 002 198
Laurvik	9 147 600	2 988 550	Herrederne.		
Brøvik	1 114 100	482 800	Smaalene.		
Porsgrund	5 616 100	1 439 180	Id	4 107 300	765 000
Skien	7 909 500	2 038 500	Aremark	4 134 699	250 349
Stathelle	1 319 630	160 410	Berg	4 222 500	832 630
Langesund	1 176 205	367 430	Skjoberg	2 640 500	462 890
Kragerø	8 239 000	1 721 700	Hvalerne	1 151 300	338 500
Østerrisør	3 625 200	917 600	Borge	3 898 000	873 385
Tvedestrand	3 714 900	716 030	Varteig	619 450	115 280
Arendal	14 496 000	2 672 400	Glemminge	6 761 380	1 496 965
Grimstad	4 203 000	930 430	Tune	4 654 660	1 142 051
Lillesand	2 180 000	463 020	Onsø	5 769 200	1 129 430
Kristiansund	13 103 000	3 558 930	Raade	3 466 400	493 720
Mandal	3 011 000	850 000	Rygge	2 888 500	555 170
Farsund	1 168 200	384 300	Moss Landdistrikt	2 331 500	279 700
Flekkefjord	2 865 700	523 760	Vaaler	3 266 360	372 220
Sogndal	288 450	88 760	Haabyl	3 201 280	341 990

11 a

(Forts.)

Landsdele.	Antagen	Antagen	Landsdele.	Antagen	Antagen
	Formue.	Indtægt.		Formue.	Indtægt.
	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.
Rakkestad	6 626 200	627 592	Tønset	2 684 800	401 650
Rydnes	3 032 000	293 231	Tolgen	1 642 300	609 430
Trygstad	4 172 470	518 300	Kvikne	771 100	162 090
Eidsberg	6 101 473	726 433	Romedal	3 054 110	554 208
Askim	2 624 050	295 900	Løiten	3 719 900	687 239
Skiltvot	1 725 250	214 366	Stange	4 586 000	660 790
Spydeberg	3 417 435	436 511	Vang	6 783 175	1 084 575
			Nes	2 233 900	743 951
Tilsammen	81 771 807	12 401 613	Ringsaker	6 115 000	1 034 000
Akershus.			Tilsammen	118 901 821	16 562 441
Vestby (med Hvitsten)	4 370 500	675 850	Kristians.		
Kraakstad	3 269 500	535 655	Østre Toten	6 842 800	728 550
Aas	3 844 010	573 100	Vestre Toten	5 059 500	1 250 098
Fron	2 506 700	402 850	Vardal	2 105 410	487 400
Nesodden	2 543 800	424 710	Birid	3 876 800	634 395
Aker	23 081 900	3 346 050	Øier	1 556 300	293 840
Bærum	9 888 900	1 529 480	Ringebu	2 306 800	644 086
Asker	3 273 208	591 702	Sollitt	498 080	89 730
Høland	6 527 950	510 000	Søndre Fron	1 557 720	318 865
Urskog	4 600 400	426 050	Faaberg	3 713 779	546 629
Engebak	3 873 500	650 402	Østre Gausdal	1 732 700	317 670
Fet	3 512 250	523 630	Vestre Gausdal	1 241 850	334 875
Sprum	2 399 193	419 780	Nordre Fron	2 021 890	337 055
Skedsmo	3 056 400	821 810	Nittedal	1 174 000	234 384
Nittedal	3 330 900	432 550	Dovre	1 447 900	301 580
Nes	6 506 600	692 560	Lesje	2 653 770	346 530
Eidsvold	4 466 500	917 550	Vaage	1 031 300	199 970
Ullensaker	5 005 000	786 000	Lom	817 700	174 772
Gjerdum	1 573 580	368 932	Skiaker	4 437 550	638 380
Nannestad	4 080 330	512 495	Gran	8 373 500	711 360
Hurdalen	1 827 500	411 670	Søndre Land	5 743 950	537 180
Feiringen	858 000	169 705	Nordre Land	2 830 900	278 261
			Søndre Aurdal	4 207 440	552 056
Tilsammen	105 037 227	15 752 591	Nordre Aurdal	2 086 309	317 120
Hedemarken.			Østre Slidre	944 600	220 519
Eidskog	6 195 400	850 455	Vestre Slidre	1 571 500	255 575
Vinger	4 179 250	676 504	Vang	970 942	167 838
Søndre Odalen	5 621 880	661 180			
Nordre Odalen	5 242 900	447 250	Tilsammen	70 900 981	10 349 521
Brandvold	3 597 466	366 650	Buskerud.		
Grue	4 146 800	775 560	Nes	3 920 500	501 855
Hof	2 752 700	414 750	Gol	2 692 400	420 595
Aasnes	5 704 000	912 000	Aal	2 622 100	473 674
Vaaler	5 505 940	612 780	Hol	437 391	106 677
Elverum	13 044 500	1 330 135	Sandsvær	4 473 000	575 826
Trysil	6 397 000	736 225	Flesberg	2 181 300	281 371
Aanot	8 071 550	737 054	Rollag	1 635 200	211 620
Storvelidalen	9 570 000	913 450	Nore	2 893 620	313 910
Øvre Rendalen	2 662 000	325 000	Hole	4 109 785	718 840
Ytre Rendalen	2 297 750	298 850	Norderhov	10 933 000	1 237 670
Lillevelidalen	2 316 000	505 675			

Formue og inntekt etter skatteligningen for 1884

Vedlegg D

(Forts.)

Landsdels.	Antagen	Antagen	Landsdels.	Antagen	Antagen
	Formue.	Indtægt.		Formue.	Indtægt.
	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.
Aadalen	3 780 220	314 165	Mo	1 468 650	277 630
Sigdal	7 505 800	728 246	Vinje	1 038 600	169 520
Modum	7 675 500	872 120	Rauland	568 960	94 121
Eker	10 429 000	1 283 325	Nissedal	1 004 200	247 630
Lier	7 178 810	1 201 060	Fyresdal	2 262 400	259 240
Rygken	2 856 200	598 440			
Hurum + Holmbo	2 740 600	408 789			
Tilsammen	78 142 516	10 249 083	Tilsammen	71 847 580	10 971 235
			Nedenæs.		
Jarlsberg og Laurvik.			Søndeled	2 362 800	487 400
Strømmen	1 315 400	270 050	Dybvaag	4 866 800	1 004 934
Skoger	3 961 800	478 090	Holt	2 974 500	542 560
Saude	3 158 200	378 920	Vegarsheien	1 074 950	237 560
Hof	2 114 010	415 887	Gjerestad	1 710 900	276 975
Botne	3 181 788	290 510	Østre Moland	2 199 300	381 370
Yaale	3 641 800	288 595	Barbo	7 270 025	1 908 075
Borre	2 855 230	885 596	Troms	3 066 100	562 520
Søm	4 375 400	757 685	Øiestad	3 002 750	630 250
Rammæs	2 554 800	321 200	Hlåg	5 841 800	916 000
Andebu	2 019 500	315 810	Eroland	3 958 100	509 240
Stokke	5 062 600	1 162 664	Aamli	3 237 865	328 181
Tjøms	2 883 398	703 175	Mykland	982 200	104 748
Nøstør	4 801 800	1 017 590	Pjære	5 819 000	876 410
Saudeherred	7 525 000	947 926	Eido	1 170 000	148 450
Tjølling	3 887 400	651 400	Landvik	2 794 100	309 715
Hedrum	3 382 400	437 710	Holrefos	1 136 650	ca. 185 000
Laurdal	2 873 390	520 245	Vestre Moland	2 409 700	416 910
Brunlanæs	4 495 100	579 315	Høivaa	1 655 500	312 545
Fredriksværn	919 900	336 825	Birkenes	2 521 600	288 305
			Evje	538 220	119 000
			Veigøedal	825 390	49 674
			Hordnes og Ivøland	1 798 570	291 725
			Byglad	1 669 210	195 498
			Vallø	1 353 000	291 000
			Tilsammen	67 191 330	11 413 135
			Ljøster og Mandal.		
Bratsberg.			Tvet	2 529 700	306 950
Eidanger	4 063 550	699 012	Oddernes	5 083 400	755 500
Gjørpen	5 663 800	830 995	Vennesland	1 243 589	162 850
Stemdal	790 025	180 475	Øvrebø og Hægland	1 263 700	168 960
Bamble	5 397 800	1 066 120	Søgne	4 011 900	537 410
Sandpødal	3 135 275	446 230	Halsaa og Hartmark	2 527 320	568 158
Skaats	3 989 300	851 070	Aaseral	517 010	98 920
Drangedal	4 671 300	560 855	Holme	1 379 100	205 185
Solum	5 300 585	898 837	Øslebø og Løvdal	1 613 800	185 710
Hollen	5 292 450	787 520	Finsland	656 900	69 790
Saude	4 511 220	349 110	Hjølland og Grindem	1 663 050	184 540
Hiterdal	3 845 000	438 155	Søndre Undal	2 787 420	573 690
Lunde	3 682 500	408 300	Nordre Undal	1 111 380	163 735
By	3 308 240	413 460	Lyngdal	2 579 300	453 625
Grandskerred	1 850 900	430 022	Høgebostad	1 205 700	114 200
Tinn	1 676 100	452 940			
Hjertdal	1 754 655	242 895			
Silgjord	2 062 230	208 538			
Hvitesøid	2 499 830	500 880			
Laardal	810 010	157 680			

(Forts.)

Landsdels.	Antagen	Antagen	Landsdels.	Antagen	Antagen
	Formue.	Indtægt.		Formue.	Indtægt.
	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.
Herød	1 145 840	248 585	Søndre Bergenhus.		
Vanse	4 312 500	875 430	Svæn	849 300	179 490
Kvinesdal	1 865 870	303 390	Fjælberg	1 262 870	350 050
Fjotland	301 230	100 820	Etne	1 437 600	188 180
Næs og Hiterd	2 033 600	483 953	Skonevik	1 200 000	213 100
Bakke	1 134 000	185 145	Kvindherred	2 091 410	376 960
Siredalen	534 950	130 710	Stordøen	1 376 200	209 200
			Valestrand	374 200	99 878
			Finnaas	1 020 900	429 780
Tilsammen	42 048 759	6 874 686	Fltje	488 700	196 700
			Tyanes	1 705 920	461 380
Stavanger.			Strandebarm og Varaldsø	982 000	324 900
Sogndal	995 900	344 462	Røldal	312 250	65 821
Lunde	712 620	188 360	Ullensvang	3 461 300	581 400
Iseskestad	411 995	ca. 110 000	Ulvik	2 357 800	434 550
Holleland	781 390	219 287	Vikør	1 634 700	283 100
Birkrem	1 043 100	109 218	Jondal	808 000	132 700
Ekersunds Landdistrikt	1 552 600	407 415	Vossestranden	999 600	138 090
Ogne	379 000	49 300	Voss	5 316 900	788 610
Haa	1 522 200	275 950	Os	938 131	183 228
Time	1 660 000	295 400	Fuso	1 392 500	312 550
Gjesdal	786 090	161 710	Fano	2 092 970	675 959
Klop	2 172 500	197 000	Sund	1 544 580	574 810
Hjølland	2 714 210	344 580	Fjeld	839 000	381 800
Hanland	2 413 350	369 580	Askøy	2 231 300	824 000
Hotland	4 549 785	440 447	Aarstad	4 924 000	855 600
Hjølo	572 290	155 951	Haus	2 091 300	539 000
Fossan	1 023 652	62 375	Brvik	1 280 800	280 000
Strand	1 350 000	197 930	Hammer	1 922 500	382 150
Aaral	610 000	79 191	Hosanger	1 576 400	277 500
Hjølmeland	1 099 223	142 459	Manger	1 055 000	201 200
Fløter	616 200	74 570	Herlvs	873 200	278 220
Jølse	1 181 130	198 592	Lindaa	1 431 265	481 116
Sand	886 100	144 110	Masfjorden	729 000	157 900
Saude	508 920	96 090			
Suledal	812 610	168 330	Tilsammen	53 505 208	11 929 312
Rennesø	1 169 412	124 450	Nordre Bergenhus.		
Mostør	1 036 158	157 085	Lerdal	805 500	245 210
Finnøy	1 199 380	119 480	Borgund	259 400	92 220
Norstrand	750 700	83 370	Aardal	479 402	155 368
Sjernerø	637 800	61 030	Lyster	2 137 200	406 360
Vikedal	1 259 200	142 320	Hafslo	1 643 850	426 724
Bukken	314 515	59 170	Sogndal	2 182 770	311 745
Tysvær	500 650	99 800	Aurland	1 883 520	158 065
Skjold	1 023 207	320 619	Jostedal	861 750	116 050
Skudesnes	1 528 600	406 800	Lekanger	1 365 050	318 930
Avaldnes	2 624 340	729 970	Balestrand	1 188 300	132 250
Torvstad	1 146 550	217 535	Vik	2 074 900	395 150
Skaarø	872 000	212 466	Klevold	762 220	108 455
			Ladvik og Brekke	890 000	196 600
			Evindvik ¹⁾	524 300	266 920
			Utvær	319 300	96 620
			Hyllestad	667 140	169 450
Tilsammen	44 471 897	7 651 405			

¹⁾ Oppgaven gjelder 1885.

(Forts.)

Landsdolo.	Antagen	Antagen	Landsdolo.	Antagen	Antagen
	Formue.	Indtægt.		Formue.	Indtægt.
	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.
Askevold	512 975	952 400	Halse	406 740	72 310
Ytre Holmedal	949 180	298 990	Suredalen	1 679 250	422 202
Indre Holmedal	1 278 750	274 850	Rindalen	1 201 800	240 150
Vefring	359 760	71 920	Eds	858 240	365 410
Førde	2 711 400	489 700	Tustern	435 940	87 050
Jølster	1 460 678	219 399	Aure	1 589 860	514 934
Kinn	998 800	230 020			
Brennanger	493 765	120 920	Tilsammen	42 142 776	10 650 640
Daviken	950 260	176 040			
Gloppen	2 469 490	434 345			
Indviken	1 592 060	223 000	Søndre Trondbjem.		
Stryn	1 730 400	281 167	Orkedal	4 388 200	707 870
Fid	1 414 900	393 900	Moldalen	2 524 500	271 550
Hornindal	692 680	166 340	Ronnebu	1 529 300	230 190
Selg	985 590	442 900	Opdal	1 676 600	255 875
Tilsammen	36 045 240	7 710 839	Molhus	1 700 400	281 400
Romsdal.			Flaa	319 010	58 210
Vanelven	932 898	247 021	Høilandet	380 430	95 127
Volden	1 556 900	457 180	Horg	1 151 850	214 005
Ørsten	897 700	223 520	Støren	1 012 080	218 745
Hjørandfjord	819 100	161 110	Budal	264 750	104 100
Stranden	1 428 915	252 870	Soknedalen	1 283 000	89 000
Norddalen	1 380 000	243 250	Singsaa	398 802	216 958
Sunnelven	624 800	175 820	Holtaalen	595 550	110 790
Sands	903 550	232 595	Aalen	576 860	311 280
Hers	886 900	306 525	Ryros	2 745 500	573 380
Ulvsten	1 320 000	317 750	Byraen	1 826 276	277 864
Borgund	2 698 630	572 650	Budvikon	579 105	48 237
Ørskog	699 000	235 600	Bynessot	947 000	262 281
Sjøkelven	745 400	178 450	Leinstranden	861 500	187 540
Skotljo	1 414 400	239 000	Klebbu	857 550	493 104
Harham	1 703 930	420 064	Selbu	1 311 100	491 240
Vestnes	1 169 296	180 300	Strinden	6 002 440	1 656 180
Fid	363 355	89 515	Hevne	1 325 600	520 260
Vold	568 377	101 854	Stadsbygden	1 025 770	166 840
Gryten	1 046 800	249 550	Rissen	1 508 820	291 390
Ves	1 180 300	270 397	Hiteren	1 165 260	593 210
Nasset	960 154	129 969	Frøsten	777 480	346 425
Bols	1 769 500	498 930	Ørlandet	1 652 000	320 890
Akers	891 640	246 380	Bjugn	1 360 870	275 300
Sands	337 300	98 850	Aufjord	989 600	574 800
Frønen	603 840	256 880	Bjørnr	1 219 400	500 770
Bud	693 070	233 569	Tilsammen	44 020 203	10 629 811
Kvernæs	2 426 100	697 170	Nordre Trondbjem.		
Fred	882 000	208 463	Nedre Stjørdalen	2 471 000	618 000
Øre	515 903	267 850	Hegro	2 008 710	378 440
Tingvold	1 153 180	312 600	Meraker	278 650	175 965
Strømsnasset	482 650	134 350	Frosten	1 356 900	288 490
Øknedalen	692 042	201 393	Aasen	827 300	143 142
Sundalen	717 900	214 574	Skogn	1 680 400	408 390
Stangvik	2 006 516	282 691	Levanger Landdistrikt	1 740 629	277 117
			Værdalen	3 477 800	840 920

(Slutt.)

Landsdolo.	Antagen	Antagen	Landsdolo.	Antagen	Antagen
	Formue.	Indtægt.		Formue.	Indtægt.
	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.
Lekaviken	995 740	328 635	Borge	585 200	410 633
Yttersen	955 830	189 790	Gimsg	144 850	86 463
Mosviken og Verran	939 500	271 900	Vaagen	2 795 700	927 760
Indørsen	3 454 100	712 100	Hadsel	1 244 500	749 510
Sparbu	2 360 048	458 635	Sortland	528 300	282 488
Stod	1 034 800	421 834	B	343 300	316 250
Eggo	611 500	148 600	Økenes	571 200	443 725
Snaasen	1 556 020	340 560	Dverberg	501 140	364 030
Beltstaden	1 986 130	432 359	Tilsammen	30 733 446	14 844 567
Namsos Landdistrikt	1 360 650	272 890			
Overhalden	1 758 912	375 960	Tromsø.		
Grong	2 250 400	273 120	Kvædfjord	999 810	284 844
Lerne	458 250	252 200	Trondenes	1 882 450	582 170
Fosnes	928 100	350 900	Sand	951 250	176 610
Flintanger	632 400	201 755	Ibestad	1 162 800	429 430
Kolvereid	726 177	232 260	Salangen	270 630	108 566
Nærø	738 240	183 075	Trang	981 880	390 438
Vikten	705 400	325 380	Berg	140 182	163 221
Lek	507 970	106 600	Lønvik	476 100	313 630
Tilsammen	37 822 156	9 067 697	Hillesø	244 946	103 806
Nordland.			Maalselven	906 450	281 900
Bindalen	646 800	204 050	Bardodalen	391 440	214 880
Brønnø	1 205 200	492 810	Tromsøundet	1 032 200	381 900
Velfjorden	181 040	89 490	Balsfjorden	399 200	161 070
Vegs	821 920	292 370	Malangen	250 000	96 020
Tjøtt	735 000	411 875	Karls	448 960	320 080
Alstahaug	1 308 120	541 904	Lyngen	417 900	306 080
Ilers	1 036 180	422 980	Skjervø	371 230	ca. 165 000
Vefsen	1 724 500	877 800	Kvænangen	185 940	200 100
Hatfjeldalen	139 500	200 615	Tilsammen	10 843 368	4 682 745
Nesne	1 464 700	554 470	Finnmarken.		
Lømmes	1 111 600	539 600	Loppen og Øksfjord	143 000	121 647
Mo	854 950	423 230	Talvik	269 500	147 150
Lurø	461 675	200 000	Alten	400 800	206 625
Trønen	136 000	64 372	Kautokelino	196 950	67 330
Rødø	469 350	293 262	Haavik	248 500	140 180
Melø	719 750	390 680	Hammerfest Landdistrikt	117 800	115 360
Gildeskaal	915 700	529 890	Kvalsund	59 600	89 800
Beløen	478 141	223 635	Mnass	202 400	138 450
Bodø Landdistrikt	1 317 160	706 440	Kjelvik	152 600	114 010
Skjerstad	750 000	436 480	Klatrand	138 300	152 610
Saltaldalen	609 000	254 750	Lebesby	57 900	103 525
Folden	999 450	496 650	Tanen	391 000	249 575
Stegen	977 450	373 130	Karasjøk	128 000	54 920
Hammerø	526 900	354 856	Næsseby	290 000	206 090
Lødingen	625 950	248 890	Vardø Landdistrikt	612 400	347 520
Tysfjorden	235 650	117 700	Vadsø	109 700	145 410
Evindnes	516 170	285 884	Sydvaranger	416 000	362 700
Ankenes	439 460	164 950	Tilsammen	3 926 750	2 762 932
Værø	219 390	136 585			
Flaketad	799 650	412 670			
Bukenes	1 543 000	681 750			

Norges nasjonalinntekt 1913-1924 beregnet av Wedervang

Vedlegg E

Norges nasjonalinntekt.

(Alle tall i millioner kroner.)

	1913.	1914.	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.	1920.	1921.	1922.	1923.	1924.
Samlet antatt inntekt ifølge skatteligningen	929,5	996,3	1332,7	2273,4	2827,7	3173,5	3705,4	3889,5	3299,4	2845,5	2695,7	2757,0
Tillegg 15 % for omgøelser etc.	+ 139,4	+ 149,4	+ 199,9	+ 341,0	+ 424,2	+ 476,0	+ 555,8	+ 583,4	+ 494,9	+ 426,8	+ 404,2	+ 413,5
Kapitalanvendelse til konsumsjonsformål fra statens side .	—	÷ 5,7	—	—	÷ 7,0	÷ 20,6	—	÷ 39,1	÷ 125,0	÷ 138,8	÷ 153,9	÷ 92,4
Tillegg eller fradrag for realiserte verdipapirer	—	—	—	÷ 250,0	÷ 400,0	+ 450,0	+ 70,0	+ 600,0	—	—	—	—
Fradrag for medtatte salgsgjevinster for skib	—	—	÷ 8,2	÷ 18,8	÷ 15,8	÷ 1,5	÷ 2,9	÷ 13,2	÷ 7,9	÷ 11,3	÷ 6,1	÷ 7,2
Tillegg for fratrukket premie for livsforsikring etc.	+ 10,4	+ 11,2	+ 12,3	+ 15,8	+ 22,7	+ 24,5	+ 27,1	+ 36,3	+ 31,9	+ 33,8	+ 33,1	+ 35,2
Fradrag for renter av offentlig gjeld til utlandet	÷ 15,0	÷ 16,0	÷ 17,0	÷ 16,0	÷ 13,0	÷ 13,0	÷ 15,0	÷ 18,0	÷ 26,0	÷ 34,0	÷ 48,0	÷ 67,0
Tillegg for fratrukket premier til sociale forsikringer	+ 10,0	+ 11,0	+ 11,0	+ 15,0	+ 18,0	+ 21,0	+ 32,0	+ 35,0	+ 34,0	+ 35,0	+ 34,0	+ 34,0
I. Beregnet samlet nasjonalinntekt etter den til enhver tid gjeldende kroneverdi	1074	1146	1531	2360	2857	4110	4372	5073	3701	3157	2959	3073
Engrosprisbevegelse (se side 243 foran)	100	106	142	200	292	344	332	388	288	227	223	265
II. Nasjonal inntekt etter samme pengeverdi som i 1913 (avrundet)	1075	1080	1080	1180	980	1190	1320	1310	1285	1390	1290	1160
Kalkulert verdi av arbeidet i hjemmet	180	190	260	360	525	620	600	700	520	410	410	475
III. Beregnet nasjonalinntekt etter den til enhver tid gjeldende pengeverdi innbefattet husarbeide	1254	1335	1790	2720	3380	4730	4970	5770	4220	3572	3370	3548
IV. Denne redusert til pengeverdien i 1913 (avrundet)	1255	1260	1260	1360	1155	1375	1500	1490	1460	1570	1480	1340

20 — Statsekonomisk tidskrift. 1926.

Privat bruttoinntekt av arbeid og kapital som andel av inntekt beregnet ut fra antatt inntekt

Inntekt beregnet ut fra antatt inntekt etter den kommunale skattelikning og privat bruttoinntekt av arbeid og kapital.

Ar	Antatt inntekt iflg. den kommunale skattelikning	Tillegg til antatt inntekt før innføring av selvangivelser	Tillegg til antatt inntekt for ikke liknede personer	Beregnete korreksjoner for kursgevinst (-) og tap (+) på aksjesalg m. v.	Beregnete fradragsberettigede livsforsikringspremier	Beregnete fradragsberettigede trygdepremier	Sum beregnet inntekt etter de kommunale likningsoppgavene	Privat bruttoinntekt av arbeid og kapital	71 % av 8
	1	2	3	4	5	6	7 = 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6	8	9
1900	479	55	80	—	—	2	616	1 024	60.2
01	486	56	80	—	—	2	624	1 007	62.0
02	491	56	80	—	—	2	629	999	63.0
03	487	56	75	—	—	2	620	992	62.5
04	487	56	75	—	—	2	620	993	62.4
05	495	57	75	—	—	2	629	1 019	61.7
06	513	59	75	—	—	2	649	1 093	59.4
07	535	62	80	—	—	3	680	1 161	58.6
08	559	64	80	—	—	3	706	1 193	59.2
09	580	67	80	—	—	3	730	1 215	60.1
1910	609	70	85	—	—	3	767	1 337	57.4
11	651	75	80	—	—	3	809	1 423	56.9
12	831	—	75	—	10	4	920	1 571	58.6
13	930	—	75	—	11	10	1 026	1 745	58.8
14	996	—	70	—	12	11	1 089	1 806	60.3
15	1 333	—	70	—	16	12	1 431	2 473	57.9
16	2 273	—	70	÷ 270	23	15	2 111	3 744	56.4
17	2 828	—	65	÷ 415	25	19	2 522	4 435	56.9
18	3 174	—	65	+ 50	27	21	3 337	5 082	65.7
19	3 706	—	60	+ 65	36	32	3 899	6 182	63.1
1920	3 890	—	60	+ 585	32	35	4 602	7 486	61.5
21	3 299	—	100	—	34	35	3 368	5 459	61.7
22	2 846	—	100	—	33	36	3 015	4 918	61.3
23	2 696	—	85	—	35	35	2 851	4 882	58.4
24	2 757	—	80	—	38	35	2 910	5 402	53.9
25	2 770	—	85	—	45	35	2 955	5 430	54.4
26	2 470	—	100	—	44	34	2 648	4 451	59.5
27	2 252	—	100	—	42	33	2 427	3 997	60.7
28	2 153	—	90	—	40	34	2 317	3 980	58.2
29	2 200	—	80	—	43	33	2 356	4 100	57.5
1930	2 197	—	80	—	45	33	2 355	4 157	56.7
31	1 994	—	110	—	46	32	2 182	3 634	60.1
32	1 934	—	150	—	51	32	2 167	3 628	59.7
33	1 902	—	150	—	55	35	2 142	3 619	59.2
34	1 954	—	150	—	58	37	2 199	3 813	57.7
35	2 076	—	130	—	64	41	2 311	4 079	56.6
36	2 306	—	100	—	64	46	2 516	4 519	55.7
37	2 655	—	110	—	70	54	2 889	5 226	55.3
38	2 897	—	120	—	65	48	3 130	5 455	57.4
39	3 087	—	110	—	75	63	3 335	5 868	56.8
1946	5 478	—	110	—	121	120	5 829	10 238	56.9
47	6 521	—	120	—	148	159	6 948	12 135	57.3
48	7 328	—	140	—	181	170	7 819	13 495	57.9
49	7 971	—	150	—	184	180	8 485	14 261	59.5
1950	8 778	—	180	—	190	200	9 348	15 515	60.3

Inntekter i norske byer etter skatteligningen for 1859

14. Indtægter i norske Byer efter Skatteligningen for 1859.

I „Indstilling fra den angaaende Rigets Skattevæsen m. V. ved Kgl. Rosol. af 16de Februar 1861 naadigst anordnede Commission“ (Sth. Forh. 1862—1863 O. No. 6) findes meddelt endel Tabeller, der viser Indtægtsforholdene (i 1858) efter Skatteligningen for 1859 for samtlige norske Byer med Undtagelse af følgende mindre: Svelviken, Langesund, Stathelle, Tvedestrand, Lillesand, Mandal, Farsund, Flekkefjord, Sogndal, Egersund, Skudeneshavn, Stenkjær, Namsos og Hammerfest.

De i Tabellen medtagne Byer havde i nævnte Aar tilsammen 26 013 Skatydere med en samlet Indtægt af Kr. 43 667 940. Da de samme Byers Indtægt efter de i Kommunalstatistiken for 1866 meddelte Oplysninger forholdt sig til de ovennævnte ikke medtagne Byers Indtægt som 100 : 7.28¹⁾, kan man efter samme Forhold regne disse Byers Indtægt i 1858 at have udgjort omtrent 3 179 000 Kr., eller, da deres Folkemængde i Aarene 1855—1865 tiltog i et noget stærkere Forhold end de øvrige Byers, maaske rettere 7 Pct. = 3 057 000 Kr. Samtlige Byers Indtægt i 1858 skulde altsaa kunne ansættes til omtrent 46 725 000 Kr. Naar man hermed vil sammenligne de for senere Aar i „Tabellarisk Fremstilling af Norges økonomiske Udvikling i Aarene 1851—1875“ (Sth. Dok. No. 1 for 1878) samt i „Statistisk Aarvog for Kongeriget Norge“ meddelte Indtægttabeløb, maa det haves for Øie, at de for 1859 beregnede Opgaver angaar Byskatligningen, der efter den i det nævnte Dokument Side 4 gjorte Bemærkning viser omtrent 2.2 Pct. høiere Tal end Fattigskatligningen, hvorpaa de senere Opgaver indtil og med 1888 ere byggede. Fradrages altsaa 2.2 Pct. fra Indtægtssummen for 1859, udkommer Tallet 45.7 Million Kr., hvormed kan sammenholdes, at Byernes Indtægt ved Skatteligningen for 1866 ansattes til 62.6 Mill., for 1873 til 79.9 Mill. og for 1883 til 126.7 Mill. Kr.

De ovennævnte Tabeller vise i Detail for hver enkelt By Antallet af Skatydere fordelt efter Indtægternes Størrelse samt inddelt i Klasser efter Familiens Størrelse, undtagen for nogle faa Byer, hvor sidstnævnte Inddeling ikke er gjort, deriblandt imidlertid Bergen. Noget samlet Resultat af disse Opgaver er hidtil ikke offentliggjort, og man har derfor fundet, at en Oversigt vilde have sin Interesse. Under Udarbejdelsen af denne er tillige nogle i Originalopgaverne indløbne Summeringsfeil m. m. blevne berigtigede.

Hovedresultatet af denne Bearbejdelse meddeles i omstaaende Tabeller 1—3:

Tablet 1. Oversigt over det samlede Antal Skatydere og den samlede beskattede Indtægt, ifølge Skatteligningen for 1859, i de enkelte Byer inddelte i Grupper efter deres Størrelse;

¹⁾ Den samlede Indtægt i de for 1859 medtagne Byer udgjorde nemlig efter Skatteligningen for 1866 39 098 840 Kr. (Uddelt efter Fattigskatligninger og for Vades Vedkommende efter Femaarsberetningen 1866—1870 S. 88). I de for 1859 ikke medtagne Byer var Indtægten Kr. 4 303 276 og 1 3 i Tiderummet 1859—1866 nyoprettede Byer 487 500 Kr.

Tablet 2. Det samlede Antal Skatydere og den samlede beskattede Indtægt, fordelt efter de forskjellige Indtægtssatser for hver Gruppe af Byer;

Tablet 3. Det samlede Antal Skatydere og den samlede beskattede Indtægt fordelt efter Grupper af Indtægtssatser for de forskjellige, efter Familiens Størrelse opstillede Skatteklasser.

Tablet 1. Oversigt over det samlede Antal Skatydere og den samlede beskattede Indtægt, ifølge Skatteligningen for 1859, i de enkelte Byer inddelte i Grupper efter deres Størrelse.

Byer.	Antal Skatydere.	Antagen Indtægt.	Byer.	Antal Skatydere.	Antagen Indtægt.
		Kr.			Kr.
Gruppe 1.			Gruppe 4.		
Kristiania	6 118	13 178 000	Østerrisør	271	354 000
Drammen	952	2 286 400	Haugesund	212	187 760
Stavanger	504	1 691 200	Aalesund	558	512 400
Bergen	2 440	4 694 000	Molde	248	272 360
Trondhjem	1 491	3 174 400	Tromsø	100	515 600
			Vadsø	242	273 000
Gruppe 2.			Gruppe 5.		
Fredrikshald	1 525	1 735 440	Son	110	101 780
Fredrikstad	652	1 108 880	Hjølen	85	61 620
Moss	650	806 880	Kongsvinger	120	207 600
Kongsberg	1 048	771 520	Hamar	104	277 000
Horten	1 764	1 262 880	Hønefoss	142	158 140
Larvik	878	1 147 280	Aasgaardstrand	124	71 940
Kragerø	275	420 200	Grimstad	111	241 000
Skien	872	775 000	Levanger	180	164 080
Arendal	306	1 455 000	Bodø	57	68 500
Kristiansand	721	1 856 680	Vardø	128	135 240
Kristiansund	810	875 960			
Gruppe 3.			Sammendrag:		
Sæpøborg	804	850 040	Gruppe 1	11 489	34 075 000
Drøbak	261	300 000	— 2	9 084	11 715 700
Lillehammer	280	206 600	— 3	4 172	5 480 440
Holmestrand	265	226 000	— 4	1 268	1 487 800
Tjønsberg	409	752 700			
Sandnessjørd	223	202 020			
Brevik	275	222 060			
Forgrund	120	403 400			
			Ialt	26 013	43 667 940

(2018)

Indtægtsatser.	Antal Skatydere.					Antagen Indtægt i Tusinder af Kroner.				
	Grup- pe 1.	Grup- pe 2.	Grup- pe 3.	Grup- pe 4.	Ialt.	Grup- pe 1.	Grup- pe 2.	Grup- pe 3.	Grup- pe 4.	Ialt.
Kr.						Tus. Kr.	Tus. Kr.	Tus. Kr.	Tus. Kr.	Tus. Kr.
100 000	1	-	1	-	2	100.0	-	100.0	-	200.0
108 000	1	-	-	-	1	108.0	-	-	-	108.0
120 000	1	1	-	-	2	120.0	120.0	-	-	240.0
148 000	1	-	-	-	1	148.0	-	-	-	148.0
200 000	-	1	-	-	1	-	200.0	-	-	200.0
Sammen drag.										
Under 500 Kr.	1 817	3 258	1 691	454	7 220	726.8	1 296.8	600.9	151.2	2 775.7
Fra og med 500 til 1 000 Kr.	3 250	3 048	1 011	377	7 784	2 386.6	1 970.7	690.5	252.4	5 300.2
- - - 1 000 - 2 000 -	3 028	1 508	776	232	5 542	2 937.0	1 940.9	994.4	200.0	7 161.6
- - - 2 000 - 5 000 -	2 436	959	562	171	4 128	2 198.2	2 724.4	1 645.2	500.6	12 068.4
- - - 5 000 - 10 000 -	507	199	89	28	823	2 456.2	1 809.2	608.0	189.2	5 562.6
- - - 10 000 - 20 000 -	245	78	26	4	351	2 147.4	978.0	348.4	60.0	4 533.8
- - - 20 000 - 50 000 -	84	25	14	2	125	2 206.4	1 120.4	290.0	44.4	3 661.2
- - - 50 000 - 100 000 -	20	1	2	-	23	1 240.4	56.0	112.0	-	1 508.4
- - - 100 000 - 200 000 -	4	1	1	-	6	476.0	120.0	100.0	-	696.0
- 200 000 Kr. og derover .	-	1	-	-	1	-	200.0	-	-	200.0
Ialt	11 489	9 084	4 172	1 288	26 019	24 975.0	11 718.7	5 489.4	1 487.8	43 667.9

Tabel 3. Det samlede Antal Skatydere og den samlede beskattede Indtægt fordelt efter Grupper af Indtægtsatser for de forskellige, efter Familiens Størrelse opstillede Skatteklasser.

Indtægtsgupper.	Skatteklasser efter Familiens Størrelse ¹⁾ .					Ialt.
	Klasse 1: Personer uden Familie.	Klasse 2: 2-4 Per- soner.	Klasse 3: 5-7 Per- soner.	Klasse 4: 8 eller flere Personer.	Klassen nøppivet.	
Antal Skatydere.						
Under 500 Kr.	3 869	1 858	584	27	932	7 220
Fra og med 500 til 1 000 Kr.	3 628	3 061	1 335	160	605	7 784
- - - 1 000 - 2 000 -	1 820	2 005	1 042	220	465	5 542
- - - 2 000 - 5 000 -	1 044	1 472	322	222	551	4 128
- - - 5 000 - 10 000 -	164	277	208	77	102	823
- - - 10 000 - 20 000 -	66	122	68	30	56	351
- - - 20 000 - 50 000 -	20	51	27	10	18	125
- - - 50 000 - 100 000 -	6	8	6	2	1	23
- - - 100 000 - 200 000 -	1	2	2	-	-	6
- 200 000 og derover	-	-	1	-	-	1
Ialt	9 622	8 627	4 047	767	2 720	26 019
Samme med Fradrag af Stavanger²⁾	9 402	8 621	3 998	768	2 720	25 509
Antagen Indtægt.						
Under 500 Kr.	1 458 180	739 240	211 160	9 060	367 200	2 775 740
Fra og med 500 til 1 000 Kr.	1 772 880	2 058 820	925 400	104 200	438 900	5 300 200
- - - 1 000 - 2 000 -	2 216 200	2 608 600	1 240 000	280 400	607 400	7 161 600
- - - 2 000 - 5 000 -	2 940 800	4 221 800	2 460 600	688 400	1 649 800	12 068 400
- - - 5 000 - 10 000 -	1 114 000	1 887 600	1 249 000	507 200	704 200	5 562 600
- - - 10 000 - 20 000 -	378 000	1 568 400	841 200	488 800	729 400	4 533 800
- - - 20 000 - 50 000 -	768 000	1 568 000	774 800	222 400	482 000	3 861 200
- - - 50 000 - 100 000 -	420 000	548 400	372 000	108 000	60 000	1 508 400
- - - 100 000 - 200 000 -	100 000	268 000	240 000	-	-	696 000
- 200 000 og derover	-	-	200 000	-	-	200 000
Ialt	11 766 060	15 662 860	8 782 780	2 477 260	5 028 900	43 667 940
Samme med Fradrag af Stavanger²⁾	11 408 860	14 474 060	8 608 980	2 457 960	5 028 900	41 976 740

¹⁾ For enkelte Byer er Klasseinddelingen lidt afvigende.

²⁾ For Stavanger er Klasseinddelingen i de til Grund for Bearbejdelsen liggende Opgaver (O. No. 6 for 1948-1953 S. 40) vilkaarlig ansat.

**Tabeller vedrørende ligningsresultater for skatteåret 1919-20.
Østfold fylkesskatte styre**

Vedlegg H

TABELLER

VEDKOMMENDE

LIGNINGSRESULTATER

FOR SKATTEAARET 1919-20

UTGITT AV

ØSTFOLD FYLKES-SKATTESTYRE

Det Statistiske
Centralbyrå's
Bibliotek.

Det Statistiske
Sentralbyrå
Bibliotek

MOSS

C. VONG & SØNS BOKTRYKKERI

1920

Nr.	Skattedistriktene navn	Folketal efter rattonerings-tællingen av 1918	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		12	13	14	15	16	17	18	Nr.
												Antal skat-ydere	Herav inden-bygds person-lige skat-ydere								
1	Hobøl	2397	1070	983	12.987.100	2.034.815	1.565.835	1.525.825	1.057.71	114.840	41.0	848	1593	84.08	68.0	5.75	1.90	III	Nei	1	
2	Vaaler	2247	612	566	8.176.000	1.056.300	850.475	789.485	583.8	71.615	42.7	764	1503	97.88	68.7	7.00	2.00	IV alt. 1	Nei	2	
3	Svindal	395	440	395	6.102.600	660.584	581.894	481.531	402.8	45.912	42.7	764	1473	96.74	69.2	7.00	2.00	IV alt. 1	Nei	3	
4	Jeløy	3513	1296	1222	18.682.000	4.572.335	4.006.705	3.586.015	3.020.3	252.454	34.8	1300	3278	168.26	76.4	6.00	2.00	II alt. 7	Ja	4	
5	Rygge	4245	1746	1645	17.541.700	3.398.727	3.320.825	2.406.492	2.328.5	203.416	38.7	800	2018	116.47	70.2	7.00	2.00	II	Nei	5	
6	Raade	2917	1197	1168	10.641.937	1.781.770	1.724.125	1.199.677	1.142.0	117.258	40.0	611	1476	95.20	66.5	8.00	2.00	IV	Nei	6	
7	Tune	7589	2489	2425	29.536.700	6.808.335	5.267.125	5.081.855	3.540.6	653.506	31.9	897	2130	174.58	67.2	11.00	2.20	I alt. 7	Nei	7	
8	Rolvssøy	2554	901	859	6.349.500	2.330.538	1.719.900	1.784.842	1.174.2	137.615	33.6	912	2002	105.34	68.2	7.00	2.00	II	Ja	8	
9	Glemmen	11169	3333	3263	19.526.700	9.129.900	7.365.900	6.851.869	4.693.9	749.364	29.2	817	2257	162.99	63.7	11.00	2.00	I alt. 7	Ja	9	
10	Kraakerøy	3600	1147	1094	15.298.100	4.149.986	2.913.515	2.874.287	1.638.7	116.582	30.4	1152	2665	106.82	56.2	6.50	2.00	II alt. 7 med till. av 50 %	Nei	10	
11	Onsøy	7950	2590	2448	27.826.000	6.135.490	5.218.234	4.282.644	3.367.2	116.028	30.8	772	2132	132.98	69.4	9.00	2.00	I alt. 7	Nei	11	
	Tilsammen Moss fogderl	48181	16821	16068	172.668.337	42.058.780	34.534.533	30.864.522	22.950.3	2978.590	33.1	873	2149	134.65	66.4						
12	Rømskog	501	209	192	4.371.600	322.075	197.125	237.226	112.2	24.708	38.3	643	1026	55.09	56.9	6.73	2.00	III alt. 1	Nei	12	
13	Rødnes	1386	593	559	9.112.300	875.503	788.025	618.686	531.6	56.830	40.3	632	1410	83.89	67.5	6.24	2.00	IV	Nei	13	
14	Rakkestad	4315	1692	1624	18.537.200	3.019.088	2.753.400	2.180.093	1.826.4	194.165	37.6	700	1695	101.40	70.4	7.20	2.00	III	Nei	14	
15	Degernes	1555	666	602	8.759.300	1.051.910	900.515	767.320	616.8	73.532	38.7	676	1497	99.05	67.0	7.30	2.00	III	Nei	15	
16	Eidsberg	6200	2575	2507	23.162.937	4.466.462	4.174.592	3.155.187	2.863.6	222.504	40.4	720	1665	80.98	69.0	E. 5.50 T. 5.80 H. 6.00	2.00	III	Nei	16	
17	Skiptvet	2512	957	930	8.593.400	1.569.785	1.337.150	1.142.210	909.8	96.585	37.0	629	1438	81.95	68.2	6.95	2.00	III alt. 1	Nei	17	
18	Spydeberg	2732	1119	1077	18.243.700	2.435.030	2.283.875	1.865.930	1.716.4	127.077	39.4	891	2121	102.91	75.3	Sp. 4.80 Ho. 4.90 He. 5.00	2.00	III	Nei	18	
19	Askim	4105	1857	1809	30.352.800	5.441.050	4.480.550	4.403.220	3.443.7	258.072	44.0	1325	2477	103.11	79.5	4.61	1.80	III	Nei	19	
20	Trøgstad	3610	1624	1573	14.507.500	2.346.525	2.188.475	1.570.981	1.413.0	137.000	43.6	650	1391	80.13	65.1	Tr. 6.30 B. 7.00	2.00	III	Nei	20	
	Tilsammen Rakkestad fogderl	26916	11292	10873	135.640.737	21.527.428	19.103.707	15.940.853	13.433.9	1190.473	40.4	799	1757	90.54	70.3						
21	Aremark	1821	752	712	10.071.760	1.020.446	862.881	697.940	540.2	86.493	39.1	560	1212	91.71	62.6	9.50	2.00	III	Nei	21	
22	Øymark	1988	720	688	9.527.500	1.333.385	1.155.720	1.002.226	824.5	71.172	34.6	671	1679	83.99	62.6	5.20	2.00	III	Nei	22	
23	Idd	5710	1971	1882	16.463.400	3.844.585	3.559.025	2.650.200	2.367.0	229.471	32.9	673	1891	105.59	67.4	I. 7.36 E. 7.54	2.00	II	Nei	23	
24	Berg	5911	2511	2426	23.750.400	5.533.214	4.992.410	4.055.370	3.516.1	239.052	41.0	936	2057	83.65	72.6	4.51	2.00	II	Nei	24	
25	Skjeberg	6687	2390	2293	31.058.700	6.604.850	4.900.705	4.980.200	3.277.9	559.982	34.3	973	2137	155.01	66.8	S. 9.97 I. 10.09 U. 10.19	2.00	I	Ja	25	
26	Borge	6766	2073	2010	19.404.900	7.635.564	4.754.630	5.978.953	3.101.9	576.824	29.7	1128	2365	146.68	65.2	9.00	2.00	I alt. 7	Ja	26	
27	Torsnes	1483	574	560	4.161.000	976.988	936.450	636.933	596.7	50.697	37.7	659	1672	83.40	64.4	5.66	2.00	II	Nei	27	
28	Hvaler	3920	1490	1397	6.857.775	2.479.541	2.402.785	1.808.292	1.731.5	10.945	35.6	632	1720	95.47	72.0	6.85	2.00	IV alt. 8	Nei	28	
29	Varteig	1202	443	427	3.505.900	720.090	704.330	494.354	478.5	44.083	35.5	599	1649	99.43	68.0	7.00	2.00	IV	Nei	29	
	Tilsammen Idd og Marker fogderl	35488	12924	12395	124.801.335	30.148.663	24.268.936	22.304.958	16.434.71	1998.719	37.7	849	1811	104.33	67.7						
	Sum fylket	110.585	41037	39866	433.110.409	93.734.871	77.907.176	69.118.333	52.818.98	67.782	36.4	847	1931	112.69	67.8						

29.331

Nr.	Skattedistriktens navn	19		21			Antal statskatt-ydere	Deres antagne formue	Dens antag indtægter	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	Nr.
		Indlægsprocent (hvis direkte tilgning ikke er anvendt)		Personlig arbeidsinntægt for gaardbrukere						Samlet statskatt (tilleggsskatt paa indtægt og formue medtal)	Indtælgsgrense for selvangivelser	Antal selvangivelsespligtige med indtægter		Antal indkomne selvangivelser	Herav fra ikke selvangivelsespligtige	Antal næringsopgaver vedkommende					
		paa jordbruk	paa skog	a) høiest	b) lavest	c) gjennemsnittlig						2000 kr. og derover	under 2000 kr.			Jordbruk	skog-drift	fiskeri	uavgivne næringsveier	tilsammen	
1	Hobøl	5	5	Kr. 3500	Kr. 400	Kr. 1686	263	Kr. 9.174.100	Kr. 943	Kr. 33.482.70	Kr. 500	219	821	227	0	43	0	0	0	43	1
2	Vaaler	6	5	1500	200	1002	151	6.315.500	497	15.739.20	500	110	469	114	4	39	0	0	0	39	2
3	Svindal	6	5	1700	300	895	90	4.232.600	320	11.971.00	500	77	329	56	0	7	0	0	0	7	3
4	Jeløy	8	5	4000	1500	2740	872	14.925.800	3.933	146.943.30	500	741	450	496	21	26	0	0	0	26	4
5	Rygge	8	5	5000	200	1882	745	15.532.400	2.481	87.652.30	500	605	888	347	31	126	42	0	0	168	5
6	Råde	7	2-5	2030	47	1037	272	8.408.700	903	25.805.40	500	241	885	382	9	227	0	23	0	250	6
7	Tune	d.	5	—	—	—	1526	15.002.400	4.778	119.906.79	400	1299	1127	1253	0	181	0	0	0	181	7
8	Rolvsey	7 1/2	5	3000	100	1258	528	4.700.700	1.896	50.176.00	400	464	406	495	4	94	14	0	0	108	8
9	Gjemmen	7	5	2200	100	1388	2223	26.573.700	9.143	464.845.89	500	1965	1368	2214	63	53	12	0	0	65	9
10	Kraakerøy	9	5	2200	200	1534	816	14.808.400	3.548	197.115.70	500	678	432	768	17	33	0	10	0	43	10
11	Onsøy	d.	5	—	—	—	1420	26.597.800	5.388	256.934.00	400	1182	1324	918	49	198	21	111	0	330	11
Tilsammen Moss fogderi							8906	146.272.100	33.837	1.410.572.28		7581	8499	7270	198	1027	89	144	0	1260	
12	Rømskog	5	5	3000	110	870	23	1.024.300	71	2.147.10	800	28	99	41	5	6	7	0	0	13	12
13	Rødenes	6	4 1/2	2000	300	1334	155	6.431.600	511	14.894.70	500	52	345	41	0	4	2	0	4	10	13
14	Rakkestad	7	2-5	2000	100	1055	513	14.754.300	1.787	57.489.80	400	357	1226	664	0	417	0	0	0	417	14
15	Degernes	5	5	4100	100	1089	178	6.110.600	521	15.080.00	400	146	470	311	0	193	1	0	0	194	15
16	Eldsberg	5	2-5	7490	100	1749	916	19.412.912	2.843	72.590.00	500	630	1835	965	0	575	0	0	0	575	16
17	Skipstvet	5	2-5	2000	100	1064	284	4.208.500	826	19.859.60	500	208	565	172	5	128	0	0	0	128	17
18	Spydeberg	5	2-5	3500	300	1785	488	12.787.950	1.828	64.833.40	500	391	698	285	2	135	0	0	0	135	18
19	Askim	5	5	3350	200	1907	1179	21.272.600	4.409	180.288.40	500	1017	796	906	39	186	0	0	0	186	19
20	Trøgstad	5	5	3500	100	1378	446	10.809.000	1.291	31.501.50	500	310	1178	446	13	272	0	0	0	272	20
Tilsammen Rakkestad fogderi							4182	96.811.762	14.091	458.684.50		3139	7212	3831	64	1916	10	0	4	1930	
21	Aremark	6	5	1200	500	879	120	6.954.310	533	23.389.10	400	92	661	56	6	3	2	0	0	5	21
22	Øymark	5	5	4000	500	1527	312	6.787.700	856	22.794.80	400	201	486	131	0	4	1	0	0	5	22
23	Idd	d.	5	—	—	—	794	11.015.550	2.491	64.137.45	500	660	1180	380	0	104	2	0	0	106	23
24	Berg	d.	5	—	—	—	1118	21.923.90	4.449	189.106.10	400	839	1625	1017	14	277	17	10	0	304	24
25	Skjeberg	7	5	4000	100	1464	1086	29.801.100	5.694	373.743.60	500	998	1258	1821	5	390	46	0	0	436	25
26	Borge	d.	5	—	—	—	1249	23.112.830	6.293	356.826.90	300	1137	913	1301	18	125	0	0	0	125	26
27	Torsnes	9	5	1500	200	771	261	3.605.200	707	18.594.10	400	158	413	117	1	47	0	0	0	47	27
28	Hvaler	5	—	1200	150	532	510	4.387.600	1.707	34.807.00	500	502	604	680	7	92	0	64	0	156	28
29	Varteig	6	5	2000	50	1224	142	2.301.900	420	8.282.00	300	116	312	43	1	22	2	0	0	24	29
Tilsammen Idd og Marker fogderi							5592	109.890.090	23.153	1.091.681.05		4703	7452	5546	52	1064	70	74	0	1208	
Sum fylket							18.680	352.973.952	71.082	2.960.937.83	300-500	15423	23163	16647	414	4007	169	218	4	4398	

Nr.	Skattedistriktenes navn	36	37	38	39	40	41	42	43	44	46	47	48	49	
		1. Gaardbrukere							2. Smaabrukere						
		Antal skatydere	Antagen formue	Antagen Indtægt	Skatbar indtægt	Samlet skat paa formue og indtægt	Ojennemsnitlig antagen indtægt	Ojennemsnitlig kommunal skat paa formue indtægt	Antal skatydere	Antagen formue	Antagen indtægt	Skatbar indtægt	Samlet skat paa formue og indtægt	Ojennemsnitlig antagen indtægt	Ojennemsnitlig kommunal skat paa formue og indtægt
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
1	Hobøl	132	6.431.100	440.160	357.620	33.783	3.334	256	71	583.700	91.575	44.760	3.773	1.290	53
2	Vaaler	133	5.623.200	389.000	314.920	33.290	2.925	250	35	183.800	42.750	23.860	2.037	1.221	58
3	Svindal	90	4.090.100	260.068	219.094	23.772	2.889	264	37	220.000	32.151	16.187	1.593	923	43
4	Jeløy	29	5.836.600	388.510	363.273	33.469	13.397	1154	15*	152.300	49.800	37.351	2.545	3.320	169
5	Rygge	198	11.646.200	921.100	781.496	77.938	4.652	389	90	359.500	107.250	58.543	4.827	1.192	53
6	Raade	228	8.104.400	686.525	551.814	60.353	3.011	264	85	576.800	109.000	59.545	5.917	1.294	69
7	Tune	149	6.321.900	594.950	475.325	65.203	3.992	437	105	1.182.500	217.600	133.090	17.165	2.072	163
8	Rolvsey	70	2.355.800	244.525	187.340	17.825	3.493	254	38	384.100	78.425	50.721	4.318	2.064	114
9	Glemmen	39	1.486.600	148.925	112.380	15.335	3.819	393	23	372.300	44.350	23.438	3.222	1.928	144
10	Kraakerøy	32	1.334.300	125.025	87.840	8.384	3.907	262	7	52.800	10.150	4.057	369	1.450	52
11	Onsøy	224	10.587.300	881.747	632.097	76.773	3.936	343	136	1.707.100	206.876	101.501	12.549	1.521	92
	Sum Moss fogderi	1324	63.817.500	5.080.535	4.083.199	446.125	3.837	337	642	5.774.900	989.927	553.053	58.315	1.542	91
12	Rømskog	45	808.200	67.275	42.680	4.488	1.495	99	13	54.300	10.175	4.418	406	782	31
13	Rødnes	153	5.591.300	445.450	357.132	33.467	2.911	218	54	273.000	53.350	24.077	2.048	988	37
14	Rakkestad	390	12.364.500	1.083.175	844.495	85.679	2.777	219	130	497.500	156.050	81.744	6.879	1.200	53
15	Degernes	175	5.970.300	420.700	323.620	35.560	2.392	203	59	395.500	63.925	30.600	3.014	1.083	51
16	Eidsberg	420	12.356.384	1.084.984	839.431	72.183	2.583	172	179	1.272.477	261.578	168.411	12.054	1.461	67
17	Skjptvet	242	4.535.300	467.250	332.039	32.148	1.931	132	32	137.800	21.500	8.384	858	672	26
18	Spydeberg	212	10.381.700	826.050	693.830	54.500	3.896	257	88	694.600	171.850	115.515	6.997	1.953	80
19	Askim	227	9.037.200	764.600	624.920	44.424	3.368	196	192	2.158.100	472.400	347.970	19.851	2.460	103
20	Trøgstad	344	9.788.900	803.200	588.434	60.340	2.335	175	180	1.127.800	185.725	89.752	8.388	1.032	52
	Sum Rakkestad fogderi	2208	70.833.784	5.962.684	4.646.581	422.789	2.700	191	927	6.601.077	1.396.553	870.871	60.495	1.506	65
21	Aremark	110	5.212.650	372.366	305.005	39.593	3.385	359	47	314.900	46.840	20.517	2.551	996	54
22	Øymark	128	5.069.600	352.440	275.213	24.450	2.753	191	49	215.800	73.575	43.734	2.707	1.501	55
23	Idd	257	7.605.800	904.850	724.050	68.988	3.520	268	124	523.500	204.175	115.960	9.678	1.646	78
24	Berg	253	11.069.500	918.760	746.426	56.818	3.631	224	53	268.600	75.925	42.276	2.525	1.432	47
25	Skjeberg	246	9.829.900	1.060.330	846.320	104.495	4.310	425	151	891.000	306.875	181.705	19.928	2.032	132
26	Borge	102	4.082.200	411.550	314.531	36.472	4.035	358	27	212.100	59.650	32.491	3.348	2.209	124
27	Torsnes	54	2.800.900	219.475	182.815	17.777	4.064	329	3	24.900	2.625	910	107	875	36
28	Hvaier	61	1.037.600	158.890	123.572	10.722	2.604	175	73	460.200	66.310	37.795	3.584	908	49
29	Varteig	67	1.893.600	222.140	175.466	16.947	3.315	252	87**	749.000	148.445	91.917	8.391	1.706	96
	Sum Idd og Marker fogderi	1278	48.601.750	4.620.801	3.693.398	376.262	3.615	294	614	3.660.000	984.420	567.305	52.819	1.603	86
	Sum fylket	4810	183.253.034	15.664.020	12.423.178	1.245.176	3.256	258	2183	16.035.977	3.370.900	1.991.229	171.629	1.544	79

*) Herav 13 forpagtere.

**) Heri 38 „smaabrukere, fabrikk- og lænsarbeidere“.

Nr.	Skattedistriktens navn	50	51	52	53	54	55	56	57	58	60	61	62	63		
		3. Verkselere, fabrikelere, handelsmænd, skibsredere o. l.								4. Haandverkere for egen regn., andre i selvst. virksomhet, fiskere.						
		Antal skatydere	Antagen formue	Antagen indtægt	Skatbar indtægt	Samlet skat paa formue og indtægt	Ojennemsnitlig antagen indtægt	Ojennemsnitlig kommunal skat paa formue indtægt	Antal skatydere	Antagen formue	Antagen indtægt	Skatbar indtægt	Samlet skat paa formue og indtægt	Ojennemsnitlig antagen indtægt	Ojennemsnitlig kommuneskat paa formue og indtægt	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		
1	Hobøl	13	467.100	58.450	50.545	3.879	4.496	29	31	177.000	49.225	32.390	2.245	1.588	72	
2	Vaaler	3	27.000	6.150	4.690	382	2.050	12	19	133.400	27.625	16.340	1.410	1.425	74	
3	Svindal *	3		47.000	45.710	3.359	15.666	1.111								
4	Jeløy	15	733.900	183.675	173.753	11.893	12.245	79	56	336.300	159.625	112.179	7.398	2.850	132	
5	Rygge	12	508.200	129.950	121.672	9.533	10.829	70	111	233.600	158.700	92.163	6.918	1.430	62	
6	Raade	5	107.900	29.275	27.085	2.382	5.855	47	30	120.600	43.000	24.475	2.199	1.433	73	
7	Tune	14	159.600	54.325	42.850	5.167	3.880	30	148	488.500	374.975	251.860	28.879	2.534	195	
8	Rolvseøy	6	105.400	19.800	14.736	1.242	3.300	20	17	127.000	61.600	47.176	3.556	3.623	209	
9	Glemmen	53	1.152.600	197.050	161.396	20.058	3.718	37	153	822.500	300.500	190.014	22.546	1.964	147	
10	Kraakerøv	15	830.400	67.925	53.246	5.121	4.528	34	29	242.300	97.985	69.564	5.006	3.378	172	
11	Onsøy	26	886.000	142.298	122.989	12.842	5.472	49	253	556.400	565.739	356.374	33.186	2.236	131	
	Sum Moss fogderi	165	4.978.100	935.898	818.672	75.858	5.672	46	847	3.237.600	1.838.974	1.192.535	113.343	2.171	134	
12	Rømskog	2	36.000	3.800	2.404	233	1.900	11	6	8.400	6.700	3.828	274	1.116	45	
13	Rødnes	6	106.700	9.950	7.092	655	1.658	10	6	2.600	5.425	2.378	153	904	25	
14	Rakkestad	13	250.600	85.800	76.970	6.043	6.600	46	78	403.300	186.000	141.658	11.007	2.385	128	
15	Degernes	4	17.000	41.525	39.080	2.686	10.381	72	6	18.900	9.950	6.320	499	1.658	83	
16	Eldsberg	68	1.224.823	230.522	192.491	13.157	3.390	19	215	586.322	382.840	251.861	15.078	1.780	70	
17	Skjotivet	9	216.100	27.875	23.745	2.082	3.097	23	24	34.100	31.275	19.312	1.411	1.303	59	
18	Spydeberg	10	335.000	62.250	56.685	3.401	6.225	34	25	78.300	53.425	39.280	2.043	2.137	82	
19	Askim	27	649.700	185.100	170.000	9.195	6.855	34	55	790.700	163.600	132.170	6.815	2.974	124	
20	Trøgstad	12	233.800	27.700	20.387	1.868	2.608	15	30	39.700	33.300	17.900	1.272	1.111	42	
	Sum Rakkestad fogderi	151	3.069.723	674.522	588.854	39.320	4.467	26	445	1.962.322	872.515	614.707	38.552	1.960	86	
21	Aremark	4	49.200	9.535	7.695	831	2.384	20	0	0	0	0	0	0	0	
22	Øymark	16	298.400	44.000	36.946	2.528	2.750	15	14	33.900	25.600	16.608	931	1.828	66	
23	Idd	24	1.703.700	154.800	139.100	13.767	6.450	57	43	87.100	78.200	49.620	3.840	1.818	89	
24	Berg	35	1.953.100	327.725	307.408	18.333	9.364	52	64	491.300	173.800	127.315	6.975	2.715	108	
25	Skjeberg	16	330.200	85.875	72.905	7.943	5.367	49	91	172.600	184.950	109.190	11.252	2.032	124	
26	Borge	27	453.700	131.230	106.775	10.473	4.860	38	114	246.100	273.850	170.788	15.863	2.402	139	
27	Torsnes	1	10.800	2.025	1.485	120	2.025	12	1	72.900	36.375	22.275	1.619	1.732	77	
28	Hvaler	24	432.200	85.605	72.112	5.904	3.566	24	26	88.800	40.800	26.843	2.055	1.569	79	
29	Vartelg.	3	26.200	5.320	3.784	336	1.773	11	0	0	0	0	0	0	0	
	Sum Idd og Markerfogderi	150	5.257.500	846.115	748.210	60.235	5.640	40	373	1.192.700	813.575	522.639	42.535	2.181	114	
	Sum fylket	466	13.305.323	2.456.535	2.155.736	175.413	5.271	37	565	6.392.622	3.525.064	2.329.881	194.430	2.117	117	

*) Elendomsomsætning.

Nr.	Skattedistriktens navn	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	Nr.	
		5. Embeds- og bestillingsmænd.							6. Private bestyrere, betjente og formænd.								
		Antal skatydere	Antagen formue	Antagen indtægt	Skatbar indtægt	Samlet skat paa formue og indtægt	Ojennemsnitlig antagen indtægt	Ojennsnitlig komm. skat formue Indt.	Antal skatydere	Antagen formue	Antagen indtægt	Skatbar indtægt	Samlet skat paa formue og indtægt	Ojennemsnitlig antagen indtægt	Ojennemsnitlig kommuneskat paa formue og indtægt		
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		
1	Hobøl	31	476.400	107.850	89.280	6.158	3.479	14	23	47.700	51.050	39.305	2.291	2.219	99	1	
2	Vaaler	19	264.600	62.675	53.985	4.308	3.246	27	15	44.000	21.650	14.170	1.079	1.443	71	2	
3	Svindal	5	8.400	12.100	9.680	691	2.420	13	2	3.500	4.300	3.440	227	2.150	113	3	
4	Jeløy	48	611.800	253.675	214.788	14.110	5.285	26	214	1.194.000	1.104.475	926.331	57.953	5.161	270	4	
5	Rygge	41	149.200	142.600	115.193	8.362	3.478	24	114	155.900	287.900	214.065	15.296	2.526	134	5	
6	Raade	31	124.700	103.625	84.352	6.997	3.343	28	22	19.300	37.775	26.225	2.136	1.717	92	6	
7	Tune	86	485.800	330.700	263.875	30.286	3.845	33	176	848.700	553.825	424.730	47.548	3.146	270	7	
8	Rolvsey	19	94.500	59.775	45.525	3.375	3.146	17	17	84.900	55.500	42.742	3.162	3.265	186	8	
9	Glemmen	64	347.500	282.825	228.736	25.855	4.419	46	424	518.300	1.054.850	733.567	81.729	2.489	192	9	
10	Kraakerøy	32	124.000	127.575	93.552	6.328	3.986	19	98	518.100	541.375	339.732	23.119	5.524	235	10	
11	Onsøy	46	217.200	195.419	161.491	14.969	4.246	35	178	847.000	533.998	383.339	35.122	3.000	197	11	
	Sum Moss fogderl	422	2.904.100	1.678.819	1.360.457	121.439	3.978	28	1283	4.281.400	4.246.698	3.147.646	269.662	3.310	210		
12	Rømskog	8	2.000	16.500	12.604	852	2.062	14	0	0	0	0	0	0	0	12	
13	Rødenes	8	85.300	23.150	18.815	1.344	2.894	18	2	0	3.300	2.085	130	1.650	65	13	
14	Rakkestad	39	207.400	115.675	93.177	7.123	2.966	16	76	178.400	120.450	85.338	6.501	1.585	85	14	
15	Degernes	6	11.100	18.300	15.000	1.117	3.050	16	4	13.800	6.600	2.790	296	1.650	74	15	
16	Eidsberg	117	1.128.018	436.763	366.096	22.664	3.733	17	53	128.300	147.235	119.605	6.875	2.778	130	16	
17	Skjptvet	20	58.600	56.900	45.815	3.301	2.845	18	15	85.700	47.450	39.662	2.927	3.163	195	17	
18	Spydeberg	17	356.100	97.325	88.745	4.981	5.725	20	39	282.000	78.600	59.085	2.895	2.015	74	18	
19	Askim	50	207.900	199.500	169.110	8.158	3.990	18	206	304.900	658.850	526.780	24.733	3.198	120	19	
20	Trøgstad	31	327.800	137.925	114.548	8.487	4.450	27	39	69.900	73.025	52.765	3.710	1.872	95	20	
	Sum Rakkestad fogderl	296	2.384.218	1.102.038	923.910	58.027	3.723	17	434	1.063.000	1.135.510	888.110	48.067	2.616	111		
21	Aremark	13	34.800	32.530	23.537	2.360	2.502	15	8	29.600	14.825	10.085	1.017	1.853	127	21	
22	Øymark	22	154.300	77.100	64.400	3.657	3.504	17	27	116.100	50.400	35.678	2.087	1.866	77	22	
23	Idd	117	287.000	373.600	299.130	22.798	3.193	18	118	396.000	257.575	180.470	14.183	2.182	120	23	
24	Berg	77	630.700	301.675	253.753	13.196	3.918	19	152	600.500	527.651	431.497	21.434	3.471	141	24	
25	Skjeberg	109	319.700	453.750	377.920	38.170	4.163	20	45	98.000	149.575	108.465	11.197	3.324	249	25	
26	Borge	55	258.500	219.450	165.077	15.359	3.990	21	97	764.800	456.440	372.595	35.046	4.706	361	26	
27	Torsnes	5	7.300	11.500	9.575	625	2.300	22	14	55.300	35.275	25.350	1.798	2.520	128	27	
28	Hvaler	48	202.100	156.180	129.141	9.455	3.253	23	134	1.149.000	525.965	453.023	34.217	3.925	255	28	
29	Varteig	9	247.500	34.040	28.545	2.635	3.782	24	3	13.500	8.665	6.790	536	2.888	178	29	
	Sum Idd og Marker fogderl	455	2.141.900	1.659.825	1.351.078	108.255	3.648	25	598	3.222.800	2.026.370	1.623.953	121.515	3.388	203		
	Sum fylket	1173	7.430.218	4.440.682	3.635.445	287.721	3.785	32	2315	8.567.200	7.408.578	5.659.709	439.244	3.200	190		

Nr.	Skattedistriktens navn	78	79	80	81	82	83	84
		7. Tjenere og hjemmевærende barn.						
		Antal skatydere	Antagen formue	Antagen inntøgt	Skatbar inntøgt	Samlet skat paa formue og inntøgt	Ojennsntlig antagen inntøgt	Ojennsntlig komm. skat p. formue inntøgt
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1	Hobøl	412	358.100	377.050	206.590	13.670	915	3
2	Vaaler	246	57.100	196.150	95.525	6.800	797	2
3	Svindal	184	15.400	137.320	55.700	3.722	746	2
4	Jeløy	161	1.500	177.975	79.044	4.745	1.105	2
5	Rygge	617	80.600	654.300	330.933	23.326	1.060	7
6	Raade	579	117.500	478.150	234.956	19.031	826	3
7	Tune	502	108.400	419.700	146.860	16.132	836	3
8	Rolvøy	191	45.100	183.875	89.075	6.325	962	3
9	Glemmen	275	8.500	221.750	75.180	8.286	806	3
10	Kraakerøy	139	179.100	131.075	33.601	2.545	942	1
11	Onsøy	361	229.600	382.720	160.076	14.865	1.058	4
	Sum Moss fogderi	3667	1.200.900	3.360.065	1.507.540	119.447	916	3
12	Rømskog	85	107.900	50.575	20.273	1.580	595	1
13	Rødnes	278	134.100	197.050	90.408	5.909	709	2
14	Rakkestad	532	285.100	467.825	234.608	17.441	879	3
15	Degernes	224	101.000	199.245	108.540	8.125	889	3
16	Eldsberg	892	300.600	763.485	308.500	21.489	856	2
17	Skiptvet	318	126.400	191.050	79.315	5.778	600	1
18	Spydeberg	461	252.200	491.650	280.700	14.184	1.066	3
19	Askim	419	209.400	483.900	278.390	13.184	1.155	3
20	Trøgstad	700	191.700	664.400	285.654	19.557	949	2
	Sum Rakkestad fogderi	3909	1.708.400	3.509.180	1.686.388	107.247	898	7
21	Aremark	299	38.600	185.580	69.116	6.649	620	2
22	Øymark	189	148.400	180.190	110.534	6.046	958	2
23	Idd	501	135.100	451.525	200.930	15.206	901	3
24	Berg	758	108.400	765.050	372.258	17.673	1.009	4
25	Skjeberg	743	173.100	711.500	324.695	32.900	958	4
26	Borge	383	79.600	378.858	142.303	12.966	989	3
27	Torsnes	167	61.200	157.575	75.365	5.141	943	2
28	Hvaler	260	900	115.850	34.857	2.448	445	2
29	Varteig	150	36.700	136.785	70.573	5.366	912	1
	Sum Idd og Marker fogderi	3450	782.000	3.082.913	1.400.631	104.395	893	3
	Sum fylket	11026	3 691 300	9.952 158	4.594.559	331.089	903	3

Nr.	Skattedistriktens navn	86	87	88	89	90	91
		8. Fabrik- og anlægsarbeidere.					
		Antagen formue	Antagen inntøgt	Skatbar inntøgt	Samlet skat paa formue og inntøgt	Ojennsntlig antagen inntøgt	Ojennsntlig kommuneskat paa formue og inntøgt
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1		21.700	18.575	11.440	712	1.429	55
2		1.000	4.000	2.330	165	1.000	41
3		0	0	0	0	0	0
4		342.000	1.034.720	683.978	41.686	2.600	104
5		74.100	579.800	401.278	28.184	2.274	110
6		5.000	19.325	11.804	954	1.610	79
7		1.482.800	2.358.550	1.607.465	179.735	2.325	177
8		507.100	986.225	678.742	48.504	2.072	102
9		1.078.900	2.844.400	1.753.246	195.014	2.382	163
10		674.000	1.252.425	609.686	40.989	2.367	77
11		614.600	1.071.849	745.381	56.196	2.174	114
	Sum	4.801.200	10.169.869	6.505.350	592.139	2.317	135
12		0	0	0	0	0	0
13		0	0	0	0	0	0
14		42.000	150.100	97.890	7.132	1.564	74
15		0	0	0	0	0	0
16		210.130	181.640	131.041	7.627	2.137	90
17		464.700	443.025	332.549	24.042	2.202	113
18		6.200	264.025	213.845	10.457	2.934	116
19		136.500	1.428.900	1.144.210	52.978	2.607	96
20		13.000	142.175	108.934	6.662	2.257	105
	Sum	872.530	2.609.865	2.028.469	108.898	2.388	99
21		0	0	0	0	0	0
22		35.500	94.900	62.572	3.324	1.898	66
23		51.000	318.525	198.220	14.707	1.694	78
24		398.100	1.297.575	871.611	41.976	1.990	64
25		426.700	1.464.650	993.985	100.033	2.530	173
26		891.400	2.474.110	1.601.958	145.974	2.467	146
27		47.600	160.025	105.225	7.086	2.222	98
28		159.900	197.245	125.366	9.075	1.616	34
29		54.800	107.410	75.455	5.768	1.704	91
	Sum	2.065.000	6.114.440	4.034.392	327.943	2.240	120
	Sum fylket	7.738.730	18.894.174	12.568.211	1.028.980	2.301	125

Nr.	Skattedistriktenes navn	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	Nr.	
		9. Husmænd og andre arbejdere.							10. Kaarfolk.								
		Antal skatydere	Antagen formue	Antagen indtægt	Skatbar indtægt	Samlet skat paa formue og indtægt	Ojennsnitlig antagen indtægt	Ojennsnitlig komm. skat paa formue og indtægt	Antal skatydere	Antagen formue	Antagen indtægt	Skatbar indtægt	Samlet skat paa formue og indtægt	Ojennsnitlig antagen indtægt	Ojennsnitlig kommuneskat paa formue og indtægt		
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.			
1	Hobøl	163	220.700	239.200	135.640	7.411	1.467	4	0	0	0	0	0	0	0	1	
2	Vaaler	42	60.700	43.150	21.060	1.595	1.027	3	0	0	0	0	0	0	0	2	
3	Svindal	44	40.500	50.500	23.291	1.714	1.170	3	3	52.500	3.500	2.408	303	1.166	101	3	
4	Jeløy	225	168.300	495.300	306.020	18.686	2.201	8	0	0	0	0	0	0	0	4	
5	Rygge	142	108.300	268.550	170.633	12.146	1.891	8	0	0	0	0	0	0	0	5	
6	Raade	103	71.100	135.200	74.328	6.087	1.312	8	0	0	0	0	0	0	0	6	
7	Tune	197	368.800	304.575	175.650	18.786	1.546	9	0	0	0	0	0	0	0	7	
8	Rolvsey	0	0	0	0	0	0	2	2	0	1.000	230	16	500	8	8	
9	Glemmen	600	618.300	1.434.325	920.799	102.523	2.390	17	0	0	0	0	0	0	0	9	
10	Kraakerøy	123	398.500	381.625	247.014	16.655	3.102	18	4	17.000	1.400	60	37	350	9	10	
11	Onsøy	391	433.900	667.741	377.210	34.818	1.707	18	0	0	0	0	0	0	0	11	
	Sum Moss fogderi	2030	2.489.100	4.020.166	2.451.645	220.421	1.980	10	9	69.500	5.900	2.698	356	655	39		
12	Rømskog	16	9.900	14.100	5.380	381	881	2	0	0	0	0	0	0	0	12	
13	Rødenes	19	33.600	15.800	5.683	421	832	2	33	633.000	34.550	23.988	2.762	1.047	83	13	
14	Rakkestad	108	127.700	127.075	67.297	5.100	1.177	4	0	0	0	0	0	0	0	14	
15	Degernes	44	25.200	55.375	34.400	2.495	1.258	5	0	0	0	0	0	0	0	15	
16	Eidsberg	232	144.670	323.290	176.973	10.187	1.394	4	0	0	0	0	0	0	0	16	
17	Skriptvet	4	1.500	5.400	2.785	196	1.350	0	0	0	0	0	0	0	0	17	
18	Spydeberg	54	83.800	97.325	64.050	3.254	1.802	6	0	0	0	0	0	0	0	18	
19	Askim	7	10.100	9.600	5.870	288	1.371	0	0	0	0	0	0	0	0	19	
20	Trøgstad	63	73.600	61.525	33.216	2.329	977	3	111	1.501.800	133.650	98.500	9.497	1.204	85	20	
	Sum Rakkestad fogderi	547	510.070	709.490	395.654	24.651	1.297	14	144	2.134.800	168.200	122.488	12.259	1.168	85		
21	Aremark	180	349.900	145.525	67.538	7.156	808	5	0	0	0	0	0	0	0	21	
22	Øymark	130	141.800	180.765	124.209	6.726	1.390	0	0	0	0	0	0	0	0	22	
23	Idd	471	222.900	778.600	440.390	33.026	1.653	2	2	7.000	1.700	720	67	850	33	23	
24	Berg	220	90.800	346.600	207.740	9.985	1.575	7	7	31.200	2.775	609	91	396	13	24	
25	Skjeberg	201	210.100	313.700	159.765	16.534	1.561	5	0	0	0	0	0	0	0	25	
26	Borge	146	119.800	296.250	171.835	15.678	2.029	1	1	0	600	100	9	600	9	26	
27	Torsnes	204	192.700	295.950	166.775	11.466	1.450	9	9	113.500	7.025	3.055	430	780	48	27	
28	Hvaler	293	416.700	451.220	307.232	22.372	1.540	1	0	0	0	0	0	0	0	28	
29	Varteig	10	13.200	14.980	10.090	783	1.498	0	0	0	0	0	0	0	0	29	
	Sum Idd og Marker fogderi	1855	1.757.900	2.823.590	1.655.574	123.726	1.522	19	19	151.700	12.100	4.484	597	637	31		
	Sum fylket	4.432	4.757.070	7.553.246	4.502.873	368.798	1.704	172	172	2.356.000	186.200	129.670	13.212	1.082	77		

Nr.	Skattedistriktenes navn	106	107	108	109	110	111	11
		11. Anden formuesinntøgt og pensjon.						
		Antal skatydere	Antagen formue	Antagen inntøgt	Skatbar inntøgt	Samlet skat paa formue og inntøgt	Ojennemsnittlig antagen inntøgt	Ojennsnittlig kommunalskat paa formue og inntøgt
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr	Kr
1	Hobøl	74	1.535.900	95.700	65.885	6.907	1.293	
2	Vaaler	50	872.000	56.325	36.955	4.330	1.126	
3	Svindal	25	312.500	20.220	13.893	1.358	829	
4	Jeløy	61	2.854.300	158.950	123.668	13.129	2.605	
5	Rygge	65	1.043.700	70.675	42.614	5.069	1.087	
6	Råde	40	508.500	32.625	18.667	2.510	816	
7	Tune	33	581.300	57.925	28.940	4.462	1.755	
8	Rolvøy	23	456.900	29.175	17.907	2.176	1.268	
9	Oleminen	60	966.700	73.250	37.842	6.096	1.261	
10	Kraakerøvd	26	702.900	79.280	63.655	5.514	3.049	
11	Onsøy	82	1.101.900	68.300	26.762	4.613	833	
	Sum Moss fogderl	539	10.936.600	742.425	476.788	56.164	1.377	
12	Rømskog	17	484.000	28.000	20.687	2.360	1.647	
13	Rødnes	0	0	0	0	0	0	
14	Rakkestad	162	2.190.200	161.250	103.228	11.812	995	
15	Degernes	80	749.600	84.895	56.500	5.623	1.061	
16	Eidsberg	246	4.170.719	354.260	238.863	21.703	1.440	
17	Skiplivet	55	824.100	45.425	26.276	3.474	826	
18	Spydeberg	81	1.530.600	141.375	104.725	8.131	1.745	
19	Askim	78	1.697.400	114.100	43.300	6.897	1.463	
20	Trøgstad	0	0	0	0	0	0	
	Sum Rakkestad fogderl	719	11.646.619	929.305	593.579	60.000	1.292	
21	Aremark	51	824.500	55.680	36.724	5.141	1.091	
22	Øymark	63	1.241.900	76.750	54.665	5.331	1.218	
23	Idd	37	590.400	35.475	17.450	2.462	958	
24	Berg	93	2.689.100	190.175	145.592	12.205	2.044	
25	Skjeberg	73	1.235.700	94.375	61.435	8.607	1.293	
26	Borge	55	765.400	52.650	23.531	3.648	957	
27	Torsnes	10	122.200	8.600	3.895	503	860	
28	Hvaler	60	816.000	65.620	42.763	4.632	1.093	
29	Vartelg	35	249.000	26.545	15.974	1.696	758	
	Sum Idd og Marker fogderl	477	8.534.200	605.870	402.029	44.225	1.270	
	Sum fylket	1735	31.117.419	2.277.600	1.472.396	160.389	1.313	

Skattedistriktenes navn	113	114	115	116	117	118	119
	12 a. Fiskere.						
	Antal skatydere	Antagen formue	Antagen inntøgt	Skatbar inntøgt	Samlet skat paa formue og inntøgt	Ojennemsnittlig antagen inntøgt	Ojennsnittlig kommunalskat paa formue og inntøgt
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
de	33	164.200	49.625	28.781	2.630	1.504	79
øy	258	1.302.300	501.567	300.028	29.606	1.944	115
.	62	165.400	64.700	29.635	1.723	1.043	27
berg	43	72.000	75.125	41.555	4.381	1.747	102
er	296	1.266.500	539.100	378.831	29.011	1.821	98
kerøy	60	199.500	97.675	36.766	2.795	1.628	46
.	752	3.169.900	1.327.792	815.596	70.146	1.765	93
	120	121	122	123	124	125	126
	12 b. Brukere.						
el	20	206.700	37.000	24.310	1.827	1.850	91
	127	128	129	130	131	132	133
	12 c. Haandverksarbeidere.						
men	349	280.400	731.675	443.322	49.326	2.096	112
	134	135	136	137	138	139	140
	12 d. Kvindelige fabrikkarbeidere.						
men	29	2.900	32.000	14.060	1.552	1.103	53

398 490.000 800.625 481.692 52.705 5.049 2.51

Nr.	Skattedistriktens navn	141	142	143	145	146	N 148	149	150	151	152	153	154		
		13. Boer.							14. Indenbygds A/S og banker.						
		Antal skatydere	Antagen formue	Antagen Indtægt	Skatbar Indtægt	Samlet skat paa formue og Indtægt	Gjennem-snitlig antagen Indtægt	Gjen-sni kom: Antal skatydere form Ind	Antagen formue	Antagen Indtægt	Skatbar Indtægt	Samlet skat paa formue og Indtægt	Gjennemsnitlig antagen Indtægt	Gjennemsnitlig kommuneskat paa formue og Indtægt	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		
1	Hobøl	3	54 300	10.475	9.555	663	3.491	2 5	196.400	23 425	23.425	1.819	4.685	364	
2	Vaaler	4	12.500	4.100	2.970	232	1.025	0	0	0	0	0	0	0	
3	Svindal	2	125.300	4.055	3.118	468	2.027	0	0	0	0	0	0	0	
4	Jeløy	0	0	0	0	0	0	4	2.239.300	1.625	1.625	4.576	406	1.144	
5	Rygge	0	0	0	0	0	0	11	1.824.600	18.666	18.666	4.955	1.697	450	
6	Raade	0	0	0	0	0	0	3	138.500	14.400	14.400	1.429	4.800	476	
7	Tune	0	0	0	0	0	0	8	14.228.200	1.314.645	1.314.645	206.986	164.331	25.873	
8	Rolvsey	0	0	0	0	0	0	4	1.003.500	302.273	302.273	23.166	75.568	5.791	
9	Glemmen	6	89.100	2.575	1.962	394	429	10	10.421.700	1.564.200	1.564.200	192.905	156.420	19.290	
10	Kraakerøy	0	0	0	0	0	0	13	8.891.300	966.084	966.084	79.960	74.314	6.150	
11	Onsøy	9	95.100	2.525	665	250	281	13	7.729.900	849.366	849.366	81.321	65.335	6.255	
	Sum Moss fogderi	24	376.300	23.730	18.270	2.007	989	71	46.673.400	5.054.684	5.054.684	597.117	71 192	8.410	
12	Rømskog	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
13	Rødenes	1	18.000	900	450	64	900	1	38.000	3.000	3.000	263	3.000	263	
14	Rakkestad	0	0	0	0	0	0	16	1.162.800	173.220	173.220	14.797	10.826	925	
15	Degernes	2	100.300	3.925	3.000	419	1.962	4	8.800	670	670	66	167	16	
16	Eldsberg	0	0	0	0	0	0	3	599.976	45.777	45.777	3.718	15.259	1.239	
17	Skiptvet	2	8.500	375	68	21	187	3	49.500	11.275	11.275	882	3.758	294	
18	Spydeberg	3	186.800	8.775	7.090	721	2.925	6	127.200	15.525	15.525	1.001	2.588	167	
19	Askim	0	0	0	0	0	0	19	7.937.400	602.100	602.100	42.044	31.689	2.213	
20	Trøgstad	3	156.900	7.025	6.130	730	2.341	6	210.100	28.150	28.150	2.724	4.692	454	
	Sum Rakkestad fogderi	11	470.500	21.000	16.738	1.955	1.909	58	10 133.776	879.717	879.717	65.495	15.167	1.129	
21	Aremark	4	960.660	49.013	47.067	6.392	12.253	4	109.600	16.475	16.475	1.780	4.118	445	
22	Øymark	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
23	Idd	7	77.500	3.250	1.340	253	464	11	512.600	110.220	110.220	9.248	10 020	840	
24	Berg	5	16.800	1.186	856	74	237	3	2.139.200	308.925	308.925	18.983	102.975	6.327	
25	Skjeberg	6	68.900	5.425	3.540	497	904	7	16.202.100	1.630.005	1.630.005	195.076	232.858	27.868	
26	Borge	6	200.300	28.500	24.535	2.608	4.750	23	9.302.500	2.233.760	2.233.760	219.643	97.120	9.550	
27	Torsnes	2	307.000	18.950	18.620	1.854	9.475	3	35.000	1.550	1.550	173	517	58	
28	Hvaler	7	45.800	1.385	1.385	186	197	5	195.500	25.015	25.015	2 104	5.003	420	
29	Varteig	0	0	0	0	0	0	3	34.300	1.765	1.765	200	588	66	
	Sum Idd og Marker fogderi	37	1.676.960	107.709	97.343	11.864	2 911	59	28.530.800	4.327.715	4.327.715	447.207	73.351	7.580	
	Sum fylket	72	2.523.760	152.439	132.351	15.826	2.117	188	85.337.976	10.262.116	10.262.116	1.109.819	54.586	5.903	

Nr.	Skattedistriktenes navn	155	156	157	158	159	160	16. Andre utenbygds skatydere.							Nr.
		15. Utenbygds A/S og banker.							163	164	165	166	167	168	
		Antal skatydere	Antagen formue	Antagen Indtægt	Skatbar indtægt	Samlet skat paa formue og indtægt	Ojennemsnittet antagen indtægt	Ojennsnittet kommuneskat paa formue og indtægt	Antagen formue	Antagen Indtægt	Skatbar indtægt	Samlet skat paa formue og Indtægt	Ojennemsnittlig antagen indtægt	Ojennemsnittlig kommuneskat paa formue og indtægt	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		
1	Hobøl	5	298.200	22.430	22.430	1.897	4.486	4	1.912.100	412.650	412.650	27.805	5.576	376	1
2	Vaaler	8	115.500	4.125	4.125	519	515	4	781.200	198.600	198.555	15.461	5.840	454	2
3	Svindal.	0	0	0	0	0	0	3	1.184.400	78.670	78.670	7.876	1.870	183	3
4	Jeløy	16	2.769.100	381.625	381.625	28.436	23.851	4	1.442.600	182.380	182.380	13.828	3.377	256	4
5	Rygge	0	0	0	0	0	0	0	1.357.800	59.236	59.236	6.882	658	76	5
6	Raade	5	16.173	9.675	9.675	806	1.935	11	567.264	33.570	33.570	3.820	1.599	181	6
7	Tune	5	929.100	61.715	61.715	9.043	12.343	1	2.351.100	164.850	164.850	24.108	3.232	472	7
8	Rolvøy	11	837.300	170.043	170.043	13.536	15.458	7	347.900	138.322	138.322	10.419	5.123	386	8
9	Gjemmen	18	729.000	161.575	161.575	19.231	8.976	6	631.400	35.650	35.650	5.184	990	224	9
10	Kraakerøy.	19	901.900	227.590	227.590	16.597	11.978	11	232.000	42.797	41.837	3.156	2.037	150	10
11	Onsøy	0	0	0	0	0	0	0	1.519.700	65.365	65.365	8.918	544	74	11
	Sum Moss fogderi	87	6.596.273	1.038.778	1.038.778	90.065	11.940	11	12.327.464	1.412.090	1.406.085	127.437	2.473	223	
12	Rømskog	4	173.900	0	0	347	0	3	2.687.000	124.950	124.950	13.783	9.611	1.060	12
13	Rødenes	2	1.611.400	68.200	68.200	7.478	34.100	0	585.300	15.378	15.378	2.130	530	73	13
14	Rakkestad.	6	247.400	3.903	3.903	775	650	6	580.300	176.565	176.565	13.871	3.838	301	14
15	Degernes	1	116.300	5.080	5.080	663	5.080	7	1.231.500	141.720	141.720	12.808	2.500	224	15
16	Eidsberg	11	569.823	24.245	24.245	2.473	2.204	4	470.685	222.848	222.588	13.296	4.127	246	16
17	Skjptvet	7	1.887.200	114.490	114.490	11.731	16.357	5	163.900	106.495	106.495	7.729	7.099	515	17
18	Spydeberg	5	3.816.800	67.850	67.850	10.930	13.570	8	366.200	59.005	59.005	3.582	2.107	128	18
19	Askim	8	4.566.900	330.850	330.850	23.472	41.356	11	2.646.600	27.550	27.550	6.032	1.312	287	19
20	Trøgstad.	0	0	0	0	0	0	12	714.000	123.675	123.675	9.508	2.945	226	20
	Sum Rakkestad fogderi	44	12.989.723	614.618	614.618	57.869	13.968	16	9.445.485	998.186	997.926	82.739	3.262	270	
21	Åremark	6	201.800	5.672	5.672	942	945	6	1.945.550	86.405	86.405	12.081	3.323	464	21
22	Øymark	11	1.475.500	148.190	148.190	10.657	13.472	11	596.300	29.475	29.475	2.725	1.403	130	22
23	Idd	19	2.096.100	100.530	100.530	11.597	5.291	12	2.167.700	71.560	71.560	9.644	1.376	185	23
24	Berg	8	1.324.400	143.670	143.670	9.479	17.959	9	1.773.300	87.023	85.799	7.573	1.261	1.097	24
25	Skjeberg	7	127.600	23.055	23.055	2.575	3.294	7	901.100	45.660	45.660	6.394	593	83	25
26	Borge	18	1.634.200	591.329	591.329	56.488	32.852	16	394.300	27.345	27.345	3.249	1.709	303	26
27	Torsnes	5	275.000	19.325	19.325	1.837	3.865	4	34.700	713	713	129	178	33	27
28	Hvaler	12	55.975	16.181	16.181	1.871	1.348	9	530.000	34.175	34.175	3.401	495	49	28
29	Varteig.	0	0	0	0	0	0	13	188.100	13.995	13.995	1.425	1.076	109	29
	Sum Iddog Marker fogderi	86	7.190.575	1.047.952	1.047.952	95.446	12.185	17	8.531.050	396.351	395.127	46.621	1.142	134	
	Sum fylket	217	26.776.571	2.701.348	2.701.348	243.380	12.448	21	30.303.999	2.806.627	2.799.138	256.797	2.293	210	

Nr.	Byer	1	2	3	4	5	6	7
		Folketal efter rulleringsstællingen av 1918	Antal skatydere	Herav indenbys personlige skatydere	Ialt antagen formue	Ialt antagen Indtægt	Herav for de indenbys personlige skatydere	Skatbar Indtægt
					Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1	Sarpsborg	10 813	3 630	3 531	60.500.190	20.443.207	9.874.700	15.598.453
2	Fredrikshald . . .	11 087	4 888	4 582	57.832.595	19.053.604	11.688.200	16.459.003
3	Fredriksstad . . .	15 734	5 422	4 920	99.999.540	28.496.124	15.563.000	22.265.361
4	Moss	9 128	3 793	3 583	39.498.172	13.682.461	9.531.777	10.316.224

Byer	9	10	11		12	13	14	15	16
	Samlet kommuneskat paa formue og Indtægt	Antal indenbys personlige skatydere i procent av indvaanertallet	pr. indvaaner	pr. skatyder (1 rubr. 3)	Ojennemsnitlig antagen Indtægt	Ojennemsnitlig formues- og Indtægtsskat pr. skatyder (1 rubr. 3)	Den skatbare Indtægt i % av den antagne Indtægt for de indenbys personlige skatydere	Skatere pr. 100 kr. skatbar Indtægt	Formueskat pr. 1000 kr. formue
	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	%		Kr.
Sarpsborg	2.269.267	32.65	1.890	2.796	181	50.97	12	2.40	
Fredrikshald . . .	2.077.365	41.3	1.718	2.550	206	71.01	12	2.00	
Fredriksstad . . .	2.869.473	31 27	989	3.161	244	61.30	12	2.40	
Moss	1.548.022	39.25	1.498	3.818	219	56.90	14	2.80	

Nr.	Byer	17	18	19	20	Byer	22	23	24		25	26	27
		Hvilken reduktions- tabel er anvendt?	Er skatyderens hustru medreg- net blandt for- sørgede personer.	Antal statskat- ydere	Deres antagne formue		D an In	Samlet statsskat (tillægsskat paa Indtægt og formue medtal)	Indtægis- grænse for selv- angivelser	2500 kr. og derover	under 2500 kr.	Antal Indkomne selv- angivelser	Herav fra ikke selv- angivelses- pligtige
					Kr.		Kr.	Kr.					
1	Sarpsborg	Tabel I*)	Ja	2 462	70.297 104	19.8	Sarpsborg	1.630.947	800	1783	1836	2668	95
2	Fredrikshald . . .	Tabel II	Ja	2 475	71.102.400	15.7	Fredrikshald . . .	1.321.245	1.000	1404	2034	1409	69
3	Fredriksstad . . .	Tabel I, normaltabellen	Ja	3 817	88.814.000	23.1	Fredriksstad . . .	1.466.531	1.000	2288	2355	3153	322
4	Moss	Tabel I, alt. 5	Ja	2 409	42.040.900	12.9	Moss	725.653	800	1849	1438	1266	62

*) Normaltabellen, med forandringer i h. t. lov av 21/5 1919 § 2.

Fordelingen på de forskjellige livsstillinger mv. av formue, inntekt og formues- og inntektsskatten etter den kommunale skatteligning for 1938-1939

Vedlegg I

Fordelingen på de forskjellige livsstillinger m. v. av formue, inntekt og formues- og inntektsskatten etter den kommunale skatteligning for 1938—1939.

Livsstillingsgrupper	Antall skattytere	Antatt formue (bankinnskudd ikke tatt med)	Antatt inntekt (renter av bankinnskudd ikke tatt med)	Skattbar inntekt (tilleggsinntekt og renter av bankinnskudd ikke tatt med)	Skatt på formue og inntekt (renteskatt og tilleggs-skatt ikke tatt med)
I. Selvstendige:		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1. a) Gårdbrukere og skogeiere	84 732	1 188 719 675	137 601 848	80 656 935	17 369 741
b) Gårdbrukere og fiskere	1 504	8 115 886	1 263 456	370 758	97 509
c) Samer	224	957 500	338 402	190 731	35 729
2. a) Småbrukere	56 326	186 185 538	48 867 382	17 541 287	3 645 482
b) Småbrukere og fiskere	4 544	9 375 450	3 252 432	743 163	169 810
3. Fiskere	45 564	37 741 896	25 841 178	8 400 526	1 557 753
4. Fabrikkere, skipsredere, kjøpmenn, leger m. fl.	13 627	229 633 183	51 316 174	41 494 674	7 293 012
5. Håndverkere for egen regning, andre i selvstendig virksomhet	28 878	88 440 762	43 336 880	24 019 876	4 065 071
6. Kårfolk, pensjonister, andre med hovedsakelig formuesinntekt	57 898	455 948 069	66 156 779	42 679 344	8 370 531
II. Funksjonærer:					
7. Embetsmenn og høyere funksjonærer i offentlig og privat tjeneste	6 888	97 955 826	65 242 588	56 272 042	9 073 182
8. Lærere, underordnede fagfunksjonærer	43 596	127 980 059	176 489 692	134 024 938	21 063 962
9. Kontor- og butikkfunksjonærer o. l.	40 455	28 644 417	78 804 346	49 775 926	7 895 155
III. Arbeidere:					
10. Industri- og håndverksarbeidere, arbeidere ved veier og andre anlegg					
a) Menn ..	124 870	92 901 138	282 295 549	177 062 080	27 970 481
b) Kvinner ..	13 384	2 028 688	16 985 152	10 282 740	1 503 778
11. Sjøfolk og fangstmenn (mannskap)	19 650	10 476 021	41 508 228	28 124 938	4 000 564
12. Hjemmeværende barn	78 251	19 346 696	36 587 804	11 757 135	1 932 856
13. Tjenere og faste arbeidere i jord- og skogbruk o. l.	93 621	11 203 068	59 268 096	22 800 752	3 661 047
14. Husmenn og andre arbeidere	71 325	21 436 616	61 150 070	25 120 604	4 230 285
Tilsammen innenbygds personlige skattytere	785 337	2 617 090 468	1 196 306 056	731 318 449	123 935 948
IV. Selskaper m. v. og utenbygds skattytere:					
15. Boer	1 570	21 724 547	1 619 283	1 176 717	261 696
16. Innenbygds selskaper, foreninger, banker og andre skattepliktige innretninger	5 433	511 610 025	38 048 756	38 024 905	6 674 717
17. Utenbygds selskaper, foreninger, banker og andre skattepliktige innretninger	12 179	857 326 827	57 123 423	57 121 207	12 033 017
18. Andre utenbygds skattytere	42 149	312 307 596	22 151 549	21 672 571	4 572 826
Hovedsum	846 668	4 320 059 463	1 315 249 067	849 313 849	147 478 204

Tidligere utgitt på emneområdet

Previously issued on the subject

Rapporter (RAPP)

98/4 Mjelve, S. (1998): Økonomisk vekst og
fordeling av inntekt i byene i Vest-Agder og
Øsfold, 1840 - 1990

Sosiale og økonomiske studier (SØS):

79 Statistisk sentralbyrå (1992): Det norske
skattesystem 1992.

De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter

Recent publications in the series Reports

Merverdiavgift på 23 prosent kommer i tillegg til prisene i denne oversikten hvis ikke annet er oppgitt

- 97/8 K.O. Oftedal: Arbeidstilbudet fra sykepleiere og leger ved endret studie- og arbeidsmønstre. 1997. 27s. 80 kr. ISBN 82-537-4401-3
- 97/9 A. Bråten og K. Olsen: Ulike metoder for beregning av en indikator for underliggende inflasjon. 1997. 36s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4405-6
- 97/10 J. Monsrud: Eie og bruk av personbil: Noen utviklingstrekk 1980-1995. 1997. 56s. 115 kr. ISBN 82-537-4411-0
- 97/11 S.E. Førre: Er store foretak mer forskningsintensive? En anvendelse av diagnostiske metoder. 1997. 33s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4413-7
- 97/12 O. Skogesal: Avfallsregnskap for Norge - prinsipper og metoder: Resultater for papir og glass. 1997. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4424-2
- 97/13 J. Lyngstad og K.-M. Roalsø: Langtidsarbeidslediges inntekter og økonomiske levekår. 1997. 98s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4419-6
- 97/14 H.M. Teigum: Holdninger til og kunnskap om norsk u-hjelp 1996. 1997. 60s. 75 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4425-0
- 97/15 M. Lund, Ø. Landfald og S. Try: Register-basert evaluering av ordinære arbeids-markedstiltak: Dokumentasjon og analyse. 1997. 46s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4429-3
- 97/16 E. Holmøy og B. Strøm: Samfunnsøkonomiske kostnader av offentlig ressursbruk og ulike finansieringsformer - beregninger basert på en disaggregert generell likevektsmodell. 1997. 69s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4430-7
- 97/17 E. Sørensen og I. Seliussen (red.): Samledokumentasjon av konjunkturindikatorer i Statistisk sentralbyrå. 1997. 99s. 135 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4432-3
- 97/18 T. Fæhn and L.A. Grünfeld: Commercial Policy, Trade and Competition in the Norwegian Service Industries. 1997. 34s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4437-4
- 97/19 S.-E. Mamelund, H. Brunborg og T. Noack: Skilsmisser i Norge 1886-1995 for kalenderår og ekteskapskohorter. 1997. 115s. 135 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4440-4
- 97/20 K. Rypdal og B. Tornsjø: Utslipp til luft fra norsk luftfart. 1997. 31s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4449-8
- 97/21 J. Hass: Investeringer, kostnader og gebyrer i den kommunale avløpssektoren. 1996: Resultater fra undersøkelsen i 1996. 1997. 50s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4453-6
- 97/22 T. Nygård Evensen og K.Ø. Sørensen: Turismens økonomiske betydning for Norge: Belyst ved nasjonalregnskapets satelittregnskap for turisme. 1997. 92s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4455-2
- 97/23 B.K. Wold (ed.): Supply Response in a Gender-Perspective: The Case of Structural Adjustment in Zambia. 1997. 77s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4458-7
- 97/24 I. Seliussen: Utvalsstandardavvik i detaljomsetningsindeksen. 1997. 30s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4463-3
- 97/25 J.L. Hass: Household recycling rates and solid waste collection fees. 1997. 32s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4470-6
- 98/1 P.Ø. Kolbjørnsen: Statistikk om informasjonsteknologi: Status, behov og utviklingsmuligheter. 1998. 43s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4472-2
- 98/2 A. Bruvoll: The Costs of Alternative Policies for Paper and Plastic Waste. 1998. 30s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4478-1
- 98/3 Ø. Skullerud: Avfallsregnskap for Norge: Metoder og resultater for våtorganisk avfall. 1998. 32s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4524-9
- 98/4 S. Mjelve: Økonomisk vekst og fordeling av inntekt i byene i Vest-Agder og Østfold, 1840-1990. 1998. 37s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4526-5

B

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Publikasjonen kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg-og abonnementservice
Postboks 1260
N-2201 Kongsvinger

Telefon: 62 88 55 00
Telefaks: 62 88 55 95

eller:
Akademika – avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-4531-1
ISSN 0806-2056

Pris kr 115,00 inkl. mva.

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway